

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Ústav historických věd

**Sídlištní situace a nálezy z doby římské z Mikulovic u Pardubic
(parc. p. č. 241/56)**

Bakalářská práce

Autor práce: Viktor Svoboda
Vedoucí práce: PhDr. Jan Jílek, Ph.D.

2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Viktor Svoboda**
Osobní číslo: **H17179**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Název tématu: **Sídlištní situace a nálezy z doby římské z Mikulovic
u Pardubic (parc. p. č.241/56)**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je zpracování, vyhodnocení a datování materiálu z doby římské na parcele 241/56 v obci Mikulovice u Pardubic. Nálezy budou katalogově popsány, typologicky zpracovány, datovány a interpretovány. Archeologické situace a nálezy budou srovnány v rámci mikulovického nálezového fondu. Sídliště poté bude zařazeno do širšího kontextu vývoje doby římské na Pardubicku. Součástí práce bude také komplexní kresebná dokumentace nálezového materiálu.

Rozsah grafických prací: **obrazová a mapová dokumentace**

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Droberjar, E. 1997: Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren. *Fontes Archaeologici Pragenses* 21. Pragae.
Sedláček, R. - Halama, J. - Jílek, J. 2008: Nové germánské sídliště s nálezem terry sigillaty v Mikulovicích, okr. Pardubice. In: Droberjar, E. - Komoróczy, B. - Vachútová, D. (eds.): *Barbarská sídliště. Archeologie barbarů 2007. Spisy archeologického ústavu AV ČR Brno 37.* Brno, 161-176. Sedláček, R. - Kašpárek, F. - Jílek, J. 2010: Sídlíšní nálezy z doby římské z Mikulovic, okr. Pardubice. (stav k roku 2008). In: Beljak, J. - Březinová, G. - Varsik, V. (eds.): *Archeológia barbarov 2009. Archaeologica Slovaca Monographiae. Communicationes. Tomus X.* Nitra 2010, 371-418. Tejral, J. 2008: Ke zvláštnostem sídlíšního vývoje v době římské na území severně od středního Dunaje. In: E. Droberjar - B. Komoróczy - D. Vachútová (eds.): *Barbarská sídliště, Archeologie barbarů 2007. Spisy archeologického ústavu AV ČR Brno 37.* Brno, 67-98. Varsik, V. 2011: Germánske osídlenie na východnom predpolí Bratislavy. *Archaeologica Slovaca Monographiae Fontes tom. XVIII.* Nitra. Víchová, D. 2002: Sídlíště z mladší doby římské v Brně. Starém Lískovci. *Pravěk NŘ* 12, 271-318. Vokolek, V.- Jílek, J. 2008: Několik staronových nálezů z doby římské (Dobřichov, Nymburk, Pňov, Praha-Radotín, Třebovle, Tursko). In: Černá, E. - Kuljavceva Hlavová, J. (eds.): *Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 2003-2007, sborník k životnímu jubileu Zdeňka Smrže, Příspěvky k pravěku a rané době dějinné severozápadních Čech* 15, 211-227. Vokolek, V. - Jílek, J. 2011: Osada z doby římské v Sobčicích, okr. Jičín. *Východočeský sborník historický* 19, 3-57.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jan Jílek, Ph.D.**

Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. března 2019**

L.S.

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a zdrojů.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 12. 6. 2019

.....

Viktor Svoboda

Poděkování

V samotném úvodu bych rád poděkoval zejména PhDr. Janu Jílkovi Ph.D., za odborné rady, které mi během tvorby této bakalářské práce poskytoval, za jeho trpělivost a ochotu. Rovněž děkuji všem pracovníkům archeologického oddělení Východočeského muzea v Pardubicích za shovívavost a vytvoření podmínek pro možnost zpracovávání materiálu.

Děkuji i své rodině, která mi byla nejenom během psaní této práce velkou oporou.

Anotace

Tato bakalářská práce zpracovává nálezový materiál z doby římské, pocházející ze záchranného archeologického výzkumu pozemku 241/56 v Mikulovicích, okres Pardubice. Cílem práce je provedení analýzy, datování materiálu a vytvoření nálezového katalogu s odpovídající kresebnou dokumentací.

Klíčová slova

Mikulovice, záchranný archeologický výzkum, doba římská, keramika, římsko-provinciální keramika, výzdoba

Annotation

This bachelor thesis processes find material from the Roman period, coming from rescue archeological research of land nr. 241/56 in Mikulovice, Pardubice district. Main targets of this thesis are analyzation of foun material, dating and creating the foun catalog, including draws of ceramic and other typical material from the Roman period.

Keywords

Mikulovice, rescue archeological research, the Roman period, Roman-provincial ceramic, decoration.

Obsah

1.	Úvod	1
2.	Lokalizace	2
3.	Přírodní podmínky.....	4
4.	Dějiny bádání	6
5.	Metody zpracování materiálu.....	9
6.	Analýza keramického materiálu.....	15
6.1	Materiál.....	15
6.2	Tvary.....	17
6.2.1	Hrnce	18
6.2.2	Hluboké mísy.....	23
6.2.3	Dna hrubé „kuchyňské“ keramiky.....	24
6.2.4	Ostatní fragmenty silnostěnné keramiky	25
6.3	Tvary jemně plavené „stolní“ keramiky	25
6.3.1	Teriny.....	25
6.3.2	Mísy	28
6.3.3	Vázovité nádoby	32
6.3.4	Ostatní tvary jemné keramiky.....	34
6.3.5	Zvláštní tvary.....	34
7.	Výzdoba	37
7.1	Nehtové vrypy	37
7.2	Vpichy	39
7.2.1	Obdélné vpichy.....	39
7.2.2	Trojúhelníkové vpichy.....	39
7.2.3	Okrouhlé vpichy	40
7.2.4	Vpichy typu Droberjar 160.....	40
7.3	Lineární výzdoba	41
7.4	Hřebenování.....	42
7.5	Výzdoba ozubeným kolečkem – radélkovaná výzdoba	43
7.6	Barbotino	45
7.7	Plastická výzdoba	45
8.	Povrchová úprava keramiky.....	47
8.1	Zdrsňený povrch – blátění	47

8.2	Nerovný povrch	47
8.3	Hlazený povrch.....	48
8.4	Leštěný povrch	48
9.	Římsko-provinciální keramika	49
9.1	Terra sigillata	49
9.2	Prstencová miska	50
9.3	Hrubá šedá keramika	51
10.	Ostatní, nekeramický materiál	53
10.1	Kovy.....	53
10.1.1	Železo	53
10.2	Kostěná industrie	54
11.	Sídlištní objekty.....	55
11.1	Sběr při skrývce – SPS.....	55
11.2	Nad objektem 1905	55
11.2.1	Objekt 1905	55
11.3	Objekt 1910.....	56
11.4	Objekt 1925.....	56
11.5	Objekt 1936.....	56
11.6	Objekt 2436.....	57
11.7	Objekt 2443.....	58
11.8	Objekt 2445.....	59
11.9	Objekty třetí sezony výzkumu z roku 2011	60
11.10	Plány objektů, sezona I, 2009.....	61
11.11	Plány objektů, sezona II, 2010	65
12.	Závěr	69
12.1	Shrnutí souboru keramických nálezů.....	69
12.2	Shrnutí nekeramického materiálu	70
12.3	Vyhodnocení sídlištních objektů.....	71
12.4	Zařazení do kontextu ostatních výzkumů v Mikulovicích.....	72
12.5	Závěrečné datování zpracovaného materiálu a archeologických situací	73
13.	Katalog nálezů.....	74
13.1	Sezona 1, 2009	74
13.2	Sezóna 2. 2010	77
13.3	Sezóna 3, 2011	84

14.	Tabulky nálezů	86
15.	Seznam použité literatury	99
16.	Seznam obrázků a grafů.....	102
17.	Fotografická příloha	103

1. Úvod

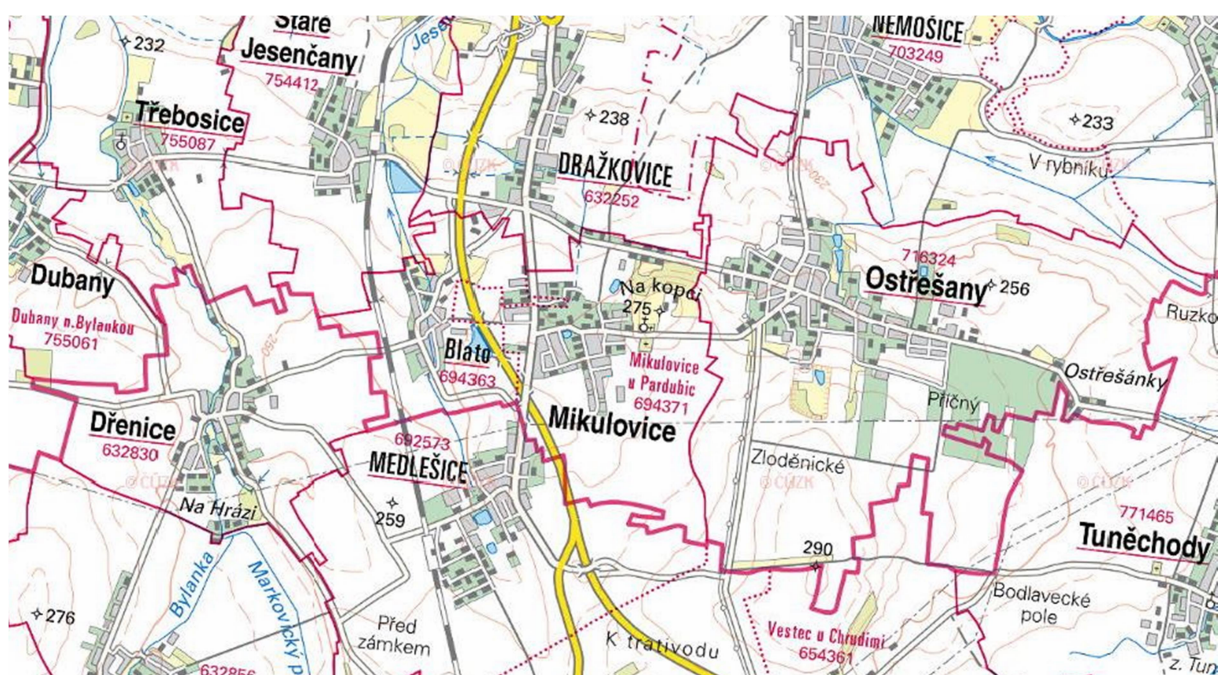
Tato bakalářská práce se zabývá zpracováním a interpretací archeologického materiálu datovaného do doby římské, získaného při záchranném archeologickém výzkumu probíhajícím v Mikulovicích u Pardubic, konkrétně v lokalitě V loučkách. Přírodním nalezištěm pak byl pozemek č. 241/56 rodinného domu p. Kováře, zkoumaný v rámci třech sezón výzkumu, mezi roky 2009–2011. Zkoumaný materiál z doby římské musel být v rámci této práce vyčleněn z ostatních nálezů, neboť tento nebyl doposud zpracován. Součástí práce je tedy i kompletní soupis veškerých sáčků s nálezovým materiálem. Hlavním zaměřením práce jsou keramické nálezy, které zde převažují a objevují se mezi nimi i importy z prostředí Římské říše a představují důležitou součást nálezového souboru. Okrajově jsou zde však zmíněny i ostatní nálezy z kovů nebo kosti. Zkoumaný nálezový materiál je uložen ve Východočeském muzeu v Pardubicích.

Úvodní kapitoly jsou věnovány lokalizaci naleziště Mikulovice a zdejším přírodním podmínkám, ovlivňujícím jak zdejší kultury v minulosti, tak uchování nálezů do současnosti. Následující část této bakalářské práce je věnována historii bádání v této polykulturní lokalitě. Nechybí zde ani shrnutí metod, které byly využívány pro zpracování, vyhodnocení a zařazení materiálu do konkrétních časových úseků doby římské.

Další kapitola se zaměří již na samotný popis nálezového materiálu z doby římské a jeho postupné rozčlenění na základě tvarů, typů výzdoby, zpracování povrchu. V případně zajímavějších artefaktů je přihlédnuto i k dalším nálezovým analogiím podobného tvaru či výzdoby. Římsko-provinciální keramice je věnována zvláštní kapitola, neboť je k ní nutno přistupovat odlišným způsobem, než ke keramice germánské. Nekeramický materiál bude krátce zmíněn ve vlastní kapitole, ve které budou tyto artefakty popsány, zhodnoceny a v kontextu ostatních nálezů zařazeny. Opomenuty nezůstanou ani jednotlivé archeologické situace a objekty, které přinesly hmotné doklady z doby římské. V samotném závěru této bakalářské práce budou shrnuty veškeré poznatky, pocházející především z nálezového materiálu spadajícího do období doby římské. Na základě těchto zjištění bude celá situace datována a zároveň zařazena mezi odpovídající analogie v rámci Pardubicka.

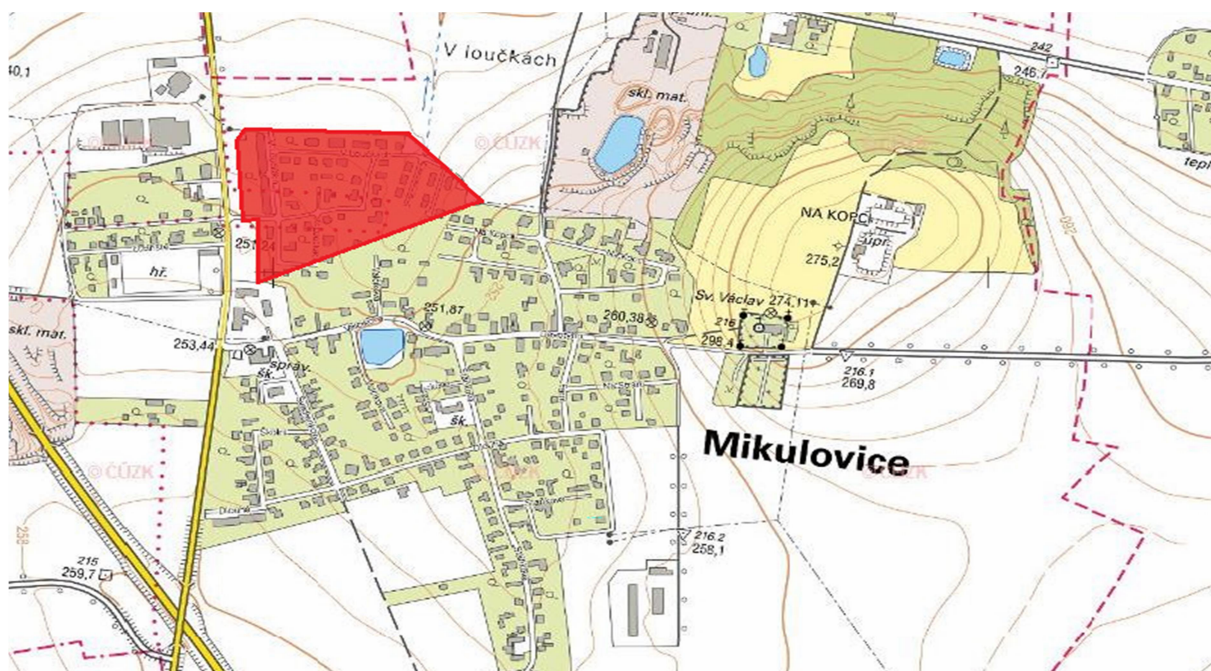
2. Lokalizace

Obec Mikulovice se rozkládá ve východních Čechách, přibližně čtyři km jižně od krajského města Pardubice, na hlavní silnici spojující Pardubice a Chrudim. Její celková katastrální rozloha je 344 ha. Mikulovice i většina okolních obcí jsou známými archeologickými lokalitami a s jejich jmény se je možné setkat ve spoustě prací a odborných článků s archeologickým zaměřením. Samotná část obce V loučkách je situována v severozápadní části katastru obce, směrem k obci Dražkovice.

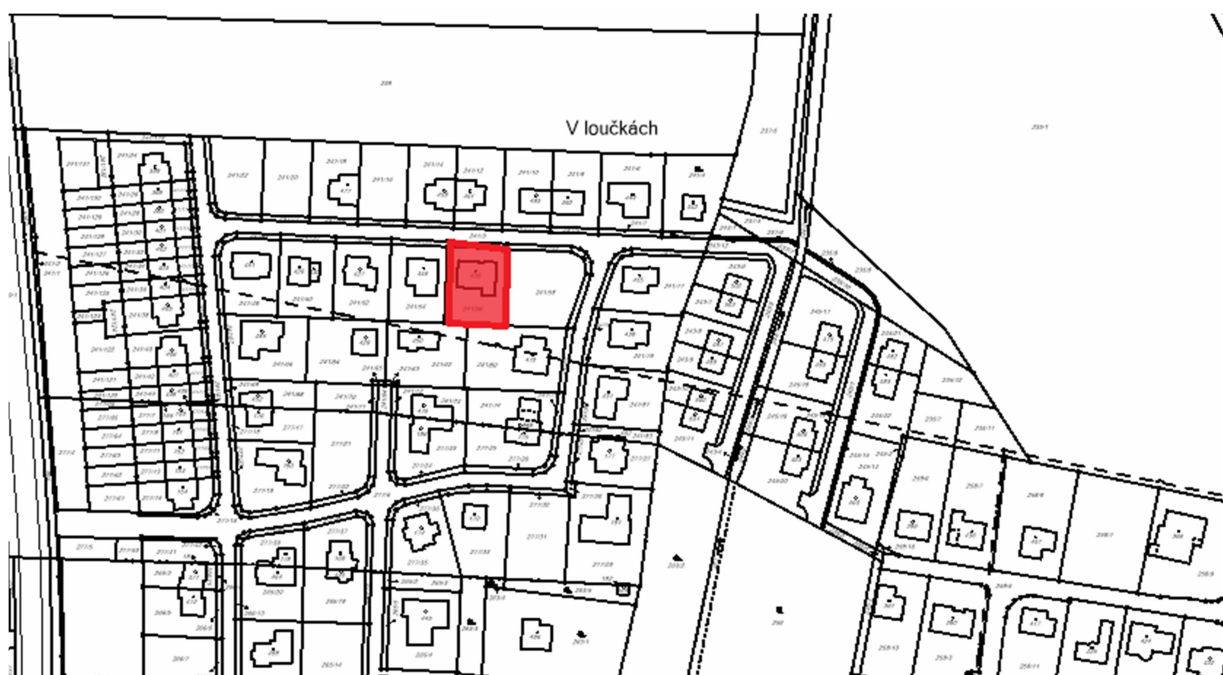

Obrázek 1. Obec Mikulovice, okres Pardubice¹

¹ Mapa obce Mikulovice [online]. [cit. 18. 2. 2019]. Dostupné z: <http://nahlizeni.dokn.cuzk.cz/>

Obrázek 2. Mikulovice, okres Pardubice s vyznačenou lokalitou V loučkách²

Obrázek 3. Mikulovice, okres Pardubice pozemek č. 241/56 z něhož pochází zkoumaný materiál³

² Mapa obce Mikulovice, lokalita V loučkách. [online]. [cit. 18. 2. 2019]. Dostupné z: <http://nahlizeni.dokn.cuzk.cz/>

³ Mapa obce Mikulovice, lokalita V loučkách [online]. [cit. 18. 2. 2019]. Dostupné z: <http://nahlizeni.dokn.cuzk.cz/>

3. Přírodní podmínky

V předchozí kapitole popsaná poloha obce prozrazuje, že se nachází v rovinatém prostředí Polabské nížiny. Ta byla postupem času vytvořena působením řeky Labe protékající na sever od Mikulovic, ale ve zdejším prostředí i vlivem řeky Chrudimky, nacházející se na východ od obce. Výsledkem tohoto uspořádání bylo nejen vytvoření zmíněné roviny, známé také jako mikulovická planina. Jejím základem se staly usazené šterkopísky, na které postupem času přibyla další vrstva zeminy, tentokrát zastoupena sprašemi. Právě toto půdní složení zde dovolilo vzniknout velice příznivým podmínkám pro vznik sídlišť mnoha kultur.⁴ Tyto příhodné podmínky představovaly pro pravěké obyvatele mikulovické planiny pádné důvody pro vytvoření sídlišť trvalého nebo přechodného charakteru. Jako první uvedme ten, který vyvstane na mysli ve spojení s příznivými půdními podmínkami asi každému. Jedná se o úrodnost půdy, kterážto byla pro obyvatelstvo nově se formující neolitické společnosti důležitá, neboť zajišťovala zdroj potravy. A to jak ve formě přímé konzumace produktů zemědělství, tak i ve formě potravy pro domestikovaná zvířata. Dalším, již ne tak zcela zřejmým požadavkem na půdu byly její materiální vlastnosti. Bylo vhodné, aby se materiál pro výrobu hliněných nádob nacházel v blízkosti samotného sídliště a to bez nutnosti jeho výraznějších úprav. Dalším faktorem souvisejícím s výrobou keramiky byla přítomnost vhodných druhů ostřiva, což v této lokalitě zastupovaly níže položené šterkopísky. Poslední a již nejméně náročným požadavkem na hlinu, byly její dobré vlastnosti při tvorbě mazanice, nedílné součásti pravěkých obydlí. V neposlední řadě byla jistě oceňována schopnost půdy udržet tvar vykopané jámy, zemnice či zásobní jámy bez toho aby se například při dešti zhroutily.

Neméně důležitá pro veškerá sídliště byla také dostupnost vody. V oblasti na jihu od Pardubic, kde se obec Mikulovice nachází, dominují dvě řeky. První, větší z nich je Labe, které protéká na sever od zkoumané lokality. Je třeba brát v potaz skutečnost, že oproti situaci v době římské, je jeho tok značně pozměněn díky jeho regulaci. Druhou řekou, protékající na východě a pozvolna se stáčeující na sever je Chrudimka. Ta se přibližně na úrovni obce stéká s řekou Novohradkou a tvoří v krajině výrazné meandry. Blíže Pardubicím se pak tok řeky Chrudimky narovnává a vytváří zde několik slepých ramen. I zde je nutno počítat

---

⁴ Sedláček, R. – Halama, J. – Jílek, J. Nové germánské sídliště s nálezem terry sigillaty v Mikulovicích, okr. Pardubice. In DROBERJAR, Eduard, Balázs KOMORÓCZY a Dagmar VACHŮTOVÁ (ed). *Barbarská sídliště: chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů: (Archeologie barbarů 2007)*. Brno 2008, s. 161–175.

s jítými zásahy do toku řeky, avšak vzhledem k její podobě se jednalo o zásahy méně razantní.

Obcí Mikulovice taktéž protéká Jesenčanský potok, určený pro regulaci hladin zdejší soustavy menších rybníků. Nejedná se tedy o přirozený vodní tok, nýbrž o uměle vybudovaný. V otázce vodních zdrojů v blízkosti studované lokality stojí také za povšimnutí přítomnost povrchových pramenů ve východně položené, sousední obci Ostřešany.⁵

Přínos na vzniku Mikulovické polykulturní lokalitě má jistě i zdejší podnebí. Konkrétní oblast se nachází v teplém pásmu, kde se průměrná teplota vzduchu během celého roku pohybuje v rozmezí 7,5–8,5 stupňů Celsia. Co se průměrných srážkových úhrnů týče, činí ve zdejších zeměpisných šířkách přibližně 650 mm. K charakteru zdejšího podnebí je ještě možno doplnit údaje, které prakticky přímo souvisí s výše popisovanými zemědělskými požadavky na půdu. Ty jsou nepochybně nejvyšší ve vegetačním období využívaných plodin. V této době se zde tedy teplotní průměr pohybuje okolo 14. stupňů Celsia a průměrné srážkové úhrny činí okolo 400 mm.⁶ Pro zemědělskou činnost jsou zde tedy podmínky více než dobré, což se v minulosti odrazilo právě v širokém spektru kultur, obývajících toto území v průběhu pravěku.

---

⁵ Historie obce Ostřešany [online]. [cit 7. 3. 2019]. Dostupné z : <http://www.ostresany.cz/obec-7/historie/>

⁶ Martin CULEK a kol. *Biogeografické členění České republiky*. Praha, 1996.

4. Dějiny bádání

V následující kapitole bych se pokusil shrnout historii výzkumů, které v obci Mikulovice a jejím blízkém okolí v minulosti proběhly a jak se jejich výsledky promítly do dalších výzkumů.

První výkopy, při nichž začaly být náhodně objevovány různé pravěké artefakty nelze jednoznačně datovat. Vzhledem k četnosti nálezů v této lokalitě je více než pravděpodobné, že k náhodným objevům docházelo při zemědělských a stavebních pracích po celou dobu. Pokud se zaměříme na první doložené artefakty, je situace jiná. Větší příliv materiálu a současně také zájmu o lokalitu přinesla těžba cihlářské hlíny v závěru 19. století a pokračovaly i na počátku století minulého⁷ Tento fakt nám podkládá i odborná literatura popisující, nebo se zmiňující o nálezech z Mikulovic. Mezi osobnosti počátku české archeologie, které publikovaly a zpracovávaly místní materiál, můžeme zařadit následující. Jako prvního nelze opomenout osobnost Václava Diviše Čistického⁸. Ačkoliv nebyla archeologie jeho hlavním zaměřením, mimo jiné se věnoval také železnici nebo cukrovarnictví, chápeme jeho práci v tomto oboru jakožto zakladatele východočeské archeologie. Přínosné bylo zejména jeho systematické shromažďování archeologického materiálu z Pardubic a blízkého okolí. V záběru jeho práce se tedy setkáváme i s lokalitou Mikulovic.⁹ Hlavním důvodem, proč právě jeho uvádím na prvním místě je následující. Jako první totiž objevil a zdokumentoval archeologický nález datovaný právě do doby římské. Konkrétně se jednalo o žárový pohřeb, uložený v keramické nádobě typu plaňanského poháru v Dašicích, z něhož se však dochovaly pouze fragmenty.¹⁰ Nebyl však jedinou výraznou osobností historie archeologie podílející se na zdejších výzkumech. O zhruba jedno desetiletí později se okolí Pardubic věnoval shodou okolností další zakladatel, tentokrát Slovenské archeologie, Jan Eisner. Výsledky svojí práce tehdy publikoval v českém odborném časopise *Památky archeologické*.¹¹ U obou dvou archeologů se však jednalo o epizodní záležitosti, co se výzkumu a publikování mikulovické lokality týče. Podstatně větší množství času věnoval místní problematice někdejší kustod pardubické archeologické sbírky František Karel

---

⁷ Sedláček, R. – Halama, J. – Jílek, J. *Nové germánské sídliště s nálezem terry sigillaty*, s. 161–175.

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ JÍLEK, Jan (ed.). *Proti proudu času. Pardubicko v pravěku a raném středověku*. Pardubice 2015, s. 59.

¹¹ EISNER, Jan. Pohřebiště lužického typu v Srchu u Pardubic. *Památky archeologické*, č. 25 1913 s. 36–38.

Rosůlek¹². Své poznatky nejen z této sledované oblasti aktivně publikoval ve vlastních dílech jako například Pardubicko, Holicko, Přeloučsko,¹³ kde se ve třetím díle věnuje právě Pardubicím a okolí. Mezi dalšími uveďme třeba archeologické památky, objevené v letech 1914–1915¹⁴ vydané muzejním spolkem v Pardubicích, nebo publikaci Pardubickem kolem dokola¹⁵ z 30. let 20. století, kde je samotná kapitola věnována tehdy známému pravěkému osídlení v lokalitě. Již z těchto dob počátků české archeologie máme tedy důkazy, že se jednalo o lokalitu s výskytem mnoha kultur různých časových horizontů. Našli bychom mezi nimi především ranně neolitické kultury potvrzující již tehdy vhodné podmínky pro zemědělství, nebo doklady kultur popelnicových polí, spadajících do mladší a pozdní doby bronzové. Systematičtěji prováděné a lépe dokumentované výzkumy moderního charakteru se do obce Mikulovic dostaly až se stavebním rozvojem na počátku nového tisíciletí. Zejména pak od roku 2006, kdy se započalo s výstavbou nové kolonie rodinných domů v lokalitě Pod Kostelem, která opět přinesla řadu nových archeologických nálezů. Důvod, proč jsou zejména pro tuto bakalářskou práci tyto výzkumy důležité je ten, že mimo další doklady sídlení již zmíněných kultur, se zde pracovníci Východočeského muzea v Pardubicích setkali i s doklady osídlení v době římské, tedy období, kdy se na našem území vyskytovaly germánské kmeny.¹⁶ V následujícím roce 2007 se tyto záchranné archeologické výzkumy rozšířily na větší množství pozemků a začaly přinášet čím dál větší množství materiálu. Mezi běžnými nálezy známými z germánských sídlišť se však objevily i takové, které nám pomohly nastínit někdejší význam lokality Mikulovice. Jednalo se o několik fragmentů keramiky typu terra sigillata z jedné nádoby,¹⁷ která byla na naše území importována z některé z dílen fungujících v rámci některé z římských provincií. V tomto konkrétním případě, se díky dochovanému kolku na výduti samotné nádoby podařilo dohledat dílnu konkrétního výrobce, mistra Laxttucissy¹⁸.

Následující záchranný archeologický výzkum, trvajícím po několik dalších sezon, začal v průběhu výše zmíněného průzkumu lokality Pod Kostelem a týkal se části obce V loučkách. Tato série záchranných archeologických výzkumů začala předběžným průzkumem plochy,

¹² Rosůlek, Franišek Karel. 1859–1940 [online]. [cit. 7. 3. 2019]. Dostupné z: <http://biblio.hiu.cas.cz/authorities/141736?locale=cs>

¹³ Rosůlek, F. K. Pardubicko, Holicko, Přeloučsko. Díl III. Pardubice. 1909.

¹⁴ Rosůlek, F. K. Předhistorické památky objevené v letech 1914–1915. Musejní spolek v Pardubicích 1914–1915.

¹⁵ Rosůlek, F. K. Pardubickem kolem dokola. IV. V okruhu pravěkých sídel, Krajem Pernštýnův. 1933–1934. s. 52–53, 83–85.

¹⁶ Mikulovice: Archeologická památka a staveniště zároveň [online]. [cit. 7. 3. 2019]. Dostupné z: https://pardubicky.denik.cz/zpravy_region/mikulovice-archeologicka-pamatka-a-staveniste-zaro.html

¹⁷ Sedláček, R. – Halama, J. – Jílek, J. *Nové germánské sídliště s nálezem terra sigillaty*, s. 161–175.

¹⁸ JÍLEK, Jan (ed.). *Proti proudu času. Pardubicko v pravěku a raném středověku*. Pardubice 2015, s. 114.

určené pro inženýrské sítě a příjezdové komunikace k jednotlivým pozemkům. Na její provedení se účastnily hned tři instituce: Východočeské muzeum v Pardubicích, Regionální muzeum v Chrudimi a také Archeologický ústav akademie věd České republiky v Praze.¹⁹ V průběhu roku 2009, po zajištění plochy pro silnice a inženýrské sítě, se výzkum přesunul na stavební pozemky jednotlivých rodinných domů, podle časového rozvržení stavebních prací. I tento výzkum přinesl několik vzácných a pro naše území dosud neuskutečněných nálezů, jak uvádí ve své zprávě Archeologický ústav AV ČR v Praze²⁰. Mimo jiné se například jednalo o kostěnou ozdobu pocházející z koňského postroje, datovanou do pozdní doby halštatské²¹. Tyto nálezy opětovně dokázaly obchodní a možná i jiné vztahy s tehdejší okolní Evropou. To dokazují i bohaté nálezy jantarových korálů z jednoho ze zdejších hrobů.

---

¹⁹ Mikulovice – poloha „V loučkách“ [online]. [cit 7. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.arup.cas.cz/?p=3688>

²⁰ Tamtéž.

²¹ JÍLEK. Jan (ed.). *Proti proudu času*, s. 103.

5. Metody zpracování materiálu

Následující kapitola popisuje metody, které jsem využil při vyhodnocování nálezového materiálu ze záchranného archeologického výzkumu z Mikulovic, okres Pardubice, lokality V loučkách. Jsou zde také vysvětleny metody využívané při kompletaci nálezového katalogu zahrnujícího vyčleněné artefakty datovatelné do doby římské a sestavení odpovídající kresebné dokumentace, která tvoří samotný základ této bakalářské práce. Je také třeba zmínit, že konkrétní metody výzkumu materiálu se liší podle jeho charakteru. Jiných metod a typologií bylo tedy využito pro germánskou keramiku než pro provincionální keramické importy, nebo pro nekeramické materiály, kterých je sice minimální množství, ale i tak jsou zde zastoupeny.

Počáteční fází zpracování archeologického materiálu, bylo soustředění a přemístění nálezového materiálu ze všech tří sezón výzkumu z depozitáře do badatelny na archeologickém oddělení Východočeského muzea v Pardubicích. Zde pak mohla začít jedna z časově nejnáročnějších fází této práce a to vyčlenění materiálu z doby římské. Vzhledem ke koncentraci různých kultur sídlících v Mikulovicích na jednom místě, se jednalo o velké množství především keramiky. Některé atypické střepy pak nebylo snadné jednoznačně přiřadit konkrétní kultuře a období. Díky odborné pomoci PhDr. J. Jílka, Ph.D., se však většina těchto problematických kusů povedla zařadit. Současně s procházením materiálu vznikal i soupis veškerých nálezů, členěný podle jednotlivých sezón výzkumu, krabic a sáčků. Každý jednotlivý sáček byl zkontrolován, zapsán počet fragmentů, které obsahuje a orientačně zařazen do období. Vyskytly se i případy kdy obsah pocházel z různých období. V tomto případě jsou v soupisu uvedena dvě a více období. I tento soupis je součástí této bakalářské práce jako příloha a usnadňuje orientaci v tomto dosud nezpracovaném souboru nálezů. Díky tomuto seznamu je možné se v nálezech dobře orientovat, což jsem sám několikrát využil při zpětné kontrole správného zařazení konkrétních střepů k objektům. V neposlední řadě přináší soupis nálezů možnost představy o procentuelním zastoupení jednotlivých kultur na daném nalezišti.

Po dokončení selekce materiálu z doby římské bylo přistoupeno k vytvoření nálezového katalogu a tabulek nálezů. Nálezový katalog obsahuje slovní popis veškerého typického materiálu, který je zastoupen v nálezových tabulkách. Jsou zde zařazeny keramické střepy, jež je možné typologicky zařadit ke konkrétnímu tvaru, dále jsou zde i úlomky, které nesou výzdobu, podle které mohou být rovněž typologicky zařazeny. Kromě tvaru

fragmentu, nebo jeho výzdoby popisuje nálezový katalog také povrchovou úpravu a barevnost daného střepu. Jako další je sledován keramický materiál, neboli těsto, ze kterého je vyroben. V tomto případě je sledována i příměs keramického těsta, ostřivo, které v některých nejasných případech může samo o sobě pomoci se zařazením. Mezi posledními údaji jsou rozměry úlomku nebo části nádoby, měřené posuvným měřítkem. Tyto údaje jsou pak v katalogu uváděny v pořadí výška × šířka v centimetrech. Samozřejmě nechybí ani číslo sáčku, ve kterém je konkrétní střep dohledatelný a číslo objektu, ze kterého nález pochází.

Kresebné tabulky nálezů, které zachycují vizuální podobu nálezů, byly vytvářeny opět za konzultace s PhDr. Janem Jílkem. Inspiraci pro styl jednotlivých kreseb jsem se snažil čerpat studiem tabulek doplňujících práce například E. Droberjara²² nebo V. Varsika.²³ Řazení tabulek je opět „chronologické“, tedy postupuje od první sezóny výzkumu z roku 2009, přes druhou z roku 2010, ke třetí závěrečné, provedené v roce 2011. Jednotlivé sezóny jsou pak rozčleněny podle čísel objektů a to vzestupně. Ve většině případů, bylo také dbáno na to, aby jednotlivé vyobrazené artefakty byly seřazeny podle vrstev, ve kterých byly při výkopech objeveny. V tomto případě je postupováno stratigraficky, tedy spodní vrstvy v dolní části tabulek, svrchní při horní okraji tabulek. V některých případech však tato metoda nemohla být využita, neboť záznamy na některých sáčcích byly natolik strohé, že záznam o konkrétní vrstvě neobsahoval. Tato výjimka neplatí pro tabulky náležící do první sezóny výzkumu (2009), kde bylo velké množství nálezů zachyceno při sběru při skrývce ornice (tabulky SPS), tudíž je nelze stratigraficky seřadit.

Spolu s kreslením jednotlivých střepů příslušejících do doby římské a jejich zapisování do katalogu probíhala také analýza keramických artefaktů. Analýza samotná sledovala typické znaky keramiky, podle kterých by je bylo možné datovat konkrétněji, než jen do období mezi roky 50 př. n. l. a druhou polovinou čtvrtého století našeho letopočtu, tedy doby římské na našem území. Jednou z prvních metod pro analýzu keramického materiálu, je studium samotného tvaru střepu z původní nádoby, který je dostatečně velký na to, aby bylo možné odhadnout její původní tvar. Další a výrazně jednodušší je situace s úlomky okrajů nádob, jejich tvar a profil porovnáme s již typologicky zařazenou analogií. Podobným způsobem nám může pomoci i dno nádoby s částí výdutě, u které můžeme sledovat úhel a tvar, pod kterým se připojuje na samotné dno. Pokud však střep nenese

---

²² Eduard DROBERJAR, Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren, Pragae, 1997. ISSN 0015-6183.

²³ KOLNÍK, Titus, VARSÍK, Vladimír, VLADÁR, Josef. *Branč, germánská osada z 2. až 4. storočia*. Nitra 2007. ISBN 978-80-88709-98-5.

ani jeden z výše popsaných prvků, tedy část okraje nebo dna, může ho ze skupiny atypických střepů vyčlenit ještě jiný typický prvek pro dané období. Mezi takové znaky pak můžeme zařadit například ouška, nebo jiné charakteristické plastické tvary výzdoby. Několik příkladů využití této metody zpracování materiálu je rovněž součástí této bakalářské práce. Ačkoliv se s plastickou výzdobou keramiky v době římské setkáváme méně než v jiných kulturách, existují výjimky. Mimo jednoznačně určitelné tvary keramických střepů, můžeme tento druh materiálu ještě typologicky rozčlenit pomocí jejich výzdoby. I zde se můžeme, podobně jako u tvarů řídit danou typologií. Příklady takové typologie pro germánskou keramiku nalezneme například v německojazyčné publikaci Eduarda Droberjara, *Studien zu den Germanischen Siedlungen*²⁴, vydanou v roce 1997. Analýza výzdoby na jednotlivých fragmentech byla v případě mé bakalářské práce uplatněna i v momentě, že se výzdoba nacházela na typickém střepu, nesoucí typologicky jasné znaky. V některých případech bylo však analyzování samotné výzdoby jedinou možností zařazení jinak neurčitelného tvaru do daného období. Tento problém se vyskytoval prakticky rovnoměrně v materiálu ze všech třech sezon výzkumu. V některých případech přinesla tato metoda zkoumání materiálu na základě výzdoby zjištění shodnosti materiálu některých dalších úlomků, které již ani nenesly výzdobu. Při bližším zaměření na tuto skutečnost se v některých případech podařilo rekonstruovat i větší fragmenty nádob. Pro některé typické styly výzdoby je možné odhadnout i samotný typ nádoby, ze které pravděpodobně pocházel, jako je tomu například u nehtových vrypů, se kterými se setkáváme nejčastěji na hrncovitých nádobách.

Výčtem tvarů a výzdoby ovšem možnost rozřazení keramického materiálu nekončí. Jedním z dalších metodologických způsobů je rozdělení keramiky na hrubou a jemnou. Tato metoda úzce souvisí s výše uvedenými. Hlavním důvodem je fakt že konkrétní tvary sloužily různým účelům a byly proto zhotovovány z odpovídajícího materiálu. Právě z tohoto důvodu se nejen v nálezovém materiálu z Mikulovic V loučkách setkáváme se silnostěnnými fragmenty hrnců s hrubým ostřivem a jemně plavenou stolní keramikou s jemnými příměsemi nebo zcela bez nich. S touto metodou zpracování pak také souvisí uplatnění odpovídajícího typu výzdoby. Obecně pak platí, že čím hrubší keramický materiál je na nádobu použit, tím jednodušší bude i její výzdoba a zpracování povrchu. Ačkoliv se nejedná o častý jev, na některých střepích se může objevit i doklad jejího používání. Právě takový podobný případ se vyskytl na jednom ze střepů studovaného nálezového materiálu. Jedná se o takzvané příškvarky na vnitřní stěně na jednom z fragmentů dna hrncovité nádoby s částí výdutě

---

²⁴ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Pragae, 1997. ISSN 0015-6183.

a podobný jev jsem zaznamenal i na několika atypických střepech, patrně ze stejné nádoby. Dalším důležitým faktorem při studiu keramiky je určení, jakým způsobem byla vyrobena. Zda byla vyrobena v ruce, přesněji tedy bez použití hrnčířského kruhu, jak je to v germánském prostředí na našem území zvykem, nebo se jedná o keramiku točenou, tedy vyrobenou na hrnčířském kruhu. Příklady této keramiky zastupují v nálezovém materiálu fragmenty importované keramiky z prostředí římského impéria.

Hlavním cílem výše popsaného metodického a typologického rozčlenění keramického materiálu je možnost jej co nejpřesněji datovat. Také v tomto případě je nutné k tomuto kroku najít již datované analogie a srovnat je s nalezeným artefaktem. K těmto účelům jsem pro potřeby vytvoření této bakalářské práce využil článků autorů Vladimíra Varsíka²⁵, Jana Jílka a Víta Vokolka²⁶. V případě shody s některým z datovaných typů může být na základě uvedené analogie datován i konkrétní nález. Datování pak může být provedeno podle periodizace doby římské od Hanse Jürgena Eggerse, nebo Eduarda Droberjara²⁷. Ovšem pokud ke shodě nebo podobnosti tvaru nedojde, je možné ještě keramický fragment datovat přibližně, do jednotlivých období doby římské, tedy časně, starší, mladé a pozdní. Pro ostatní materiály, které tato práce taktéž obsahuje, je nutno hledat rovněž vlastní typologii a výsledky porovnat s podobnými analogiemi. Pro část kostěného hrotu byl použit článek Tomáše Zemana²⁸, který souhrnně zpracovává kostěnou industrii v rámci prostoru střední Evropy a předkládá jejich seřazenou typologii.

Zvláštní pozornost musela být věnována římsko provinciálnímu keramickému materiálu. Pro jeho typologické zpracování již nemohly být využívány zmiňované typologie, které jsou určeny pouze pro keramiku barbarské, respektive germánské produkce. Ačkoliv se právě Germáni snažili tvarem nebo povrchovou úpravou přiblížit některým typům římských nádob, jedná se o zcela odlišné produkty. Prvotním znakem, který i bez větších znalostí dovolí rozlišit germánskou a římskou, potažmo provinciální keramiku je kvalita materiálu a zpracování. Materiál u keramiky barbarské výroby je všeobecně nižší kvality a to jak u keramiky hrubé, tak jemné. Ostřiva a příměsi v keramickém těstě jsou velmi různorodé a na lomových hranách rozpoznatelné pouhým okem. Kvalita takto připravené

---

²⁵ VARSÍK, Vladimír. *Germánské osídlení na východnom prepolí Bratislavy, Sídlišká z doby rimskej v Bratislave – Trnávke a okolí*. Nitra, 2011.

²⁶ VOKOLEK, Vít, JÍLEK, Jan. *Osada z doby římské v Sobčicích, okres Jičín*, In *Východočeský sborník historický* 19. 2011

²⁷ *Periodizace doby římské* [online]. [cit. 5. 4. 2019]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/podzim2017/AEA_57/um/materialy_1hodina.pdf

²⁸ ZEMAN, Tomáš. *Germánská kostěná a parohová industrie doby římské ve střeoevropském barbariku*. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada M6*, 2001. s. 107–147.

hlíny, spolu s použitou technologií pak neumožňovala dosáhnout kvalit keramiky z římských provincií. Dalším podstatným rozdílem v kvalitě keramiky je samotná výroba. V germánském prostředí převažuje takzvaná výroba „v ruce“, tedy bez využití hrnčířského kruhu. Naproti tomu keramika římské proveniencí je hojně tvořena právě na hrnčířském kruhu. Druhou variantou bylo tvarování keramického těsta do předpřipravených forem. Tato technologie se uplatňovala při výrobě složitě zdobené keramiky typu terra sigillata. Co se samotného materiálu importované keramiky týče, jedná se nepochybně o kvalitněji zpracovanou hlínu, s pečlivěji voleným ostřivem a příměsemi, které nelze tak jednoduše pouhým okem odhalit.

V neposlední řadě odlišuje barbarskou, respektive germánskou a římsko provinciální keramiku výpal. Při studiu nálezového materiálu z Mikulovic V loučkách, jsem se poměrně často setkával s málo kvalitním výpalem střepu, které způsobovalo jeho drobení, křehkost, nebo silnější poškození povrchu než u jiných zlomků. Výjimkou nebyly ani dosud patrné známky po výpalu, jako různobarevné skvrny na povrchu střepů, ukazující nerovnoměrnost výpalu. Oproti tomu importovaná keramika z prostředí římské říše rovněž nalezená při záchranném archeologickém výzkumu v Mikulovicích těmito problémy netrpěla. Na jednotlivých fragmentech se žádné barevné změny neprojevovaly a všechny měly tvrdý kvalitní výpal. Jako další metodickou pomůcku rozlišení materiálu tedy můžeme použít i sledování kvality výpalu.

Po samotném vyčlenění importovaného materiálu je třeba ho stejně jako germánskou keramiku typologicky zařadit, datovat a uvést analogii. V mém případě jsem k tomuto účelu použil následující práce. Pro určení jednoho kusu úlomku okraje nádoby terra sigillata jsem použil článek Radka Sedláčka, Jana Jílka a Jakuba Halamy²⁹, pojednávající o podobném nálezu, shodou okolností rovněž v obci Mikulovice. Tento článek se tak stal i vhodnou analogií. Jako další podklady pro typologické zařazení fragmentu terra sigillaty jsem použil i další práce již zmiňovaného Jakuba Halamy, jako například *Nálezy terra sigillaty v Čechách*,³⁰ nebo několik dalších jeho článků, věnujících se tomuto tématu. Pro určení dalších úlomku importované keramiky, konkrétně části prstencové misky, jsem využil

---

²⁹ Sedláček, R. – Halama, J. – Jílek, J.: Nové germánské sídliště s nálezem terra sigillaty v Mikulovicích, okr. Pardubice. In DROBERJAR, Eduard, Balázs KOMORÓCZY a Dagmar VACHŮTOVÁ (ed). *Barbarská sídliště: chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů: (Archeologie barbarů 2007)* Brno 2008, s. 161 – 175.

³⁰ HALAMA, Jakub. *Nálezy terra sigillaty v Čechách*. In E. Droberjar, O. Chvojka, *Archeologie barbarů. České Budějovice 2006*. s.195 – 240.

diplomové práce Margity Filipové z roku 2013³¹, ve které shrnula typologii a dataci jednotlivých známých tvarů těchto misek, původem z římského impéria.

Celková typologie římské a provincionální keramiky je podrobněji zpracována, než typologie keramiky germánské. Hlavním důvodem je její typologická stálost, která souvisí s technologií zpracování. Dalším důvodem je možnost vysledovat původ keramiky až do výrobních dílen a získat tak přehled o jejím pohybu v rámci impéria nebo barbarka. Díky těmto informacím pak můžeme samotné importované artefakty přesněji datovat, a pokud jsou součástí některého nálezového celku, lze podle jejich přítomnosti odvodit jeho celkové stáří. Mimo datační funkci nám slouží jako doklad obchodních vztahů s římskou říší.

---

³¹ FILIPOVÁ, Margita. *Prstencové misky v střednom Podunajsku*. Brno 2013. Diplomová práce (Mgr.), Filozofická Fakulta Masarykovy univerzity Brno, Ústav archeologie a muzeologie. 2013-09-10 [cit. 5. 4. 2019]. Dostupné z: <https://is.muni.cz>

6. Analýza keramického materiálu

Následujících několik podkapitol se zabývá analýzou keramického materiálu získaného při záchranném archeologickém výzkumu na pozemku pana Kováře. Výzkum zde předcházela stavba rodinného domu a probíhal v několika sezonách. Kapitola zpracovává tento materiál z doby římské jako celek, a není zde rozlišován podle etap výzkumu. Zohledněno je pouze číslo objektu, uváděné v odkazu na konkrétní obrázek v nálezovém katalogu. Problematikou rozčlenění nálezů se podrobněji zabývá až samotný katalog nálezů, kde je materiál systematicky rozčleněn. Popis fragmentů je obvykle doplněn přímým odkazem na nálezový katalog, ve formátu: (Tabulka, číslo objektu, číslo obrázku).

Veškerý obsažený materiál byl analyzován a posuzován několika různými metodami, uskutečnitelnými na základě studování jednotlivých artefaktů pouhým okem.

6.1 Materiál

Jako první metodu rozčlenění materiálu jsem se rozhodl využít tu, která je lehce rozpoznatelná již při prvním pohledu na konkrétní fragment a to vlastní materiál střepu. Druhou možností přístupu k analýze keramického materiálu je síla stěny jednotlivých fragmentů. Po kombinaci závěrů učiněných zkoumáním každého jednoho střepu, můžeme fragmenty rozdělit do dvou skupin. Obecně používanými termíny pro tyto skupiny jsou hrubá keramika, v některých případech označovaná také jako „kuchyňská“ a jemná keramika někdy pojmenovávaná jako jemně plavená keramika nebo „stolní“ keramika. Zaměříme-li se na druhou možnost zpracování úlomků, tedy analýzu síly stěny střepu, můžeme materiál opět rozdělit do dvou skupin. Konkrétně na hrubou a jemnou keramiku. Zde platí obecné pravidlo, že keramický střep do šířky stěny 6mm řadíme k jemné keramice a ostatní fragmenty nad 6mm do skupiny keramiky hrubé. Analýza síly stěn střepů, je také důležitá při tvorbě obrázkových tabulek nálezů, neboť díky ní můžeme určit orientaci fragmentu, pokud u něj chybí část okraje, dna, nebo jiného prvku, který by nám jednoznačně ukazoval jeho původní orientaci. V takovém případě je střep orientován svojí silnější částí směrem dolů. Je ovšem důležité také sledovat jeho tvar, aby s takovou orientací souhlasil. Ne vždy se totiž můžeme spolehnout na to, že se hmota konkrétní nádoby směrem ke dnu zvětšovala.

Co se konkrétních příkladů nálezů ze záchranného archeologického výzkumu z Mikulovic V loučkách týče, materiál je zde zastoupen jak fragmenty hrubé, „kuchyňské keramiky, tak i jemně plavené keramiky. Hlavním zástupcem hrubé keramiky z doby římské

byly v nálezovém celku hrncem hrncovité nádoby a mísy se zataženým okrajem. Kvalita materiálu jednotlivých nálezů, by se po jejich studiu dala rozdělit do dvou skupin. Méně kvalitní keramika s horším výpalem a povětšinou písčítým ostřivem a keramiku s kvalitnějším výpalem, různorodějším ostřivem zahrnujícím i drobné kamínky. Méně kvalitní keramika pak pocházela ve většině případů z první fáze výzkumu, z roku 2009 a zahrnovala v sobě materiál převážně z hrncovitých nádob s ven vykloněným okrajem typu Droberjar 1200 a 1500³². Dalším společným znakem těchto fragmentů byl ojedinělý druh výzdoby typu Droberjar 125, 126³³, se kterou jsem se již dále nesetkal. Dovolil bych si tedy usuzovat, že se mohlo jednat o nádoby pocházející z jednoho, méně povedeného výpalu, ať již z důvodu špatně zvoleného materiálu, příměsí nebo špatného postupu při samotném pálení keramiky.

Druhá skupina, kvalitnější hrubé keramiky pak obsahovala větší množství různých tvarů od hrnců, přes hluboké mísy se zataženým okrajem až po zvláštní tvary, jako například vykuřovadla. Samotné používané keramické těsto se pak průběžně měnilo, avšak pro jednotlivé typy nádob si zachovávalo své charakteristiky. Vyskytuje se zde také širší škála přidávaného ostřiva. Jedná se především o různě zrnitý písek, v některých případech i jemný šterk. Mimo to se také v keramickém těstě objevují ve větší míře částičky slídy.

Co se jemně plavené keramiky týče, podobnou rozmanitost jako u hrubé, kuchyňské keramiky jsem zde nepozoroval. Převažuje zde na lomu béžové až šedookrové keramické těsto s příměsí velmi jemného písku. V některých případech, popsanych v katalogu nálezů se vyskytuje v ostřivu tmavý materiál, který byl pravděpodobně jemně nadrcen a přidán samostatně. Stejně jako ve výše popsané skupině hrubé keramiky, je i zde materiál zastoupen množstvím různých fragmentů a tvarů. Vzhledem k charakteristice jemné keramiky se však některé tvary nepodařilo určit a jsou v katalogu zařazeny na základě výzdoby. Výjimku ovšem tvoří dvě nádoby, u nichž bylo možné na základě dochovaného zlomku rekonstruovat celý tvar. I v skupině jemné keramiky se v rámci souboru nálezů setkáváme se zvláštními tvary, jako je například nožka poháru, poklička nebo dva kusy přeslenů.

Samostatné místo je pak v rámci studia keramického materiálu vyčlenit římsko provinciální keramice. Materiál používaný pro její výrobu se výrazně liší od toho, na který jsme zvyklí z produkce germánských hrnčírů. Všechny příklady keramiky římské proveniencie zastoupené v nálezových souborech z Mikulovic, představovaly jemně plavený materiál, téměř bez příměsí. Jedině v případě fragmentu keramiky typu terra sigillata, bylo možné

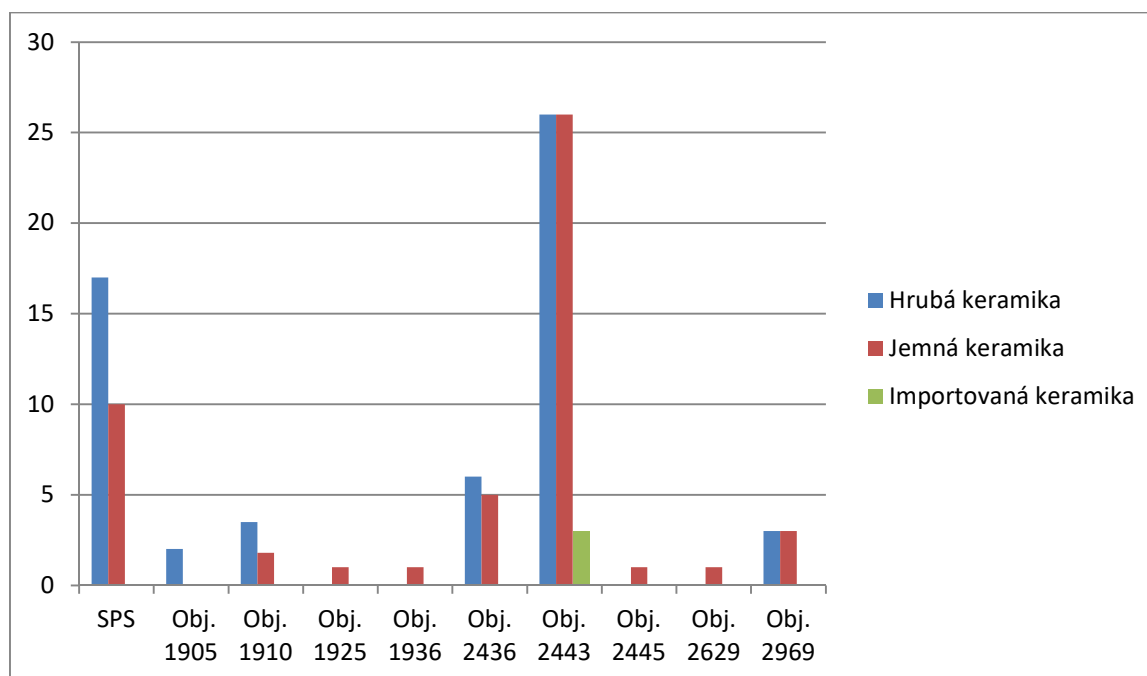
---

³² Eduard DROBERJAR, Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren, Pragae, 1997, s. 44–46.

³³ Tamtéž, s. 31.

spatřit velmi jemné částečky šedobílého a černého materiálu, který se však svoji zrnitostí nijak nelišil od červenooranžového těsta. Zbylé dva fragmenty importované keramiky neměly pouhým okem rozpoznatelné příměsi. Analýzou tohoto vzorku keramiky jsem usoudil, že pro římsko provinciální keramikou platila pravidla, která určovala jistý typ keramického těsta pro konkrétní typy a tvary nádob s určitým využitím. To mělo vliv na vyšší kvalitu odolnost keramiky, než tomu je u nádob germánské produkce.

Závěrem podkapitoly věnující se materiálu uvádím graf, ukazující zastoupení jednotlivých typů keramiky v samotných sídlištních objektech obsahující materiál z doby římské.

Graf 1. Zastoupení typů keramiky v jednotlivých objektech

6.2 Tvary

Tvary keramiky jsou asi tím nejzákladnějším datačním vodítkem pro její studium. Každé období má specifické znaky, které se ve formě detailů, nebo celých nových tvarů, promítá do keramických nádob a jejich částí. Je proto důležitá znalost specifických prvků daného období pro správné posouzení konkrétního příkladu. Dalším pravidlem pro analýzu keramických tvarů, je pozorné sledování i zdánlivých detailů. Některé keramické tvary, především u obvyklejších nádob běžného denního užití zůstávaly podobné po delší časové úseky a byly využívány více kulturami. Jejich rozdíly pak nalezneme právě ve zmiňovaných

detailích. Pro usnadnění práce je možné využít existující typologie, ve kterých nejdeme většinu běžných tvarů keramiky pro dané období a zároveň i jeho specifické projevy. Pro potřeby vzniku této bakalářské práce jsem využil několikastránkové typologie keramických tvarů z doby římské, která je součástí obsahu publikace Eduarda Droberjara, *Studien zu den Germanischen Siedlungen*³⁴. Zde získané informace jsem aplikoval na samotný nálezový materiál a závěry pak konzultoval s vedoucím práce PhDr. Janem Jílkem, Ph.D.

Následujících několik podkapitol se zaměřuje na konkrétní tvary, které se podařilo za pomoci keramického materiálu získaného při výzkumu v lokalitě Mikulovice V loučkách doložit. Postupovat jsem se rozhodl od nejjednodušších tvarů hrubé „kuchyňské“ keramiky po složitější tvary jemně plavené keramiky. Pro zvláštní tvary jsem pak vyčlenil samostatnou podkapitolu v samotném závěru pojednání o keramice.

Poslední myšlenkou, kterou bych rád uvedl před samotnou prezentací konkrétních nálezů je následující. Je třeba brát v potaz, že v době vzniku těchto keramických nádob neexistovala v germánském prostředí žádná typologie, jak má který kus vypadat. Výsledný tvar se tak odvíjel od „módy“ tehdejší doby a zručnosti hrnčíře, který nádoby vyráběl. Svoji roli také hrálo to, zda byl kus vyráběn podle konkrétní předlohy, nebo abstraktní formou.

6.2.1 Hrnec

Asi nejběžněji objevovaným tvarem hrubé keramiky je všeobecně hrnec. Hlavním důvodem je jistě jeho stáří, jakožto typologického tvaru a dalším důvodem jeho rozmanitost. Jen v době římské bychom mohli nalézt na desítky různých tvarů hrnců a hrncovitých nádob. Jinak tomu nebylo ani v případě mikulovických nálezů. Hned při sběru prováděném při skrývce pozemku bylo objeveno několik fragmentů hrnců a hrncovitých nádob. Konkrétně se jednalo o část výdutí a dva další fragmenty s částí ven vykloněného okraje, jež pravděpodobně pocházely z jedné nádoby (Tab. A. SPS. 1, 2 a 3). Toto tvrzení opírám o skutečnost, že všechny tři fragmenty mají stejné zbarvení povrchu, materiál keramického těsta a stejnou, jinak v souboru ojedinělou vhloubenou výzdobu typu Droberjar 125, 126.³⁵ Patrně se jednalo o hrnec s esovitou profilací menšího rozměru. Podoba profilu střepů s částí okraje se blíží typologické formě Droberjar 1200³⁶, tedy esovitě profilované hrnce soudkovitého tvaru. Tomu by odpovídala především maximální výduť, která se začíná zvedat v poměrně krátké vzdálenosti od podhrdlí. Do stejné skupiny je možné zařadit ještě jeden

³⁴ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen*.

³⁵ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 31.

³⁶ Tamtéž, s. 44–45.

nález z počáteční fáze výzkumu, tedy sběru při skrývce. Jedná se o větší fragment hrdla s částí výduti (Tab. C. SPS. 4) pocházející nejspíše z esovitě profilovaného hrnce rovněž typu Droberjar 1200.³⁷ Na tomto konkrétním fragmentu se již nenacházela žádná výzdoba a lišil se i materiál keramického těsta. Samotný profil střepu je pak zpracován kvalitněji a pečlivěji, což právě může korespondovat se zvoleným keramickým materiálem. Dalším rozdílem oproti výše popisovaným úlomkům je ten, že se jedná o část z výrazně větší nádoby. Posledním příkladem, který by bylo možno zařadit do typologické skupiny esovitě profilovaných hrnců soudkovitého tvaru, je opět fragment výduti s částí hrdla (Tab. B. SPS. 8). Vzhledem k jeho celkovému tvaru, posazení maximální výduti na střepu a profilu okraje jsem se rozhodl jej zařadit rovněž do typu Droberjar 1200. Z rozměru fragmentu usuzuji menší velikost celé nádoby.

Další skupinu tvarů hrnců zastupuje menší počet nálezů, které jsem přiřadil do skupiny esovitě profilovaných vysokých hrnců. Hlavním rozdílem mezi touto typologickou skupinou a soudkovitě tvarovanými hrnci, je posazení maximální výduti. V případě vysokých hrnců je tato posazena ve větší vzdálenosti od hrdla, zhruba uprostřed nádoby a činí ji tak subtilnější. Naproti tomu soudkovitě tvarované hrnce mají maximální výduť blízko pod hrdlem. Prvním zástupcem skupiny esovitě profilovaných vysokých hrnců, je část výduti silnostěnné nádoby s malou částí ven vykloněného okraje (Tab. B. SPS. 1.). Na základě studia konkrétního fragmentu usuzuji, že odhadovaná maximální výduť svoji šířkou nepřesahovala velikost hrdla nádoby. Tvarově se tedy blíží typu Droberjar 1103.³⁸ Druhým příkladem vyčleněným z celkového nálezového materiálu je rovněž zlomek výduti s částí ven vykloněného okraje. K zařazení do skupiny Droberjar 1100³⁹ mě v tomto případě přesvědčil pozvolný náběh na maximální výduť, kterou odhaduji ve větší vzdálenosti od samotného okraje hrnce, tedy odpovídá typologii esovitě profilovaných vysokých hrnců.

Posledními tvary hrnců, které na základě keramického materiálu mohu vyvodit, jsou hrnce se zataženým okrajem. Zde však byla práce s typologií ztížena faktem, že shodnost tvaru okrajů hrnců a hlubokých mís se zataženým okrajem je prakticky totožná. V případě menšího fragmentu tohoto typu okraje je tedy velice obtížné, ne-li až nemožné jednoznačně určit výchozí tvar. Proto bude u některých fragmentů uvedena dvojí interpretace a zařazení do více možných typologií. Jedná se také o první skupinu nálezů, ve které se díky dostatečné velikosti střepů podařilo vytvořit rekonstrukci tvaru nádoby. Prvním příkladem hrncovité

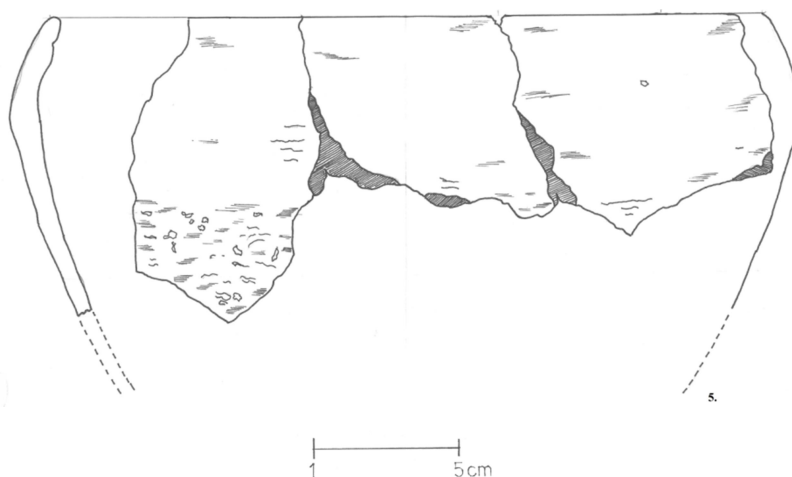
---

³⁷ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 44.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž.

nádoby dochované pravděpodobně ve více fragmentech je obdélný fragment dovnitř zataženého okraje s podhrdlím a malou částí výduti (Tab. A. Objekt 2443.10). Na základě části výduti, na které se částečně dochovala vhloubená výzdoba podobná typu Droberjar 162a⁴⁰, spojuji tento fragment s dalším nesoucím tento typ výzdoby (Tab. A. Objekt 2443.7). Střepty však pravděpodobně pocházejí z odlišných částí nádoby, neboť jejich lomové hrany nedovolovaly opětovné slepení a vytvoření většího fragmentu. Dalším příkladem hrncovité nádoby s dovnitř zataženým okrajem, je fragment podhrdlí s okrajem pocházející z hrubé „kuchyňské“ keramiky (Tab. C. Objekt 2443. 1). Podle profilu tohoto konkrétního úlomku lze rovněž usuzovat, že byl původně součástí hrnce, nebo hrncovité nádoby blízcí se svým tvarem typu Droberjar 2450.⁴¹ Posledním příkladem hrnců, potažmo hrncovitých nádob, je trojice fragmentů, na kterých se mi podařilo nalézt shodné lomové hrany a vytvořit tak dostatečně velký celek, který umožnil vznik kresebné rekonstrukce tvaru celé nádoby (Tab. E. Objekt 2443. 5.) Maximální výduť je v případě tohoto tvaru blízko okraje a zasahuje do části podhrdlí. Tvar nádoby pod maximální výduť pak pozvolna klesá k odhadovanému dnu. Vzhledem k této charakteristice tvaru, vyplývajícího z kresebné rekonstrukce, se konkrétní kus blíží svým tvarem typu Droberjar 2400, konkrétněji 2456.⁴² Avšak není možné zcela vyloučit možnost, že se jedná o formu hluboké mísy.

Obrázek 4. Rekonstrukce hrncovité nádoby (Tab. E. Objekt 2443. 5.) Kresba V. Svoboda

Výčet typologických tvarů hrnců, objevených při záchranném archeologickém výzkumu v Mikulovicích u Pardubic, na pozemku pana Kováře, bych uzavřel ještě jedním, v souboru zcela ojedinělým fragmentem hrnce s uchem/uchy, zhotoveného z hrubé keramiky.

⁴⁰ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 32.

⁴¹ Tamtéž, s. 54.

⁴² Tamtéž, s. 53–54.

Samotný zlomek nádoby nese mírně ven vykloněný profilovaný okraj, na který v podhrdlí přímo navazuje jedno páskovité ucho. Po podrobnějším studiu profilu střepu, kde jsem velkou pozornost věnoval právě tvarování a umístění ucha, jsem po následné konzultaci s vedoucím práce, PhDr. Janem Jílkem PhD., zařadil tento střep k typu Droberjar 1600⁴³, kde se nejvíce blíží vázovitému tvaru Droberjar 1603. Podle rozměrů úlomku, zakřivení části a velikosti ucha, odhaduji že, původní nádoba byla spíše menšího rozměru.

Obrázek 5. Fragment hrnce s uchy. Mikulovice u Pardubic, RD p. Kovář.
Foto: V. Svoboda

Pro lepší představu celkového tvaru, uvádím na následující straně fotografii jeho profilu.

---

⁴³ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 47.

Obrázek 6. Profil zlomku hrnce s uchy. Mikulovice u Pardubic, RD p. Kovář.
Foto: V. Svoboda

Ačkoliv je typologický tvar hrnce v nálezovém souboru z Mikulovic v loučkách zastoupen přibližně 12. fragmenty, které lze do této typové skupiny bezpečně zařadit a dalších asi 18 zlomků, které by bylo možné taktéž označit jako fragmenty hrců na základě jejich výzdoby, nemají přílišnou datační hodnotu. Datování hrců je totiž ve většině případů prakticky nemožná, vzhledem k existenci různých typů jejich forem v průběhu dlouhých období. Alespoň přibližnou možnost zařazení těchto forem keramických nádob přinesl ve své práci „Germánské osídlení na východnom predpolí Bratislavy“ Vladimír Varsík. Ten zde potvrzuje současnou existenci vysokých, esovitě profilovaných hrců typu Droberjar 1100⁴⁴ a forem s dovnitř zataženým okrajem již v 1. století, přičemž se jedná o zcela běžný tvar⁴⁵. Tvar hrců typu Droberjar 1200⁴⁶ je pak mladším vývojovým stupněm řazeným do 2. století, kde je jejich výskyt nejčastější, ale jakožto forma nádob pokračuje až do století 3.⁴⁷

⁴⁴ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Pragae, 1997, s. 44.

⁴⁵ Varsík VLADIMÍR. *Germánské osídlení na východnom predpolí Bratislavy*, Nitra 2009, s. 54–71.

⁴⁶ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s.44.

⁴⁷ Varsík VLADIMÍR, *Germánské osídlení*, s.54 – 71.

6.2.2 Hluboké mísy

Dalším tvarem hrubé „kuchyňské“ keramiky, zastoupeném ve studovaném nálezovém souboru více fragmenty, jsou hluboké mísy. Jako zástupce této keramické formy zde jednoznačně převažuje typ s dovnitř zataženým okrajem – Droberjar 2400. Prvním představitelem této skupiny je rozměrnější část výduti hluboké mísy s částí nepoškozeného dovnitř zataženého okraje (Tab. C. SPS. Obr. 3.). Nález tohoto konkrétního fragmentu byl uskutečněn v roce 2009, během počáteční fáze první sezony záchranného archeologického výzkumu, při sběru po skrývce. Zajímavostí konkrétního kusu je ta, že oproti ostatním zlomkům hrubé keramiky spadající do stejného typu, má kvalitně zpracovaný povrch. Horní polovina mísy směrem od hrdla ke dnu byla leštěná. Dolní polovina pak byla zdrsněna pro snazší manipulaci s nádobou a nesla na sobě výzdobu plastickými liniemi. Podle velikosti fragmentu odhaduji větší rozměry původní nádoby. Druhým rozměrnějším dokladem této formy nádob na nalezišti v Mikulovicích, je následující (Tab. C. Objekt 2443. 3.). Tvar profilu konkrétního fragmentu se prakticky shoduje s výše popsáním nálezem, avšak výrazněji se liší ve zpracování. Povrchová úprava se zde týkala pouze spodní části nádoby, kde bylo provedeno takzvané „blátění“ které zdrsnilo povrch a umožňovalo snadnější manipulaci s nádobou. Rovněž v tomto případě odhaduji z velikosti samotného fragmentu větší rozměry původní nádoby. Následujícím příkladem formy mísy s dovnitř zataženým okrajem typu Droberjar 2400⁴⁸, je obdélný fragment s mírně kolměji postaveným okrajem než tomu je u předešlých příkladů (Tab. C. Objekt 2443. 5.). Kromě rozdílu v postavení okraje, je na profilu střepu vidět strmější klesání tvaru od maximální výduti směrem ke dnu mísy. Vzhledem k této skutečnosti bych tvar této mísy přiřadil do skupiny mís typu Droberjar 2404–2407⁴⁹, které jsou typické právě tím, že maximální výduť se nachází v malé vzdálenosti od okraje a poté se tvar rychle svažuje k odsazenému dnu s výrazně menším průměrem než hrdlo nádoby. Do stejné skupiny nádob bych zařadil ještě jeden fragment (Tab. A. Objekt 2436. Obr. 11.). Na tomto konkrétním úlomku jsem během zkoumání materiálu však narazil na jednu odlišnost, která je v případě této formy keramiky v tomto nálezovém celku zcela ojedinělá. Jedná se o náznak jemné ryté linie, umístěné hned pod mírně zataženým okrajem. Nejedná se však o souvislou linii. Na levé polovině svého průběhu je přerušena pravděpodobně manipulací, s ještě nezaschlou keramickou hmotou. S ohledem na velikost

---

⁴⁸ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 53–54.

⁴⁹ Tamtéž, s. 53–54.

této linie a celkových rozměrů střepu ale není možné jednoznačně určit, zda se jedná o záměrně vytvořený ozdobný prvek, nebo vznikl náhodně při výrobě samotné nádoby.

Posledním úlomkem zařaditelným do typologie hlubokých mís a „kuchyňské“ keramiky, je fragment s mírně odsazeným dovnitř zataženým okrajem (Tab. A. Objekt 2436. 5.) Tato zvláštnost na samotném okraji úlomku je s největší pravděpodobností pouze lokálním prvkem, neboť se směrem k okrajům daného fragmentu téměř vytrácí. Jeho původ odhaduji nejspíše jako výrobní vadu, ke které mohlo dojít při manipulaci s nezaschlou nádobou. Další nabízející se možností, je používáním zahlazené poškození nádoby vzniklé během její životnosti. Tvarově je střep opět zařaditelný k typu Droberjar 2400.

Co se datování mís se zataženým okrajem týče, setkáváme se zde s podobným problémem, jako u předchozího tvaru hrnců. Také zde se jedná o tvar vyskytující se průběžně celou dobou římskou. Jedinou výjimkou, kterou je možné uplatnit na studovaný nálezový materiál, se týká provedení okraje uvnitř nádoby. Podle Vladimira Varsíka, jde o mírné zešíkvení zataženého okraje na jeho vnitřní hraně.⁵⁰ Analogii tvaru v tomto konkrétním případě odvozuje od nálezů z Bratislavy – Dúbravky, publikované Kristianem Eschkem, které jsou datovány do období 1. století našeho letopočtu.⁵¹ Částečnou shodu s tímto tvarem jsem našel u výše popisovaného fragmentu mísy (Tab. A. Objekt 2436. 11.). Je tedy pravděpodobné, že rovněž pochází z horizontu 1. století. V menší míře se však tato forma vyskytuje v mladších nálezových souborech ze Sobčic⁵². Jedná se o jediný fragment formy hluboké mísy v souboru, který je možné alespoň orientačně datovat.

6.2.3 Dna hrubé „kuchyňské“ keramiky

Součástí nálezového celku z pozemku pana Kováře v Mikulovicích u Pardubic, je také čtyři fragmenty den, pocházejících ze silnostěnných nádob, s různě velkými částmi výduti. Vzhledem k jejich velikosti bylo však prakticky nemožné bezpečně určit, k jaké formě nádob to či ono dno patřilo. Z materiálového hlediska se ve všech případech jednalo o hrubou keramiku s hrubou povrchovou úpravou ukazující na „kuchyňskou“ keramiku. Konkrétní fragmenty jsou uvedeny v kresebné příloze práce pod následujícími čísly. (Tab. A. SPS. 9), (Tab. B. SPS. 5), (Tab. A. Objekt 2436. 6) a (Tab. C. Objekt 2443. 4).

⁵⁰ Varsík VLADIMIR, *Germánské osídlenie na východnom predpolí Bratislavy*, Nitra 2009, s. 54–55.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Vít VOKOLEK, Jan JÍLEK. *Osada z doby římské v Sobčicích*, okr. Jičín, In: *Východočeský sborník historický* 19, 2011, s. 3–57.

6.2.4 Ostatní fragmenty silnostěnné keramiky

Předtím, než zcela opustím okruh hrubé, silnostěnné keramiky je třeba uvést i ostatní fragmenty této skupiny keramického materiálu. Samotnou podkapitolu jsem se jím rozhodl věnovat z toho důvodu, že nenesou žádný prvek, na základě něhož by se daly přiřadit k určité typologické skupině. Jedná se zejména o střepy nesoucí jeden z mnoha typů vhloubené výzdoby. V následujícím výčtu jsou tedy uvedeny konkrétní fragmenty se svým umístěním v nálezovém katalogu. Analýzou jednotlivých typů výzdoby je věnována samostatná kapitola.

V souboru nálezů měly tyto tvarově nezařaditelné úlomky přibližně stejné procentuelní zastoupení, přičemž se pravidelněji nacházely ve svrchních vrstvách zkoumaných sídlištních objektů. První z nich byly nalezeny při sběru při skrývce (Tab. A. SPS. 5, 6, 7, 8), (Tab. B. SPS. 6). Následující nálezy těchto střepů byly učiněny již v jednotlivých objektech. (Tab. A. Objekt 1905. 1, 2.), (Tab. A. Objekt 1925. 1, 3.) V rámci druhé sezony výzkumů pozemku budoucího rodinného domu pana Kováře, bylo rovněž objeveno větší množství tohoto materiálu. (Tab. A. Objekt 2436. 1, 4, 9.), (Tab. A. Objekt 2443. 1, 2, 4.), (Tab. B. Objekt 2443. 1, 6, 7, 8, 9.), (Tab. C. Objekt 2443. 2.), (Tab. D. Objekt 2443. 2, 9.). Třetí sezona přinesla všeobecně jen malé množství nálezů z doby římské, a proto uvádím pouhé dva kusy tvarově nezařaditelného materiálu (Tab. A. Objekt 2669. 3, 6.).

6.3 Tvary jemně plavené „stolní“ keramiky

Pro pokračování v typologii jednotlivých tvarů, je třeba podotknout, že všechny následující typologie vyčleněné z nálezového souboru z Mikulovic V loučkách, zahrnují pouze fragmenty zhotovené z jemného keramického těsta, případně jich stěny nedosahují tloušťky 6 mm.

6.3.1 Teriny

Jako první formu jemné keramiky, jsem se rozhodl uvést teriny a to z toho důvodu, že se jedná o jeden z typických tvarů keramiky pro dobu římskou. To mimo jiné dokazují hojně nálezy fragmentů terin na sídlištních datovaných do tohoto období. V případě výzkumu na lokalitě Mikulovice V loučkách, pozemku pana Kováře tomu nebylo jinak. Bylo zde nalezeno hned několik zlomků tohoto typu nádob. Ve dvou případech, se mi dokonce podařilo vytvořit celkovou rekonstrukci původního tvaru. Prvním příkladem byl úlomek pocházející ze sběru při skrývce naleziště. Jednalo se o rozměrnější úlomek keramického střepu

s hlazeným povrchem šedé barvy, který představoval s výjimkou dna celý profil nádoby (Tab. B. SPS. Obr. 10.). Jak bylo předesláno výše, jednalo se původně o terinu s odsazenými plecemi a kuželovým hrdlem⁵³, kterou je možno také interpretovat jako typ Droberjar 3600.⁵⁴ Ačkoliv nesl okraj na konkrétním fragmentu známky poškození, představoval formu kolmo postaveného okraje. Povrch teriny byl s největší pravděpodobností bez výzdoby, což není pro tento typ jemné „stolní“ keramiky zcela běžným jevem. Jediným rozpoznatelným prvkem je jemná horizontální rytá linie v podhrdlí. Svoji velikostí bych nádobu označil jako menší terinu, s vnitřním průměrem přibližně 16 cm.

Další fragment, umožňující celkovou rekonstrukci původního tvaru, byl složen z více střepů, které jsem na základě shodnosti lomových ploch a návaznosti radélkové výzdoby, určil jako úlomky z jedné nádoby. Po slepení těchto zlomků v jeden celek vznikl prakticky kompletní profil nádoby, který oproti předchozímu příkladu nesl i malou část dna (Tab. E. Objekt 2443. Obr. 3.) Analýzou tvaru dané části teriny, jsem dospěl k závěru, že se nejpravděpodobněji jedná o variantu spadající pod esovitě profilované teriny⁵⁵, popisované Vladimírem Varsíkem v jeho publikaci *Gremanské osídlenie na východnom predpolí Bratislavy*. V případě použití typologie Eduarda Droberjara bych volil typ Droberjar 3102, který je svým profilem mikulovickému nálezu nejbližší. Povrch této terinovitě nádoby byl leštěný s kombinací několika stylů výzdoby ozubeným kolečkem, přes kterou byla v prostoru pod maximální výdutí vytvořena kolkovaná výzdoba. Samotný okraj hrdla teriny bylo od zbytku hmoty odděleno jemně rytou horizontální linií. Co se rozměrů teriny týče, podobně jako u výše popisovaného příkladu se jednalo o nádobu menších rozměrů, s průměrem 13 cm.

---

⁵³ Varsík VLADIMIR. *Germánské osídlenie*, s. 63.

⁵⁴ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 59.

⁵⁵ Varsík VLADIMIR. *Germánské osídlenie na východnom predpolí Bratislavy*. Nitra, 2009, s. 64–65.

Obrázek 7. Spleené fragmenty esovitě profilované teriny. Mikulovice u Pardubic, RD p. Kovář. Foto: V. Svoboda

Mezi další, již ne tolik jednoznačné příklady úlomků terin z nálezového souboru z Mikulovic v loučkách, je možné zařadit ještě jeden fragment (Tab. A. 2443. Obr. 11). I v tomto případě se jedná o téměř kompletní profil keramické nádoby, s malou částí dna. Okraj v tomto případě chybí, avšak po porovnání podobných tvarů v uváděné literatuře lze očekávat, že přímo navazoval na lomovou plochu v horní části daného střepu. Vnější plocha konkrétního úlomku má hlazenou povrchovou úpravu bez výzdoby, jen v podhrdlí nese jemně rytou horizontální linii. Ta je v levé části fragmentu přerušena a v zápětí pokračuje dál. Tato mezera vznikla pravděpodobně při výrobě nádoby a tvorbě této ozdoby. Hrnčič zde pravděpodobně začínal vytvářet onu horizontální linii a po obkroužení obvodu nádoby ji nedotáhl do počátečního bodu. Tuto svoji teorii opírám o jisté vytažení tvaru linie do špičky na obou jejích koncích. Situace je viditelná na kresbě v tabulkách nálezů, jejíž odkaz je uveden výše. Fragment je svým charakterem blízký částí teriny z prvního uvedeného příkladu (Tab. B. SPS. Obr. 10.), avšak vzhledem k rozdílným velikostem střepů a poloze obou nálezů

nepocházejí ze stejné nádoby. Typologicky řadím úlomek (Tab. A. 2443. Obr. 11) k formě Droberajr 3205⁵⁶, tedy teriny s odsazeným kuželovým hrdlem.⁵⁷

Oproti výše uváděným formám keramických nádob germánské provenience, mají teriny pro archeologii nespornou výhodu v tom, že umožňují přesnější datování. Jejich forma se totiž během doby římské měnila a tvar tak podléhal stylům jednotlivých období. Jednodušší tvary terin, jako jsou teriny s odsazeným kuželovým hrdlem, můžeme datovat do horizontu starší doby římské, datováním podle E. Droberjara, stupni B1, pro který je tato forma typická. Podobné teriny však známe i z horizontu B2⁵⁸. Tuto dataci tedy můžeme využít také pro takto typologicky zařazené střepy ze zkoumaného souboru, neboť nenesou jak již bylo uvedeno žádnou výzdobu, která by mohla při datování pomoci. Druhou formou terinovitých nádob, obsaženou v souboru nálezů, je esovitě profilovaná terina (Tab. E. Objekt 2443. Obr. 3.). Jedná se o mladší vývojovou fázi tohoto tvaru, ve které se ztrácí typické odsazení hrdla nádoby. Nejstarší příklady terin s esovitou profilací jsou datovány do závěru horizontu B2, kdy byl tento tvar součástí hrobového inventáře z obce Bešeňová na Slovensku⁵⁹. Početnější nálezy, korespondující se současným ubýváním starších typů terin, datujeme do horizontu markomanských válek, podle E. Droberjara B2b–C1.⁶⁰ Při datování konkrétního zlomku nádoby (Tab. E. Objekt 2443. Obr. 3.), objevené při záchranném archeologickém výzkumu v Mikulovicích, jsem však bylo třeba zohlednit skutečnost, že nádoba nese radélkovanou výzdobu. Analýze jednotlivých typů výzdoby jsem se rozhodl věnovat samostatnou kapitolu, proto zde jen v krátkosti. Po podrobnějším zkoumání stylu výzdoby a porovnáním s příslušnými analogiemi jsem došel k závěru, že část nádoby je možné datovat přibližně do období přelomu 2. a 3. století, tedy počátku fáze C1.

6.3.2 Mísy

Dalším tvarem, který je ve studovaném souboru dochován větším množstvím fragmentů, jsou mísy. Během analýzy keramického materiálu jsem určil hned několik různých forem tohoto typu nádoby. Každá z forem pak byla zastoupena různým počtem artefaktů, některé však pouze jediným.

---

⁵⁶ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Pragae, 1997, s. 59.

⁵⁷ Varsík VLADIMIR. *Germánské osídlenie*, s. 63.

⁵⁸ Tamtéž, s. 62–64.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž, s. 64–65.

Prvním typem mísy ze skupiny jemné „stolní“ keramiky, kterou se podařilo bez větších problémů typologicky určit, je miska se zaobleným dnem. Dochovala se v podobě menšího úlomku (Tab. A. Objekt 2436. Obr. 10.) z místa maximální výduti, která byla zvýrazněna ostrým stažením tvaru směrem ke dnu mísy. Horní polovina fragmentu směřující k okraji této keramické nádoby se mírně vyklání směrem ven. Povrch střepu je jemně hlazený a nenesl žádnou výzdobu. Profil fragmentu napovídá, že se s největší pravděpodobností jednalo o mělkou misku s okrajem vystupujícím až do šířky maximální výduti. Typologickému zařazení tohoto tvaru by odpovídala forma II⁶¹, prezentovaná v publikaci *Germánské osídlenie na východnom predpolí Bratislavy Vladimira Varsíka*. Konkrétní analogií pro úlomek z Mikulovic by pak mohl být taktéž zde uvedený nálezní talíře z naleziště Branč⁶². Tento fragment však nebyl jediným představitelem této varianty nádoby z doby římské. Obdobným příkladem je i o něco menší úlomek mělké misky, nebo talíře. I v tomto případě se jedná o část maximální výduti. Vzhledem k zesílení materiálu v této části konkrétních nádob je nálezní právě této části více než opodstatněný. Úlomek (Tab. B. Objekt 2443. Obr. 5.) se však od výše uvedeného fragmentu výrazně odlišoval. Rozdílem nebyl jen samotný materiál ale hlavně přítomnost výzdoby. Kromě útržků výzdoby víceřadým ozubeným kolečkem, se na povrchu fragmentu objevují dva plastické pásy probíhající horizontálně po obvodu nádoby. Vzhledem k velikosti fragmentu a absenci části dna či okraje není snadné určit výslednou velikost původní nádoby, avšak s přihlédnutím na jen mírně se zaoblující tvar maximální výduti, bych odhadoval střední nebo větší rozměr celku. Zajímavým fragmentem spadajícím taktéž do skupiny mís se zaobleným dnem, je část velmi mělké misky (Tab. A. Objekt 1936, Obr. 1.). Daný fragment jemné keramiky nese okraj jemným náznakem ryté linie. Jinak je její hlazený povrch bez jakékoliv výzdoby. Vnitřní plocha této nádoby je rovněž hlazená. Při podrobnějším zkoumání zde pak byly objeveny stopy jednořadého ozubeného kolečka, tvořící na okrajových částech fragmentu krátké linie. Tyto linie na sebe nijak nenavazují ani netvoří žádný ornament. Tato „výzdoba“ je také oproti dalším příkladům z nálezního celku velmi mělká. Lze rozpoznat, že k tvorbě těchto linií bylo použito minimálně tří odlišných radélek. Je možné, že samotná výzdoba se nacházela v jiných, chybějících částech nádoby, a tyto útržky vznikly druhotně při tvorbě výzdoby, nebo se jedná o zbytky výzdoby odstraněné před výpalem keramiky.

---

⁶¹ Varsík VLADIMIR, *Germánské osídlenie* s. 59–60.

⁶² Titus KOLNÍK, Vladimír VARSÍK, Josef VLADÁR. *Branč, germánská osada z 2. až 4. storočia*. Nitra, 2007.

Co se datování této formy keramických nádob týče, vycházel jsem z analogie slovenských nálezů z germánského sídliště Branč⁶³, kde byly podobné tvary objeveny v několika exemplářích. Tyto jsou na základě souvislostí s ostatními artefakty datovány do období mladší doby římské, podle periodizace E. Droberjara C1. Pro zkoumaný artefakt z výzkumu v Mikulovicích, jsem se tedy řídil jak datací této formy nádob z Branče a zároveň jsem využil i souvislostí s ostatními zdejšími nálezy. Ačkoliv nese fragment (Tab. B. Objekt 2443. 5.), jisté výzdobné prvky, jedná se o malé zlomky, které v tomto případě nemají rozhodující váhu. Nicméně jsem se po zvážení všech možností, rozhodl zlomek této mělké mísy se zaobleným dnem (talíře) datovat přibližně do horizontu počátků mladší doby římské, stupně C1.

Druhým typem keramických nádob mísovitého tvaru zastoupené větším počtem nálezů jsou kónické mísy typ Droberjar 2600. V nálezovém souboru jej reprezentují dva větší fragmenty výduti nádoby s okrajem a v jednom případě zlomek spodní části nádoby s náznakem dna. První a plošně nejrozměrnější úlomek (Tab. B. Objekt 2443. 10.) má hlazený povrch bez výzdoby. Jedinými dělicími prvky na střepe jsou v tomto případě jemně profilovaný okraj s nepravidelným tvarem a rytá páska blízko spodní lomové hrany střepe. I zde je možné sledovat určitou nepravidelnost tohoto tvaru. Značně nepravidelná je i tloušťka stěn tohoto fragmentu, projevující se především horní polovině jeho výšky. To může souviset výrobními postupy, kdy bylo žádoucí odlehčovat nádobu směrem k okraji, aby před zaschnutím nedošlo ke zhroucení materiálu. Druhou možností je i souvislost s klesající kvalitou zpracování germánské keramiky v mladších obdobích doby římské. Forma fragmentu se nejvíce blíží typu Droberjar 2605.⁶⁴ Obdobným příkladem je další fragment (Tab. C. Objekt 2443. 9.) podobných charakteristik, ovšem s několika zásadními změnami, potvrzující příslušnost k jiné nádobě. První změnou je výraznější plastické provedení samotného okraje hrdla mísy. Okraj poměrně výrazně vystupuje nad okolní povrch střepe. Druhým rozdílem je nahrazení ryté, vhloubené pásky ve spodní části úlomku páskou plastickou. Ta nebyla vytvořena přidáním dalšího materiálu, ale odebráním jisté části hmoty z jejího těsného okolí a následném zaoblení vzniklého tvaru. Posledním rozdílem vyskytujícím se na tomto fragmentu je přítomnost pozůstatků plastické výzdoby v pravé části daného úlomku. Tato výzdoba byla vytvořena nalepením dalšího keramického materiálu na povrch těla mísy, avšak došlo k jejímu odloupení. Z tohoto důvodu je konkrétní typ této

---

⁶³ Titus KOLNÍK, Vladimír VARSÍK, Josef VLADÁR. *Branč, germánská osada z 2. až 4. století*. Nitra, 2007.

⁶⁴ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Pragae, 1997, s. 55.

výzdoby jen velmi obtížně analyzovatelný. Podle tvaru profilu střepe je možné zlomek přiřadit k typu Droberjar 2607⁶⁵. Posledním příkladem střepe zařaditelného k typologické skupině kónických mís, je spodní část keramické nádoby (Tab. D. Objekt 2443. 12.) s náznakem dna a několika typy výzdoby na povrchu. Vlastní jemně hlazený povrch nádoby obsahuje výzdobu rytými liniemi podobnou typu Droberjar 220⁶⁶, dále výzdobu dvouřadým ozubeným kolečkem a obtížně identifikovatelnou výzdobou u horní lomové hrany střepe dochovanou pouze v malých fragmentech, interpretovatelnou jako typ Droberjar 191⁶⁷, případně zbytky kolkované výzdoby. Pro určení tvaru celé nádoby byl i v tomto případě důležitý profil střepe. Výhodou byla přítomnost malé části dna, které výrazně usnadnilo orientaci fragmentu. Z jeho porovnávání s několika různými typy kónických mís vyplynula nejbližší podobnost s formou široce rozevřených mís Droberjar 2603, 2606.⁶⁸ Vzhledem k absenci okraje u tohoto fragmentu je možné do výčtu možných variant zařadit i typ Droberjar 2608 a 2609⁶⁹, které mívají masivnější okraje než předešlé varianty.

Datování těchto kónických mís je však obtížné. Podobně, jako v případě hrnců, popisovaných v úvodu kapitoly o tvarech se jedná o tvar existující v rozmezí takřka celé doby římské. Jediným možným datačním způsobem, jak přibližně určit stáří této keramiky je analýza výzdoby, nebo vyvození z kontextu ostatních nálezů. Avšak absence jakékoliv výzdoby na dvou fragmentech této formy a pouze nepatrná část výzdoby na třetím kusu, situaci nijak nezlehčovala. U prvních dvou fragmentů (Tab. B. Objekt 2443. Obr. 10.), (Tab. C. Objekt 2443. Obr. 9.) jsem tedy použil metodu srovnání s datací ostatních střepe z konkrétního objektu, nejlépe i vrstvy. Na tomto základě bych oba dva fragmenty datoval přibližně do období počátku 2. století.

Posledním příkladem nádoby mísovitěho tvaru je fragment (Tab. B. Objekt 2443. Obr. 4.) s mírně ven vykloněným okrajem. Na profilu střepe je také rozpoznatelná maximální výduť nádoby, od které se pod ostrým úhlem tává svažuje směrem ke dnu. Typologicky je tento zlomek na základě studia tvaru profilu zařaditelný do skupiny ostře profilovaných mís typu Droberjar 2300.⁷⁰ Povrch keramického střepe je v tomto případě hlazený a nenesl žádný typ výzdoby. Ze samotných rozměrů nálezů je možné odhadovat mělkou, ostře řezanou mísu s průměrem střední velikosti.

---

⁶⁵ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Pragae, 1997, s. 55.

⁶⁶ Tamtéž, s. 33.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž, s. 55.

⁶⁹ Tamtéž, s. 55.

⁷⁰ Tamtéž, s. 51–53.

Ačkoliv existuje několik různých forem ostře profilovaných mís, které mají i různé datování, všeobecně platí, že jejich většina spadá do 2. století⁷¹ podle E. Droberjara pak horizonty B1/C1 a počátek C1. Začlenění výše popsaného fragmentu do období 2. století také koresponduje s dalšími datovatelnými nálezy z konkrétního objektu.

Na samotný závěr podkapitoly uvedu několik menších zlomků, u kterých by na základě tvaru profilu možné zařazení do typologické skupiny mís. Především se bude jednat o střepy (Tab. C. Objekt 2443. Obr. 11.) a (Tab. D. Objekt 2443. Obr. 8.). Konkávní forma profilu těchto střepů by umožňovala interpretaci mís se zaobleným dnem typu Droberjar 2700⁷². Podkladem tohoto tvrzení je v tomto případě podložena jistou materiálovou a výzdobnou příbuzností s výše popisovaným fragmentem (Tab. B. Objekt 2443. Obr. 5.)

6.3.3 Vázovité nádoby

Vázovité nádoby formy III⁷³ jsou v souboru nálezů z Mikulovic V loučkách zastoupeny pouze jedním fragmentem (Tab. C. SPS. Obr. 1.). Jedná se o fragment, který vznikl slepením dvou menších zlomků na základě shodnosti lomových hran. Horní část ohraničuje plasticky zpracovaný okraj vyčnívající nad hlazenou plochu. Nad spodní lomovou střepu je slabá, horizontální rytá linie. Jinak je povrch bez výzdoby. Profil zlomku má konvexní, rovnoměrné zakřivení směrem dovnitř nádoby. S největší pravděpodobností se tedy jedná o svrchní část většinou trojdílných (hrdlo s okrajem, plece, dolní část se dnem) nádob vázovité formy. Hledání vhodné typologie nebylo v tomto případě snadné, jelikož se tento tvar ve studovaných materiálech příliš neobjevoval. Asi největší shodu, jsem objevil v analogii nálezu ze slovenského Zohora.⁷⁴

Datování tohoto konkrétního kusu je ztíženo absencí zbylých částí výduti nádoby, na kterých se v průběhu jednotlivých období doby římské nejvíce projevovaly tvarové změny. Vzhledem k nálezu tohoto fragmentu při sběru při skrývce by nemělo vypovídající hodnotu ani datování na základě ostatního nálezového materiálu, neboť se zde mísilo více nálezů z různých období, nejen z doby římské. Jedinou možností tak bylo alespoň datování na základě samotného tvaru části hrdla s okrajem. Některé z tvarově podobných analogií jsou

⁷¹ Varsik VLADIMIR, *Germánské osídlenie na východnom predpolí Bratislavy*, Nitra 2009, s. 56–58.

⁷² Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen* s. 56–57.

⁷³ Varsik VLADIMIR, *Germánské osídlenie*, s. 60–62.

⁷⁴ Tamtéž, s. 61–62.

datovány do 2. století⁷⁵ a tuto dataci jsem se rozhodl použít i pro výše popsanou část vázovité nádoby z Mikulovic.

5.3.4 Vykuřovadla /cedníky

U této poslední formy keramických nádob typu Droberjar 6200, 6400⁷⁶ germánské proveniencie není jednoznačně možné určit jejich původní účel. Jejich základním poznávacím znamením, jsou otvory skrz stěnu vlastního střepu, různého průměru, kruhového nebo oválného tvaru, umístěné na povrchu s různou hustotou. Původní účel této keramiky však není jednoznačně určen. Jenda z variant počítá s použitím k cezení tekutin pro výrobu, nebo zpracování potravin. Druhá, jak název vykuřovadlo napovídá, pracuje s myšlenkou uchovávání, nebo přenášení žhnoucích uhlíků a podobně. Tento typ keramických nádob, jsem do kategorie jemné keramiky zařadil na základě síly stěn jednotlivých fragmentů, pocházejících z výzkumu pozemku pana Kováře, v Mikulovicích V loučkách. Vykuřovadla, potažmo cedníky zde byly zastoupeny několika fragmenty, pocházejících pravděpodobně ze dvou rozdílných nádob. Jedna z nich pak byla potvrzena při slepení dvou fragmentů v jeden celek, tvořící kompletní hrdlo nádoby s částí výduti (Tab. C. SPS. Obr. 6.). Hrdlo této konkrétní nádoby se směrem k okraji nálevkovitě rozevívá a stejným způsobem na něj navazuje i samotné tělo zbytku nádoby. Vzhledem k velikosti jeho průměru, se pak dá odhadovat menší velikost celé nádoby. Její povrch v dochované oblasti hrdla je hlazená. Na části výduti pak nalezneme horizontálně položenou řadu blízko sebe situovaných okrouhlých otvorů. Při jejich vytváření, bylo keramické těsto vtlačeno do vnitřní části nádoby, která již nebyla, respektive nemohla být upravena. Další dva fragmenty (Tab. A. Objekt 2669. Obr 1, 2.) pravděpodobně taktéž pocházejí z jedné nádoby, avšak nepodařilo se na nich nalézt shodnou lomovou hranu. Povrch těchto dvou úlomků je nerovný, s odlupující se tenkou vrstvou na vnějším povrchu střepu. Otvory ve stěně nádoby jsou tvořeny řidčeji než předchozího příkladu. Taktéž nejsou v jedné rovině, ačkoliv se na jednom z fragmentů vyskytují jen v jednom páru. Tvar samotných otvorů je nepravidelný. U těchto fragmentů jsem však nezaznamenal jev vzniklý při tvorbě otvorů do keramického těsta, tedy jeho natlačení dovnitř nádoby. Z tohoto faktu usuzuji, že se jednalo o nádobu dostatečného rozměru na to, aby hrncíři umožnila vnitřní povrch upravit. Druhou možnou variantou, je výroba nádoby na více částí, přičemž po vytvoření otvorů a zahlazení vnějšího povrchu byla přidána další část nádoby.

⁷⁵ Varsik VLADIMIR, *Germánské osídlenie*, s 61–62.

⁷⁶ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Pragae, 1997, s. 60.

6.3.4 Ostatní tvary jemné keramiky

Podobně jako v případě hrubé „kuchyňské“ keramiky jsem se na závěr této podkapitoly rozhodl zařadit typově obtížně určitelné úlomky jemně plavené keramiky. Jedná se především o spodní části nádob, tedy dna a nožky. Prvním příkladem této skupiny nálezů, je část dna s výdutí (Tab. B. SPS. Obr. 7.) nesoucí kombinovanou vhloubenou výzdobu typ Droberjar 174a a 212a⁷⁷ spolu s rytou horizontální linií těsně nad samotným dnem nádoby. Okolní povrch tohoto fragmentu je hlazený. Podobným příkladem dna z blíže neurčené nádoby je fragment (Tab. A. Objekt. 1925. Obr. 2). V tomto případě se však na hlazeném povrchu úlomku nenachází žádná výzdoba. Ze stejného objektu pak pochází fragment nožky mísy, nebo poháru (Tab. A. Objekt. 1925. Obr. 4) V typologii E. Droberjara by se profil fragmentu blížil typu 2311, 2418. Vzhledem k velikosti tohoto zlomku se jedná o velmi přibližné určení tvaru. Druhým příkladem části nožky je fragment (Tab. E. Objekt 2443. Obr. 1.). Jde o úlomek spodní části nožky okrouhlého půdorysu s vlnovkovou profilací a jemně hlazeným povrchem. Jelikož se jedná o kompletní tvar, u kterého je jasně dán jeho průměr, odhaduji jeho původ z poháru, případně i misky malých rozměrů. Jako poslední uvedu ještě fragment dna (Tab. A. Objekt 2669. Obr. 5.), pocházející z třetí, závěrečné sezony záchranného archeologického výzkumu na pozemku pana Kováře v Mikulovicích. Povrch střepu je nerovný a zdobený vhloubenou horizontální linií klínovitého profilu. Tento fragment, jsem navzdory větší síle stěn zařadil do skupiny jemné „stolní“ keramiky na základě charakteristik materiálu, ze kterého je zhotoven. Dalším opodstatněním je i fakt, že u mnohých příkladů jemné keramiky se setkáváme s masivnějším provedením dna.

6.3.5 Zvláštní tvary

Součástí studovaného nálezového materiálu bylo i několik keramických tvarů, nezařaditelných do žádné skupiny tvarů keramických nádob, ačkoliv se v jednom případě o volnou součást nádoby jedná. První skupinou zvláštních tvarů jsou přesleny. Nalezeny byly hned ve dvou exemplářích, přičemž ani jeden z nich nebyl bohužel kompletní. Hned v samých počátcích výzkumu, konkrétně při již několikrát zmíněném a na nálezy z doby římské bohatém sběru při skrývce. Jednalo se o větší část dvojkónického přeslenu z jemného keramického materiálu (Tab. C. SPS. Obr. 5.) s hlazeným povrchem a jemným náznakem horizontální linie v jeho nejširší části. S výzdobou na přeslenech se setkáváme v době římské,

---

⁷⁷ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen* s. 32–33.

jak uvádí ve své práci Hana Chytrá⁷⁸ poměrně výjimečně. Dalším představitelem této skupiny je téměř přesná polovina přeslenu objeveného v pozdější fázi výzkumu (Tab. C. Objekt 2443. Obr. 10.). I v tomto případě má přeslen hlazený povrch a je zhotoven z keramického těsta s jemnými příměsemi. Třetí a zároveň poslední zlomek přeslenu se však od výše popsaných poměrně zásadně liší kvalitou zpracování. Ačkoli je povrch rovněž hlazený, výrazně se od zbytku materiálu odlupuje a je zachován jen na jeho malé části. Materiál, ze kterého je přeslen zhotoven, je nižší kvality a je špatně vypálen. Posledním artefaktem spadajícím do skupiny zvláštních tvarů je keramická poklička (Tab. A. Objekt 2445. Obr. 1.). Tento, až na malé střípky kompletní příklad okrouhlé pokličky byl objeven v závěrečné sezóně archeologického výzkumu pozemku budoucího rodinného domku pana Kováře v Mikulovicích V Loučkách. Svrchní část pokličky je hlazená a nese lineární rytou výzdobu typu Droberjar 211⁷⁹ tvořící tvar písmene X. Výzdoba je však mírně vyosená oproti středu samotné pokličky. Na spodní části se nachází konkávní výduť a olámaná část do břitu vytaženého keramického těsta, která zapadla do hrdla příslušné nádoby a zajistila tak pokličku proti pohybu. Míno jiné, jsou na spodní části pokličky patrné jen lehce zahlazené stopy po výrobě této součásti keramické nádoby.

---

⁷⁸ CHYTRÁ, Hana. *Přeslenu jako součást výbavy hrobů doby římské v Čechách, na Moravě a na jihozápadním Slovensku*. Brno, 2005. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Ústav archeologie a muzeologie, s. 10–11. [cit. 13. 5. 2019]. Dostupné online z: <https://is.muni.cz>

⁷⁹ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 33.

Obrázek 8. Keramická poklička. Mikulovice u Pardubic, RD p. Kovář.
Foto: V. Svoboda

7. Výzdoba

Součástí velké části keramických artefaktů pocházejících ze záchranného archeologického výzkumu pozemku 241/56, pana Kováře v Mikulovicích, je povrchová výzdoba. Ta může být rozdělena na základě typologie, nebo podle typu jejího zpracování. Typologickému rozdělení výzdoby, je věnovaná část práce Eduarda Droberjara,⁸⁰ kde je zachycena většina běžných projevů povrchové výzdoby germánské keramiky z doby římské. Druhou možností je rozdělení výzdoby podle způsobu jejího vytvoření. Mezi základní typy patří výzdoba rytá, pod kterou spadají především různé linie vytvářené určitým nástrojem do keramického těsta nádoby. Dalším příkladem je výzdoba vhloubená. Tu tvoří skupina ornamentů vytvářená buďto speciálním nástrojem, nebo prsty zasahující pod úroveň okolního materiálu stěny nádoby. Opačnou formou vhloubené výzdoby je výzdoba plastická. Ta je vytvářena přidáváním keramické hmoty na výduť samotné nádoby, nebo vytažením části materiálu nad okolní povrch stěn. Takto připravená hmota je pak dále zpracována do požadovaných tvarů opět pomocí rukou nebo dalších nástrojů. Samostatně zařazovanou je pak výzdoba ozubeným kolečkem, neboli radélkem. Ačkoliv svým charakterem odpovídá výzdobě vhloubené. Podobným příkladem je i výzdoba kolkovaná. Vzniká otiskem příslušného kolku neboli razidla do stěny keramické nádoby, kde vytváří vhloubený výzdobný prvek. Výzdoba je důležitým faktorem pro datování samotných artefaktů a v některých případech i celých nálezových celků. V některých případech může napomoci i k typologickému zařazení tvaru konkrétního fragmentu ve chvílích, kdy není k dispozici okraj, dno, nebo jiná část profilu, která toto bezpečně umožňuje. Existují totiž jednotlivé výzdobné prvky, které se vyskytují z převážné většiny na konkrétních tvarech nádob. Je však třeba si uvědomit, že výzdobné prvky často kombinují několik typů na jednom artefaktu, což může ztěžovat identifikaci typu výzdoby. Důležité je také sledovat celkový charakter výzdoby a nesoustředit se jen na konkrétní detail. Provedení tvaru výzdoby se může i v rámci jednoho typu lišit.

7.1 Nehtové vrypy

První skupinou výzdobného motivu spadajícího do skupiny vhloubené výzdoby jsou nehtové vrypy. Typologické členění Droberjar 110⁸¹ zachycuje zhruba osm základních stylů

---

⁸⁰ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Pragae, 1997.

⁸¹ Tamtéž, s. 31.

nehtované výzdoby a uvádí i několik dalších možných variant. Nehtovaná výzdoba se v souboru nálezů z pozemku 241/56 v Mikulovicích objevila celkem na 15. kusech fragmentů různé velikosti. Odlišně se projevovaly i samotné vrypy na jednotlivých keramických zlomcích. Studium tohoto materiálu jsem došel k závěru, že by mohl být rozdělen do třech skupin s různým počtem zástupců v každé z nich. První je skupina čítající sedm fragmentů keramiky s velkými okrouhlými nehtovými vrypy. Společnou vlastností těchto fragmentů je vytlačení keramického těsta okolo samotného vrypu, a vytvoření lokálně značně nerovného povrchu. Konkrétně se jedná o tyto fragmenty: (Tab. A. Objekt. 2436. 1, 4, 9.), (Tab. A. Objekt. 2443. 4.), (Tab. B. Objekt. 2443. 6.), (Tab. C. Objekt. 2443. 2.) a (Tab. D. Objekt. 2443. 2.). Nehtové vrypy jsou v těchto případech umístěny v několika převážně horizontálních liniích svisle vedle sebe a tvoří tak výzdobu podobnou typu Droberjar 112a – c.⁸² Další skupina pak obsahuje šest fragmentů s menšími oválnými nehtovými vrypy. V těchto případech se již neprojevuje ono vytlačení keramického těsta na okraji vrypu téměř vůbec, nebo jen ve velmi omezené míře. Konkrétně se jedná o střepy (Tab. A. SPS. 5, 6, 8.), (Tab. A. Objekt. 1905. 1.), (Tab. A. Objekt. 2443. 1, 2.) a (Tab. B. Objekt. 2443. 9.). I v tomto případě tvoří výzdobu horizontální linie s vertikálně umístěnými nehtovými vrypy a tvoří výzdobu typu Droberjar 112a, b.⁸³ Poslední, třetí skupina obsahuje jen jediný fragment (Tab. D. Objekt. 2443. 9.). Tento fragment je ve skupině nálezů s výzdobou nehtovými vrypy ojedinělý zpracováním povrchu. Malé nehtové vrypy zde tvoří tvar písmene C. Zdá se, že samotný povrch byl po provedení vrypů ještě zahlazen, neboť zde nejsou známky vytlačeného keramického těsta v okolí výzdobného prvku. Přejít nehtového vrypu do plochy stěny fragmentu je pak tvořen ostrou hranou, která se na žádném z výše uvedených příkladů nevyskytuje.

Jak samotný náleзовý materiál z Mikulovic v loučkách potvrzuje, nehtové vrypy se vyskytují převážně na silnostěnné, hrubé „kuchyňské“ keramice a do ní spadajících tvarech. Jak uvádí Vladimír Varsík, neměla nehtovaná výzdoba jednoznačný vývoj a v různých variantách se objevuje po celé období trvání doby římské a proto ji lze jen obtížně přesně datovat. Pro možnost datovat fragmenty s nehtovanou výzdobou je podmínka jednoznačného určení tvaru, ze kterého daný fragment pochází.⁸⁴ Především se jedná o esovitě profilované hrnce s výzdobou nehtovými vrypy v podhrdlí, které je možné datovat

---

⁸² Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 31.

⁸³ Tamtéž, s. 31.

⁸⁴ Varsík VLADIMÍR. *Germánské osídlenie na východnom predpolí Bratislavy*. Nitra, 2009, s. 86–87.

do období starší doby římské, převážně tedy 2. století.⁸⁵ V případě uváděných nálezů však není možné jednoznačně určit výsledný tvar nádoby a proto je i nemožné datovat tento materiál do některého z období doby římské. V případě nehtované výzdoby neopomenu uvést místní analogii, jejíž součástí bylo 11 fragmentů hrubé keramiky, pocházejících z výzkumu lokality z roku 2007⁸⁶ a zpracovávaný výzkum je v oblasti nálezů z doby římské jejím pokračovatelem.

7.2 Vpichy

Vpichy mají své zastoupení ve výzdobě keramiky mnoha pravěkých kultur. Jinak tomu není ani u germánské keramiky z doby římské. V typologii Eduarda Droberjara se objevují hned v několika variantách, rozdělených podle tvaru vpichu. Setkat se zde můžeme s okrouhlými, nejjednoduššími tvary přes oválné až po trojúhelníkové a obdélné, typu Droberjar 120–160.⁸⁷ Vpichy, ve formě výzdoby se v malé míře vyskytly ve studovaném nálezovém souboru hned v několika variantách s různým počtem zastoupení fragmenty.

7.2.1 Obdélné vpichy

První, nejpočetnější skupinou nálezů jsou obdélné vpichy typu Droberjar 125, 126.⁸⁸ Vyskytují se na celkem čtyřech fragmentech (Tab. A. SPS. 1, 2, 4, 10.) silnostěnných nádob, z nichž některé pravděpodobně pocházejí ze stejné, silnostěnné nádoby. Tvary jednotlivých vpichů se různí, a dokonce se mezi nimi objevuje i malá část vpichů trojúhelníkového tvaru. Tento jev by ukazoval na skutečnost, že hrnčíř používal pro vytvoření několik různých nástrojů, a odlišnost jednotlivých skupin vpichů může být i záměrná. Obdélné vpichy jsou pak organizovány v horizontálních liniích, které jsou podle studia konkrétních profilů výše uvedených fragmentů umístěny v prostoru maximálních výdutí nádob.

7.2.2 Trojúhelníkové vpichy

Další skupina keramických úlomků s výzdobou trojúhelníkovými vpichy je v materiálu z Mikulovic V loučkách zastoupena pouze jediným fragmentem (Tab. A. SPS. 7.). Jedná se o menší zlomek výduti silnostěnné nádoby, na kterém je možno rozeznat několik

⁸⁵ Varsík VLADIMÍR, *Germánské osídlenie na východnom predpolí Bratislavy*. Nitra, 2009, s. 86–87.

⁸⁶ Radko SEDLÁČEK, František KAŠPÁREK, Jan JÍLEK, *Sídlíšní nálezy z doby římské z Mikulovic, okr. Pardubice, stav k roku 2008*, in: Ján Beljak (edd.) *Archológia barbarov2009: Hospodárstvo germánov*. Nitra, 2010, s. 371–408.

⁸⁷ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 31.

⁸⁸ Tamtéž, s. 31.

kompletních trojúhelníkových vpichů na ploše zlomku a řadu částečných vpichů na lomových hranách artefaktu. Přes tyto omezené možnosti lze odhadnout typ původní výzdoby na Droberjar 138,⁸⁹ kombinující řadu vertikálně orientované trojúhelníkové vpichy v horizontální linii a horizontálně orientované vpichy ve vertikálně probíhajících liniích. Charakter jednotlivých vpichů se výrazně neliší, proto usuzují tvorbu výzdoby jediným nástrojem.

7.2.3 Okrouhlé vpichy

Posledním příkladem tohoto typu výzdoby rovněž zastoupený v souboru nálezů z pozemku 241/56 v Mikulovicích, je jeden fragment keramiky s okrouhlými vpichy (Tab. C. Objekt. 2443. 7.). Rozdílem tohoto fragmentu oproti výše uvedeným, je použití jemnějšího keramického těsta a s tím související o něco tenčí stěna fragmentu. Samotné okrouhlé vpichy tvořící výzdobu jsou vytvořeny v několika horizontálních řadách pod sebou a vytváří tak výzdobu podobnou typu Droberjar 153b.⁹⁰ jednotlivé vpichy jsou přibližně stejného tvaru a průměru a pravděpodobně jsou tedy vytvořeny jediným nástrojem. V případě této nejjednodušší varianty vypíchané výzdoby se však nemusí jednat o sofistikovanější zhotovovaný nástroj.

7.2.4 Vpichy typu Droberjar 160

Součástí nálezového souboru jsou i tři fragmenty (Tab. A. Objekt 2443. 7, 10.) a (Tab. B. Objekt. 2443. Obr. 8.), nesoucí výzdobu podobnou typu Droberjar 160.⁹¹ Zvláštní tvar těchto vpichů připomínající obilná zrna tvoří na výše popsáných fragmentech horizontální, nepravidelné linie. Tvar, velikost a orientace jednotlivých vpichů se přitom často mění. Výzdoba tak oproti jiným typům působí neuspořádaně. Spolu s takto provedenou výzdobou jsem na těchto zlomcích pozoroval horší kvalitu keramického těsta i zpracování ostatního povrchu. Přítomnost výzdoby vpichy výše uvedených tvarů na keramických střepech, již umožňuje jejich alespoň přibližné datování. Plošně tvořené vpichy různých tvarů se poprvé objevují na keramických fragmentech pocházejících nejdříve ze závěru starší doby římské, tedy fáze B2.⁹² Tyto poznatky jsou odvozeny od ostatních samostatně datovatelných artefaktů, které byly součástí nálezových celků spolu s keramikou zdobenou vpichy. Sám o sobě není

⁸⁹ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 31.

⁹⁰ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Pragae, 1997, s. 32.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Varsik VLADIMIR, *Germánské osídlenie na východnom predpolí Bratislavy*. Nitra, 2009, s. 86.

tedy materiál s vpichy dostatečným podkladem pro jednoznačné datování.⁹³ Datování konkrétních, výše uvedených fragmentů nesoucí výzdobu s vpichy je tedy možné s přihlédnutím k ostatnímu datačnímu materiálu z nálezového souboru zasadit do přelomu horizontu starší doby římské B2 a markomanských válek B2/C1. Výpovědní hodnota tohoto materiálu však neumožňuje nikterak přesnou dataci.

7.3 Lineární výzdoba

Do skupiny lineární výzdoby jsem zařadil veškeré fragmenty nesoucí na svém povrchu ryté linie, které však očividně nesouvisí s vlastním tvarem nádoby. V mnohých případech se totiž rytá linie objevuje v souvislosti optického rozdělení jednotlivých částí keramických nádob, jako je hrdlo, podhrdlí, samotná výduť nebo dno. Tyto byť také výzdobné prvky však nelze začlenit do konkrétní typologie, neboť nepatří výhradně do konkrétních období nebo kultur. Typologicky zařaditelnou rytou lineární, nebo žlábkovanou výzdobu zastupuje ve studovaném souboru nálezů celkem osm fragmentů různých velikostí a typů výzdoby. Rytá lineární, nebo žlábkovaná výzdoba byla vytvářena pomocí rydel s profilem tvaru V nebo U. Tyto tvary lze poté rozpoznat v samotných rytých liniích na keramických fragmentech. Prvními zástupci této výzdobné techniky jsou fragmenty (Tab. B. SPS. 6.), (Tab. C. SPS. 3.) a (Tab. B. Objekt. 2443. 7) zdobené vzájemně se překrývajícími liniemi různých délek směrů a tvarů. Zakončení některých rytých linií je pak mírně rozšířené a zaoblené. Tento poněkud neuspořádaný styl výzdoby je podle Vladimira Varsika možné orientačně datovat do starších období doby římské, v závislosti na analogiích v nálezech z Bratislavy – Dúbravky.⁹⁴

Zcela odlišnou skupinu pak tvoří dvojice nálezů (Tab. A. Objekt 2436. 3) a (Tab. A. Objekt 2443. 8) které jsou zdobené kombinací horizontálních a vertikálních, potažmo šikmých rytých linií. Tyto linie jsou esteticky rovnoměrně uspořádány a jejich tloušťka ani směr se nemění. V obou případech se bohužel výzdoba nachází blízko lomové hrany střepu, tudíž nelze odhadnout jejich původní velikosti a bezpečně ani samotný výzdobný ornament. Z dochovaných zbytků lze přibližně odvodit výzdobu typu Droberjar 212d a 213.⁹⁵

Jediným zástupcem výzdobného motivu takzvaného mřížového šrafování, při kterém se přímé ryté linie vzájemně kříží je fragment (Tab. B. Objekt 2443. 1.). Konkrétní provedení této výzdoby odpovídá typu Droberjar 223.⁹⁶ Ostré ryté linie, vytvořené rydlem s tvarem

⁹³ Varsik VLADIMIR, *Germánské osídlenie na východnom predpolí Bratislavy*. Nitra, 2009, s. 86.

⁹⁴ Tamtéž, s. 88.

⁹⁵ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 33.

⁹⁶ Tamtéž, s. 33.

profilu V mírně mění v délce svého průběhu tloušťku. Tento typ výzdoby umožňuje opět pouze orientační možnost datování, neboť jeho výskyt je běžný v období od 1. do 3. století.⁹⁷ Vzhledem k ostatnímu nálezovému materiálu umožňujícímu přesnější datace, je možné tento fragment datovat do období sklonku stupně B2 až na samý počátek stupně C1. Pokud bych ale hodnotil konkrétní fragment nezávisle na ostatním materiálu, do fáze B2b.⁹⁸

Posledním příkladem výzdoby s rytou linií je fragment (Tab. D. Objekt 2443. 12.), kde se ryté linie s profilem písmene U objevují ve společnosti výzdoby dvoustopého ozubeného kolečka, neboli radélka. Na šikmou, poměrně hlubokou rytou linii zde navazují další dvě. Již mělčeji umístěné. Samotná výzdoba se však nachází blízko lomové hrany daného fragmentu a dochovala se z ní pouze malá, těžko vyhodnotitelná část. Zásadní roli při dataci dané části keramické nádoby, by tak hrála spíše výzdoba ozubeným kolečkem, která je datačně citlivější než lineární typy výzdoby a má větší výpovědní hodnotu i v případě fragmentární přítomnosti. Na základě tohoto postupu jsem daný fragment zařadil do přelomu horizontu markomanských válek B2/C1a časného stupně mladší doby římské, C1.

Zcela ojedinělým příkladem ryté lineární výzdoby ve zkoumaném nálezovém souboru je keramická poklička. Výzdobu její svrchní části tvoří pár ztrojených rytých linií s tvarem profilu písmene U. Vzájemným překřížením těchto linií, zhruba na středu keramické pokličky, vzniká tvar písmene X podobné typu Droberjar 913a⁹⁹. Samotné křížení je provedeno způsobem, že první trojice linií protíná nepřetržitě plochu artefaktu, zatím co druhá trojice rytých žlábků je před překřížením ukončena a za ním znovu pokračuje. Rozložení čar této přerušované linie je však v každé z jejich polovin jiné a opticky tak na sebe nenavazují. S podobným výzdobným stylem ve formě rytých linií jsem se v nálezovém souboru nesetkal.

7.4 Hřebenování

Ačkoliv se v době římské jedná o poměrně oblíbenou variantu výzdoby, jejíž doklady jsou přítomné na většině nalezišť, v nálezovém souboru z pozemku 241/56 v Mikulovíech, se objevily pouze dva střepy s tímto typem výzdoby, přičemž jeden z nich nese jen její malý fragment. Nejen že je v tomto souboru nálezů tato výzdoba vzácnou, ale dochované artefakty neumožňují bližší určení typu výzdoby. V prvním případě fragmentu (Tab. A. Objekt. 2669. 3.) bylo již zmíněno, že nese pouze zlomek podoby hřebenované výzdoby

⁹⁷ Varsik VLADIMIR. *Germánské osídlenie*, s. 88.

⁹⁸ Vít VOKOLEK, Jan JÍLEK. *Osada z doby římské v Sobčicích*, okr. Jičín, In: *Východočeský sborník historický* 19, 2011, s. 24.

⁹⁹ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 41.

umístěné na lomové hraně střepu. Ve druhém případě jde však paradoxně o zcela opačný problém. Na úlomku (Tab. A. Objekt 2669. 6.) je celý jeho povrch pokrytý souvislým sledem linií vytvořených tahem hřebenu. Jedná se o prakticky rovný tah s mírným náznakem prohnuté linie. V obou případech tak není možné odhadnout podobu, jakým stylem výzdoba pokračuje nebo jaký obrazec vytváří. Ani samotný profil jednotlivých úlomku neumožňuje určit, k jakému typu nádoby patří a možností porovnání analogií pak alespoň přibližně výzdobu typologicky zařadit. S bohatšími nálezy větších fragmentů hřebenované keramiky se setkáváme například na nalezišti ve Slepoticích.¹⁰⁰

V případě fragmentu (Tab. A. Objekt. 2669. 3.) je možné spatřit jistou podobnost s typem Droberjar 311.¹⁰¹ Co se datování hřebenované výzdoby týče, lze ji zařadit do poměrně dlouhého období mezi 1. až 3. stoletím. Bližší možnost datování by dovolilo určení konkrétního typu výzdoby, který se do stupně C2 kdy tato výzdoba z nálezových souborů mizí, mění.¹⁰² V závislosti na ostatním nálezovém materiálu a jeho datování bych tyto výše popsané fragmenty zařadil do období závěru 2. pol. 2. století a počátku 3. století.

7.5 Výzdoba ozubeným kolečkem – radélkovaná výzdoba

Jedná se o jednu z dalších typických výzdob pro dobu římskou, uplatňovanou při výzdobě jemné „stolní“ keramiky germánské provenience, s tmavě zbarveným, tuhováním/ zaleštěným povrchem.¹⁰³ Základním rozdělením tohoto typu výzdoby je určení typu ozubeného kolečka. Běžně se vyskytují jednořadá, dvouřadá a víceřadá radélka, jejich používání vedle sebe případně kombinace několika variant v rámci jedné výzdoby. Právě varianty kombinující jednotlivé typy radélek v jedné linii vedle sebe jsou často špatně určitelné. Je třeba se proto detailně soustředit na vlastní stopu ozubeného kolečka a vzájemně porovnávat tvary jeho otisků. Tvary jednotlivých otisků jsou převážně čtvercové nebo obdélné ale je běžné setkat se i s různými deformacemi těchto tvarů.

Obsahem nálezového materiálu z pozemku pana Kováře z Mikulovic bylo i sedm fragmentů s radélkovanou výzdobou. Ve dvou případech byla tato výzdoba kombinována s dalšími typy vhloubené výzdoby. Nálezy s touto výzdobou jsem rozřadil třech skupin na základě společných charakteristik. První skupina obsahuje čtyři fragmenty s projevem čisté

¹⁰⁰ Jan JÍLEK, Vít VOKOLEK, Kristýna URBANOVÁ, Tkalcovská dílna ze Slepotic, okr. Pradubice, předběžné vyhodnocení, in: Zborník Slovenského národného múzea 58, 2014. Archeológia 24, s. 274–277.

¹⁰¹ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 35.

¹⁰² Varsik VLADIMIR, *Germánské osídlenie na východnom predpolí Bratislavy*, Nitra 2009, s. 87.

¹⁰³ Eduard DROBERJAR, Radka KNÁPEK, *K labskogermánské radélkované keramice*, In: Zborník Slovenského národného múzea CXI, Archológia 27. Bratislava, 2017. s. 205–210.

výzdoby ozubeným kolečkem (Tab. A. Objekt. 2436. 7, 8.), (Tab. C. Objekt 2443. 11.) a (Tab. D. Objekt 2443. 8.). Na všech těchto úlomcích, z nichž většina je jen malých rozměrů nalezneme kombinovanou výzdobu jednořadým, dvou a trojřadým radélkem, tvořící takzvané „krokvice“¹⁰⁴ tedy linie tvořící na povrchu střepu ostré úhly. Vzhledem k faktu, že pro zařazení radélkované výzdoby existuje spousta lokálních typologií zpracovaných podle konkrétních nalezišť, ale doposud nebyla vytvořena její komplexní typologie. Proto není možné tento typ výzdoby objektivně typologicky začlenit. Druhá skupina nálezů sdružuje fragmenty kombinující výzdobu ozubeným kolečkem s dalšími typy výzdob. Jedná se o dva fragmenty (Tab. B. Objekt 2443. 5.) a (Tab. D. Objekt. 2443. 12.) První z uvedených nálezů kombinuje radélkovanou výzdobu s plastickými profilovanými žebry a druhý fragment pak dokládá spojení s rytými linemi. V případě zlomku s plastickými žebry se opět jedná o použití víceřadého radélka tvořící ostře lomenou linii. Druhý fragment pak představuje doklad užití jednořadého radélka s tenkými obdélnými otisky. Do třetí skupiny jsem myslím, že oprávněně začlenil fragment (Tab. E. Objekt. 2443. 3). Ačkoliv se jedná o další příklad kombinované výzdoby je tato část teriny, vzniklá slepením několika menších střepů jedinečným příkladem větší části radélkované výzdoby. Velikost vzniklého úlomku také dovolila vytvořit kresebnou rekonstrukci celého tvaru této keramické nádoby. Radélkovaná výzdoba je v tomto případě provedena víceřadým ozubeným kolečkem a tvoří opět vzor krokvice. Některé z linií však byly pravděpodobně vytlačeny radélkem více než jednou, což dokládají osamostatněné stopy radélka mimo hlavní tvar krokvice. Ve spodní části nádoby se pak nachází další výzdobný motiv vytvořený dvouřadým radélkem, připomínající smrkovou větev. Analogie tohoto tvaru je možná s terinou nalezenou v hrobě 533 v Třebusícih, okres Kladno¹⁰⁵. I zde byly některé linie vymačkávány vícekrát. Uvedená radélkovaná výzdoba je pak doplněna ještě kolkovanou výzdobou podobnou typu Droberjar 410¹⁰⁶ na maximální výduti nádoby. S podobným případem kombinace výzdob se v rámci analogie setkáváme přímo v Mikulovicích, kdy zde byl při výzkumu objeven velmi podobně zdobený fragment teriny.¹⁰⁷

Datování keramiky nesoucí výzdobu ozubeným kolečkem je možné na základě pečlivého studování jejího provedení. Jednotlivé aspekty formy tohoto typu výzdoby se totiž během jejich výskytu mění. Obecně lze říci, že se s radélkovanou výzdobou běžně setkáváme

---

¹⁰⁴ Eduard DROBERJAR, Radka KNÁPEK. K labskogermánské radélkované keramice, in: *Zborník Slovenského národného múzea CXI, Archológica 27*. Bratislava, 2017. s. 205–210.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Pragae, 1997, s. 36.

¹⁰⁷ Radko SEDLÁČEK, František KAŠPÁREK, Jan JÍLEK. *Sídlíštní nálezy z doby římské*, s. 384.

v nálezových souborech již od 1. století. Na přelomu starší a mladší doby římské, se tento výzdobný styl z nálezových souborů pozvolna vytrácí¹⁰⁸. Ojedinele se však vyskytuje ještě ve stupni C1, kde se výrazněji projevuje úpadek radélkované výzdoby formou takzvaných „rozpadlých“ motivů.¹⁰⁹ Právě tato forma provedení výzdoby se nejvíce projevuje na výše popsaném fragmentu teriny, a částečně i na ostatních zlomcích keramiky jmenovaných na začátku této podkapitoly. Na základě těchto poznatků, je tedy možné nálezy z Mikulovic v Loučkách s výzdobou ozubeným kolečkem datovat do závěru horizontu B2/C1 a počátku mladší doby římské, horizontu C1.

7.6 Barbotino

Barbotino je jedna z dalších typických výzdob doby římské. Ačkoliv se jedná o poměrně hojně rozšířené nálezy z germánských sídlišť, v nálezovém materiálu z Mikulovic v Loučkách jej zastupuje pouze jediný fragment (Tab. B. SPS. 2.). Na tomto střepu se nachází zlomek výzdoby barbotina spolu horizontální rytou linií a ne zcela zřetelnými šikmými liniemi vytvořenými řadou jemných vpichů nebo dvouřadým radélkem. Vzhledem k zlomkovitosti této výzdoby není možné blíže určit konkrétní typ. Všeobecné datování barbotina tuto výzdobu zasazuje do období od 2. až 4. století. Pro oblast Čech je pak tato datace na základě analogií upravena a vymezena na období stupně B2a až B2b.¹¹⁰

7.7 Plastická výzdoba

S plastickou výzdobou jsem se během zkoumání příslušného materiálu z doby římské setkal ve čtyřech případech. Ve dvou případech (Tab. B. Objekt 2443. 11.) a (Tab. C. Objekt. 2443. Obr. 6.) se jedná o plastické pupky typu Droberjar 511a a 511c.¹¹¹ V prvním případě (Tab. B. Objekt 2443.11.) se jedná o trojici plastických pupků umístěných v prostoru napojení odhadovaného ucha na stěnu nádoby. Jednotlivé výzdobné prvky mají odlišnou velikost a plasticitu. Druhý příklad plastické výzdoby pupky (Tab. C. Objekt. 2443. 6.) představuje kombinaci výzdoby obdélnými vpichy typu Droberjar 126, kombinovaných s horizontální rytou linií a plastickým pupkem, podobným typu Droberjar 511c. Celý povrch tohoto zlomku je však poškozený, drolí se, a proto již výzdoba přesně neodpovídá původnímu tvaru. Další z této skupiny fragmentů je zdoben výrazným plastickým výčnělkem oválného tvaru,

¹⁰⁸ Eduard DROBERJAR, Radka KNÁPEK. *K labskogermánské radélkované keramice*, s. 205–210.

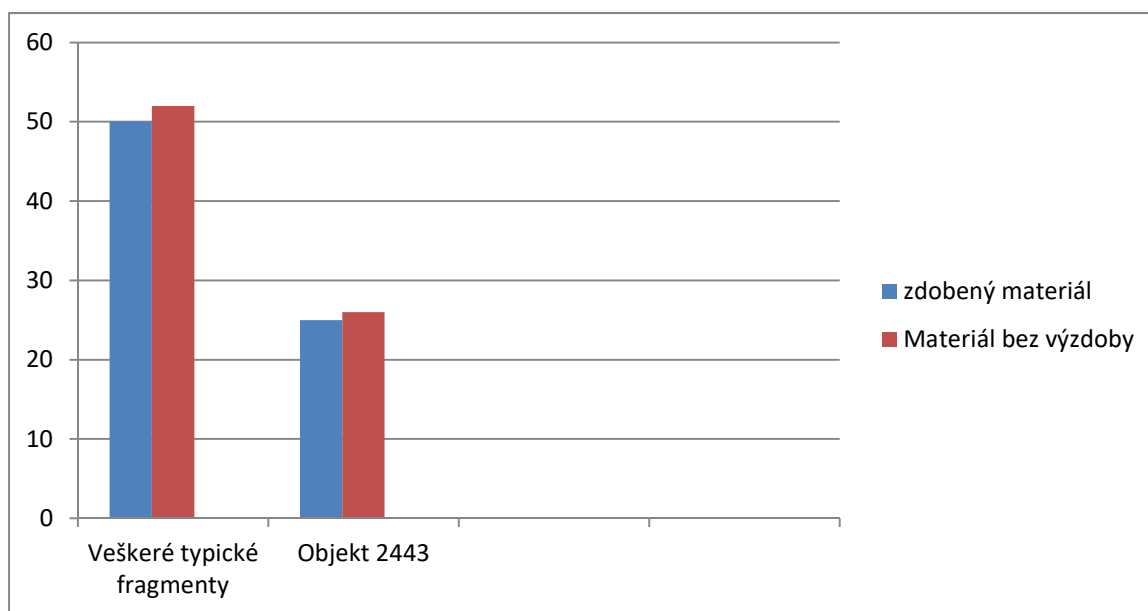
¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Varsik VLADIMIR. *Germánské osídlenie*, s. 84.

¹¹¹ Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen*, s. 37

připojeného na stěnu nádoby. Ačkoliv se může na první pohled zdát, že se jedná o část ucha, povrchové zpracování výčnělku jednoznačně vypovídá, že se jedná o úmyslně vytvořený tvar. Celkový profil střepu bohužel neumožňuje jednoznačnou interpretaci tvaru nádoby ani následnou analogii v jiných nálezových souborech z doby římské. Posledním fragmentem ze skupiny nálezů s plastickou výzdobou, je malý zlomek tenkostěnné nádoby s leštěným povrchem (Tab. 3. Objekt. 2443. 3.) Výzdoba je zde zastoupena meandrovitě tvarovanou plastickou páskou, vytaženou do klínového tvaru. Při horní lomové hraně střepu je provedena výzdoba typu Droberjar 181.¹¹² Datování výše popsaných variant plastické výzdoby je možné především na základě přítomnosti plastických pupků. Tato forma výzdoby se projevuje na nálezech ze starší doby římské, stupně B2.¹¹³ Analogie plastické výzdoby se nevyskytují tak často, jako je tomu v případě ostatních typů výzdob. Avšak v případě Mikulovic můžeme opět přinést jednu z místních. V rámci archeologického výzkumu z roku 2007, byl objeven jeden fragment s plastickým pupkem¹¹⁴, který je tvarově velmi blízký popisovaným tvarům plastické výzdoby.

Následující graf, který zároveň kapitulu věnovanou výzdobě uzavře, uvádí zastoupení zdobených a nezdobených typických keramických fragmentů. Jeho druhá část pak uvádí stejné informace v rámci sídelního objektu 2443.

Graf 2. Zastoupení zdobených a nezdobených typických keramických fragmentů

¹¹² Eduard DROBERJAR. *Studien zu den germanischen Siedlungen*, 32.

¹¹³ JOŠTOVÁ, Kateřina. *Keramika ze sídliště z doby římské v Úhřeticích, okr. Chrudim*. Pardubice, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Ústav historických věd, s. 44. [cit. 26. 4. 2019]. Dostupné z: <https://dk.upce.cz/handle/10195/69141?locale-attribute=en>

¹¹⁴ Radko SEDLÁČEK, František KAŠPÁREK, Jan JÍLEK. *Sídlištní nálezy z doby římské*, s. 384 a 399.

8. Povrchová úprava keramiky

Během procházení celého nálezového souboru pocházejícího ze záchranného archeologického výzkumu na pozemku 241/56 v Mikulovicích, jsem se setkal s několika příklady povrchové úpravy keramických nádob. V této kapitole mé bakalářské práce bych rád tyto poznatky související se zpracováním keramického materiálu shrnul. Při tvorbě kapitoly jsem se rozhodl postupovat podobně jako u tvarů keramiky od nejhrubší povrchové úpravy po nejjemnější.

8.1 Zdrsněný povrch – blátění

Zdrsněný povrch se všeobecně uplatňuje především na hrubé „kuchyňské“ keramice a zejména pak na nádobách větších rozměrů. Spíše než estetickou funkci má tato povrchová úprava usnadnit manipulaci s těmito nádobami, aby byla omezena možnost jejich vyklouznutí z rukou. Zdrsněný povrch je pak nejčastěji aplikován na spodní části těchto nádob. Zdrsnění povrchu může být provedeno buď příslušným nástrojem, nebo technikou takzvaného „blátění“¹¹⁵. To spočívá v nanesení přemokřeného keramického těsta na stěny hotové nádoby. Po zaschnutí a vypálení zůstane na povrchu nádoby charakteristický povrch s malými hrudkami keramické hlíny případně nalepené částičky ostřiva vyplaveného z keramického těsta. Právě tato technika úpravy povrchu nádob z hrubé keramiky je ve zkoumaném materiálu zastoupeno čtyřmi fragmenty. První, výše uvedený způsob zdrsnění se pak vyskytuje v jediném exempláři.

8.2 Nerovný povrch

Nerovný povrch některých nádob rovněž obsažených v souboru nálezů vzniká již při samotné výrobě konkrétního kusu keramiky. Prakticky se tedy jedná o dále neupravovaný povrch, který je v určitých případech záměrně ponechán. Většinou se tento typ úpravy povrchu objevuje spolu s výzdobou nehtovými vrypy nebo vpichy na hrubé „kuchyňské“ keramice.¹¹⁶ Nerovný povrch je taktéž součástí nálezového studovaného celku a vyskytuje se na několika fragmentech.

---

¹¹⁵ Vít VOKOLEK, Jan JÍLEK. *Osada z doby římské v Sobčicích*, okr. Jičín, in: *Východočeský sborník historický* 19, 2011, s. 24.

¹¹⁶ Tamtéž.

8.3 Hlazený povrch

Dalším příkladem povrchové úpravy je hlazený povrch. Jeho uplatnění je především na jemné, „stolní“ keramice, ale objevuje se i na okrajích a hrdlech hrubé kuchyňské keramiky¹¹⁷. Velký počet zastoupení má i ve studovaném souboru nálezů. V některých případech je však tento hlazený povrch poškozený a místy dochází k jeho odlupování. Nelze jednoznačně určit, zda se jedná o důsledek spatného výpalu keramiky, nebo jde o projev stáří fragmentu dlouho uloženého v zemi.

8.4 Leštěný povrch

Posledním představitelem povrchové úpravy keramického materiálu z doby římské, který je obsažen v souboru nálezů z Mikulovic, je leštěný povrch. Jedná se o zpracování povrchu určené na základě analogií výhradně pro jemnou keramiku. Výskyt leštěného povrchu je nejčastější na terinách, pohárech nebo malých miskách. Problémem leštěného povrchu je jeho velká náchylnost k otěru a poškození, takže se často dochovává jako jemně hlazený povrch a nelze jej zcela jasně určit.¹¹⁸ Leštěný povrch se ve své podobě zachoval jen v případě fragmentu (Tab. B. Objekt. 2443. 3.). Teoretickou možnost přítomnosti leštěné výzdoby odhaduji na většinu výše popisovaných fragmentů, nesoucích radélkovanou výzdobu.

---

¹¹⁷ Jan JÍLEK, Vít VOKOLEK, Martina BEKOVÁ, Tomáš BEK, Kristýna URBANOVÁ, Pavel HORNIK, *Sídlště z časně doby římské ve Slepoticích*, *Archeologie východních Čech* 6, 2013, s. 21–334, zde s. 51.

¹¹⁸ Jan JÍLEK, Vít VOKOLEK, a kol. *Sídlště z časně doby římské*, s. 51.

9. Římsko-provinciální keramika

Pravděpodobně nejcennějšími a nejatraktivnějšími nálezy z celého nálezového souboru, je keramika s původem z římských provincií (Tab. D. 13.) a (Tab. E. 2, 4.). Hodnota těchto fragmentů nespočívá pouze v samotném materiálu. Nálezy římsko-provinciální keramiky na barbarských sídlištích totiž umožňují lepší pochopení významu konkrétních nalezišť a postavení zdejšího obyvatelstva a částečně odhalují tehdejší obchodní a kulturně-společenské vztahy barbarika a Říma s jeho provinciemi. Asi nejlepším příkladem analogie nálezů římsko-provinciální keramiky přináší jižní Morava, jako místo přímého kontaktu Germánů s římskou kulturou. V této oblasti bychom našli spoustu římských vojenských krátkodobých táborů, vyskytujících se ve zdejší krajině spolu se sídlišti Germánů. Nejznámější lokalitou je pak jednoznačně trvalý římský tábor na kopci Hradisko u Pasohlávek.¹¹⁹ Právě z tohoto prostředí střetu dvou odlišných kultur máme poznatky o římské keramice a dalších artefaktech, objevujících se v průběhu doby římské i na některých germánských sídlištích na území Čech.

9.1 Terra sigillata

Asi nejlepším dokladem obchodních vztahů mezi barbarikem a římskou říší je právě tento typ kvalitní stolní keramiky¹²⁰, typické svojí červenooranžovou cihlovou barvou, díky které je v nálezových souborech jen obtížně přehlédnutelná. Pozornost poutá také často bohatá výzdoba této keramiky obsahující figurální, antropomorfní, rostlinné ale i abstraktní výzdobné motivy. Tuto často detailně propracovanou a složitou výzdobu umožňovala samotná výroba terry sigillaty, kdy byla samotná nádoba vyráběná technikou formování. Samotný reliéf pak byl již součástí formy. Nejzásadnější význam této římsko-provinciální keramiky však spočívá v možnosti jejího datování a v mnohých případech dokonce určení místa původu konkrétní nádoby. To je možné především na základě analýzy kolků výrobce, umístěvaných na těchto keramických nádobách, výzdobných prvcích nacházejících se na keramice nebo na barvě a typu keramického materiálu. Podobně jako germánská keramika, má i terra sigillata vlastní typologii, vytvořenou mimo jiné také Hansem

---

¹¹⁹ Balász KOMORÓCZY, *K otázce existence římského vojenského tábora na počátku 1. Století po Kr. u Mušova (kat. úz. Pasohlávky, Jihomoravský kraj). Kritické poznámky z pohledu římsko – provinciální archeologie.* In E. Droberjar – M. Lutovský (edd.). *Archeologie barbarů 2005.* Praha 2006. s. 155–205.

¹²⁰ Ján BELJAK, Titus KOLNÍK, *Římskoprovinciální keramika z germánskej osady v Štúrove,* in: Eduard Droberjar, Ondřej Chvojka (edd.). *Archeologie barbarů 2006.* České Budějovice 2007. s. 137–159.

Dragendorffem. Typologie má svůj význam nejen při zařazování konkrétních typů nádob a výzdoby, ale i při datování.

Soubor nálezů z pozemku č. 241/56 z Mikulovic v loučkách obsahoval jediný fragment profilovaného okraje nádoby (Tab. D. Objekt. 2443. 13.), který jsem na základě studia analogií a konzultací s vedoucím práce, PhDr. Janem Jílkem Ph. D. přiřadil k typu Drag. 37. Povrch stěpu má matně lesklý povrch vytvořený nátěrem z hlíny s obsahem látek, které během výpalu vytvoří glazuře podobnou strukturu.¹²¹ Takto vytvořená vrstva má vodotěsné vlastnosti a umožňuje využívání nádob pro dlouhodobější kontakt s kapalinami.¹²² Druhou vlastností tohoto povrchu, je zvýraznění barevnosti vlastního keramického materiálu. Tento jev je běžně pozorovatelný na lomových hranách úlomků terra sigillaty, nebo na místech kde je tato vrstva poškozená. Konkrétní příklad lze sledovat i na výše uvedeném fragmentu, který je součástí studovaného materiálu. Datování tohoto konkrétního úlomku jsem založil na místní analogii, pocházející rovněž z obce Mikulovice. V tomto případě se rovněž jednalo o fragmenty římsko-provinciální keramiky terra sigillata typ Drag. 37, původně pocházející z jedné nádoby.¹²³

Za pomoci výše uvedených datačních metod, bylo těchto sedm fragmentů datováno do období fungování Lactucissových dílen v horizontu závěru straší doby římské B2b a počátků horizontu markomanských válek B2/C1.¹²⁴ S ohledem na tuto geograficky totožnou analogii a shodnost typu nádoby, tedy hluboké mísy typu Drag. 37, bych nález terra sigillaty z pozemku 241/56 rovněž datoval do období mezi závěrem fáze B2b a průběhem markomanských válek, tedy horizontu B2/C1.

9.2 Prstencová miska

Malý fragment terra sigillaty, nebyl jediným zástupcem římsko-provinciální keramiky na nalezišti. Dalším významným nálezem, byla větší část prstencové misky (Tab. E. Objekt. 2443. 2.), zhotovená z jemné šedé keramiky. Torso misky obsahuje vzpřímený okraj se zaoblenou lištou neboli prstencem. Právě tento charakteristický prvek umožňuje

---

¹²¹ Eduard KERKOVÍČ, *K terminologii římskoprovinciální keramiky*, Archeologické rozhledy XXVII, 1976. s. 547–549.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Sedláček, R. – Halama, J. – Jílek, J.: Nové germánské sídliště s nálezem terra sigillaty v Mikulovicích, okr. Pardubice. In DROBERJAR, Eduard, Balázs KOMORÓCZY a Dagmar VACHŮTOVÁ (ed.). *Barbarská sídliště: chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů: (Archeologie barbarů 2007)*. Brno, 2008. s. 161–175.

¹²⁴ Tamtéž, s. 169.

jednoznačnou interpretaci fragmentu.¹²⁵ Povrch střepu nese jemné horizontální stopy po výrobě na hrncířském kruhu. Jedná se tak o jediný, tímto způsobem vyrobený kus v celém studovaném nálezovém souboru. Na stěnách se taktéž vyskytuje již částečně setřený a poškozený šedočerný potah, místy ještě matně lesklý. Tato povrchová úprava se spolu s několika dalšími variantami běžně vyskytuje právě na jemné šedé, římsko-provinciální keramice.¹²⁶ Funkce a účel tohoto zpracování povrchu nádoby byl stejný jako v případě výše popisované Terry sigillaty, tedy posílení schopnosti nádob udržovat kapaliny.¹²⁷ Vzhledem k přítomnosti tohoto povrchu na zkoumaném fragmentu je důležité poznamenat, že takto upravované nádoby z jemné šedé keramiky známe jen do fáze C1.¹²⁸ V pozdějších obdobích doby římské se již s podobným provedením keramiky nesetkáváme. Fragменты prstencových misek a všeobecně jemné šedé keramiky umožňují však pouze velmi přibližné datování těchto nálezů. Přesnější dataci prstencových misek umožňuje přítomnost dalších, lépe datovatelných artefaktů. Tvar prstencových misek je nejčastěji datován v rozmezí starší doby římské, B2a a závěru mladší doby římské, C2.¹²⁹

Postup datování na základě ostatního nálezového materiálu jsem se rozhodl využít i v případě výše popsané části prstencové misky. Přihlédl jsem nejen k ostatním nálezům římsko-provinciální keramiky, ale i k datovaným fragmentům keramiky germánské a analogii nálezu prstencové misky rovněž z Mikulovic¹³⁰. Na základě vyhodnocení těchto skutečností řadím tento nález do horizontu B2b až C1.

9.3 Hrubá šedá keramika

Posledním dokladem římsko-provinciální importované keramiky, je několik fragmentů hrubé šedé keramiky, které se na základě shodnosti lomových hran podařilo slepit ve větší fragment (Tab. E. Objekt. 2443. 4.). Pro hrubou šedou keramiku je charakteristická vysoká příměs písku různé zrnitosti v keramickém těstě. V mnohých případech se pak toto ostrivo dostává až na samotný povrch nádob. Konkrétní nález z Mikulovic V loučkách nemá nijak

¹²⁵ FILIPOVÁ, Margita. *Prstencové misky v střednom Podunajsku*. Brno 2013. Diplomová práce (Mgr.), Filozofická Fakulta Masarykovy univerzity Brno, Ústav archeologie a muzeologie. 2013-09-10. s. 25. [cit. 5. 4. 2019]. Dostupné z: <https://is.muni.cz>

¹²⁶ RYPKA, Luboš. *Provinciální keramika z doby římské a doby stěhování národů v Čechách*. Praha 2012. Diplomová práce (Mgr.), Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou. 2012-09-12. s. 40 [cit. 30. 4. 2019]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz>

¹²⁷ Eduard KERKOVÍČ, *K terminologii rimskoprovinciální keramiky*, Archeologické rozhledy XXVII, 1976. s. 547–549.

¹²⁸ RYPKA, Luboš. *Provinciální keramika z doby římské*, s. 40.

¹²⁹ FILIPOVÁ, Margita. *Prstencové misky v střednom Podunajsku*, s. 29.

¹³⁰ RYPKA, Luboš. *Provinciální keramika z doby římské*, s. 44.

upravovaný povrch, avšak v některých případech se lze setkat s šedočerným potahem nebo jinými způsoby zpracování povrchu, podobně jako v případě jemné šedé keramiky.¹³¹ Běžnými tvary hrubé šedé keramiky jsou především velké nádoby, jako zásobnice nebo hrnce. Zástupcem menších forem nádob jsou poháry s prohýbanými stěnami a různé tvary misek.¹³² Vzhledem k malé velikosti úlomku (Tab. E. Objekt. 2443. 4), nelze jednoznačně určit tvar původní nádoby. Jediným vodítkem v tomto případě může být sklon části výduti a odhadnutý průměr dna. Takto zhodnocený tvar slepených fragmentů poukazuje na možnou příslušnost k menší, široce rozevřené misce. Datace šedé hrubé keramiky je velmi obtížná, neboť se průběžně objevuje po celé období doby římské a částečně zasahuje až do doby stěhování národů.¹³³

---

¹³¹ Eduard KERKOVIC. *K terminologii římskoprovinciální keramiky*, s. 547–549.

¹³² FILIPOVÁ, Margita. *Prstencové misky v střednom Podunajsku*. Brno, 2013. s. 18–19.

¹³³ RYPKA, Luboš. *Provinciální keramika z doby římské*, s. 45.

10. Ostatní, nekeramický materiál

Keramika nebyla pochopitelně jediným nálezovým materiálem. Nálezový soubor obsahoval poměrně velké množství dalšího materiálu jako kamenů, mazanice, zvířecích kostí, strusky a uhlíků. Tento typ materiálu je však společný pro mnoho kultur a vyskytuje se průběžně různými časovými obdobími. Navíc prakticky nelze bez speciálních metod datovat. Proto jsem tyto materiály uvedl pouze v rámci soupisu veškerých nálezů. Do kapitoly o nekeramickém materiálu tak mohu zařadit pouze tři artefakty, spadající do skupiny kovových nálezů a skupiny kostěné industrie.

10.1 Kovy

Kovové artefakty z doby římské jsou zde zastoupeny pouze dvěma kusy, přičemž každý z nich je vyroben z odlišného materiálu.

10.1.1 Železo

Jediným železným nálezem, který umožňoval zařazení mezi materiál z doby římské, je železný nůž (Tab. A. nad objektem 1905. 1.) Nůž je štíhlého tvaru se zašpičatělou čepelí klínového profilu. Střenka je na straně ostří zaoblená. Obložení střenky bylo upevněno třemi železnými okrouhlými nýty, které jsou stále součástí nože. Samotné obložení střenky se nedochovalo. Celý povrch nože je silně zkorodovaný a šupinky rzi z něho volně odpadávají. I přes toto silné poškození není výrazně porušený původní tvar nože narušen. Analogii železného nože známe i z předchozích archeologických výzkumů z Mikulovic.¹³⁴ Avšak nejedná se o stejný typ nože. Nože z doby římské jsou samostatně prakticky nedatovatelným materiálem, a proto bude tento nález zařazen v širším kontextu ostatních nálezů.¹³⁵

9.1.2 Bronz

Jednoznačně nejmenším nálezem je drobný fragment bronzového plechu, pravděpodobně okraje nádoby (Tab. A. Objekt. 1936. 2.) Příslušnost k nádobě odvozují od tvaru tohoto úlomku, který ač ve zmenšené formě, výrazně připomíná profilaci některých keramických nádob. Samotný okraj je zvýrazněný jemnou horizontální plastickou linií. Síla stěny úlomku je nepravidelná a směrem ke středu se výrazně zužuje. Celý povrch je pokrytý

¹³⁴ Radko SEDLÁČEK, František KAŠPÁREK, Jan JÍLEK, *Sídlištní nálezy z doby římské* s. 384, 387.

¹³⁵ Tomáš ZEMAN, *Střední pomoraví v době římské, svědectví povrchové prospekce*, Olomouc, 2017, s. 157.

zelenou oxidací, potvrzující přítomnost mědi ve slitině. Krom tohoto přirozeného projevu stárnutí materiálu jsem nepozoroval výraznější známky poškození. Vzhledem k velikosti fragmentu a nemožnosti určení konkrétního typu nádoby, ze které by mohl pocházet, nemá tento nález samostatnou výpovědní, nebo datační hodnotu. Jeho význam je ovšem důležitý v celkovém kontextu všech nálezů, v rámci kterého nám umožňuje lepší představu o významu a postavení konkrétního sídliště.

10.2 Kostěná industrie

Z poměrně velkého množství kostí, které byly při záchranném archeologickém výzkumu na pozemku 541/56 vykopány, byl vyčleněn pouze jediný kus s jasnými známkami záměrného opracování. Na základě typologie zpracované Tomášem Zemanem,¹³⁶ jsem nález (Tab. A. Objekt 1936. 3.) určil jako kostěný, jednostranný hrot s širší variabilitou využití. Konkrétní využití se v tomto případě nedá přímo určit a možné varianty jsou spekulacemi. Podle mého názoru se mohlo jednat o druh průbojníku či jiný, podobný nástroj pro vytváření otvorů do různých materiálů. Tuto uvedenou interpretaci opírám o skutečnost, že vzhledem ke stáří tohoto hrotu, je jeho špička stále poměrně ostrá. Právě víceúčelové předměty kostěné nebo parohové industrie jsou typickými nálezy pro prostředí sídlišť a sídelní objekty vůbec.¹³⁷ Výše uvedený hrot byl nejspíše vyroben z dlouhé rovné kosti, která se pravděpodobně během užívání zlomila. Tomu napovídá především neopracovaná lomová hrana kosti v horní části artefaktu. Na většině povrchu kostěného hrotu se zachoval leštěný povrch, který se však v horní polovině odlupuje. Patrně se jedná o spojitost s odlomením části nástroje. Samotný hrot je osově souměrný a v řezu má oválný tvar, stejně jako zbytek artefaktu. Datační hodnota těchto nejjednodušších tvarů kostěné industrie není však ani z daleka vypovídající. Míra využívání kostěných nástrojů během doby římské nijak výrazně nekolísá a její doklady jsou známy z převážné většiny germánských sídlišť na našem území.¹³⁸

---

¹³⁶ Tomáš ZEMAN, *Germánská kostěná a parohová industrie doby římské ve středoevropském barbariku*, in: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada M6. Brno 2001. s. 157.

¹³⁷ Tomáš ZEMAN, *Germánská kostěná a parohová industrie*, 2001. s. 140.

¹³⁸ Tamtéž, s. 140–141.

11. Sídlištní objekty

Následující kapitola se bude věnovat sídlištním objektům, odkrytým při všech sezonách záchranného archeologického výzkumu na pozemku 241/56 v Mikulovicích, lokalitě V loučkách, obsahujících materiál z doby římské. Převážná část této kapitoly byla vytvořena na základě údajů obsažených v nálezové dokumentaci, která je uložena na archeologickém oddělení Východočeského muzea v Pardubicích. Veškeré plánky objektů s příslušným popisem jsou uvedeny na závěru kapitoly.

11.1 Sběr při skrývce – SPS

Počáteční fáze první sezony archeologických výzkumů začaly po odstranění skrývky na příslušném pozemku. Během následujícího sběru bylo objeveno velké množství materiálu, zařaditelného do různých časových období. Největší podíl zastoupení však měla jednoznačně únětická kultura a materiál z doby římské. Typologicky zařaditelný materiál z doby římské čítal 28 kusů keramiky, z toho 17 kusů hrubé „kuchyňské“ keramiky, 9 kusů jemné „stolní“ keramiky a jedním přeslenem a fragmentem vykuřovadla. Necelá polovina střepů pak na svém povrchu nese některý z typů vhloubené výzdoby.

11.2 Nad objektem 1905

Před samotným zásahem do objektu 1905, byl ve vrstvě pod skrývkou objeven železný nůž, jenž umožňuje interpretaci do doby římské. Konkrétní vrstva, ve které byl tento nález uskutečněn, však nebyla na příslušném sáčku, ani v dokumentaci uvedena.

11.2.1 Objekt 1905

Podle tvaru profilu, lze objekt 1905 jednoznačně označit jako únětickou zásobní jámu s kónickým hrdlem. S ohledem na toto zařazení jistě nepřekvapí, že hlavním obsahem tohoto sídlištního objektu, byla keramika únětické kultury, zastoupena zhruba počtem 53 kusů. O to zajímavější je přítomnost několika kusů keramiky z doby římské, z nichž pouze dva kusy nesly typologicky zařaditelné prvky. Ty byly podle mého odhadu do objektu s největší pravděpodobností zaneseny druhotně, buďto narušením tohoto již zaniklého objektu, nebo postupným zanášením zbytku zahloubení, které bylo v době římské natolik patrné, aby dokázalo keramický materiál zachytit. Kromě keramiky se v zásobní jámě také našlo větší

množství uhlíku. Výplň objektu tvořilo celkem šest vrstev zeminy hnědé, až žluté barvy s obsahem mazanice a uhlíků.

11.3 Objekt 1910

Objekt 1910, určený jako sloupová/ kůlová jamka obsahovala nálezový materiál tvořený keramikou z doby římské. Až na jediný úlomek okraje nádoby z jemné keramiky se jednalo o sedm atypických střepů jemné a hrubé keramiky. Rovněž v tomto objektu bylo nalezeno větší množství uhlíku. Výplň sloupové jamky byla tvořena dvěma vrstvami žlutohnědé hlíny s obsahem částeczek mazanice.

11.4 Objekt 1925

Objekt 1925 jsem určil jako druhou sloupovou, potažmo kůlovou jamku. Obsahem bylo 31 fragmentů keramiky spadající do únětické kultury a doby římské. Vytrženy byly celkem čtyři kusy typické keramiky, tvarově a výzdobně zařaditelné do doby římské. Samotná výplň sloupové jamky byla tvořena hnědošedou vrstvou s částeczkami mazanice a vrstvou sprašové hlíny při dně objektu.

11.5 Objekt 1936

Poněkud složitější nálezovou situací z hlediska stratigrafie byl objekt 1936. Jednalo se o dvě sídelní jámy, přičemž větší, stratigraficky starší jáma, která je v dokumentaci označovaná pouze, jako objekt 1936 byla narušena menší, stratigraficky mladším objektem sídlištní jámy. V dokumentaci je tento objekt označován jako 1936 A. Situaci komplikovala těsná blízkost objektu 1935 s obsahem nálezů příslušejících únětické kultuře. Posledním faktorem, který nebyl zcela příznivý pro výzkum tohoto shluku sídlištních objektů, je jejich situování v jihovýchodním cípu pozemku, takřka na jeho hranici. Značení sáčků obsahující nálezový materiál z těchto dvou sídelních jam však nejsou až na jednu výjimku rozlišeny. Proto nelze jednoznačně určit jejich původ. Odhaduji však, že ve stratigraficky starším objektu 1936 převažovala keramika únětické kultury. Objekt 1936 A, který zasahuje do výše uvedené jámy, pak řadím do doby římské. Typologicky zařaditelné nálezy z doby římské v případě tohoto objektu představují fragmenty keramické a bronzové nádoby. Svého zástupce zde má i kostěná industrie ve formě hrotu. Vzhledem k narušení stratigrafie existenčně staršího objektu došlo při vzniku objektu 1936 A k vzájemnému promísení

artefaktů různých kultur a období. Výplň těchto sídelních objektů je tvořena střídajícími se vrstvami hlíny s příměsí mazanice a spráše v různém poměru.

Následující graf vyobrazuje zastoupení fragmentů únětické kultury a doby římské. Podotýkám, že vzhledem k popisu jednotlivých sáčků s nálezy nelze ve většině případů jednoznačně odlišit objekt 1936 a 1936A. Proto jsou počty nálezů v grafu rozděleny pouze na základě příslušnosti k daným historickým obdobím.

Graf 3. Počet keramických fragmentů v objektu 1936

11.6 Objekt 2436

V rámci druhé sezony záchranného archeologického výzkumu, byly odkryty na nálezy z doby římské nejbohatší objekty. Tyto objekty pak pravděpodobně tvořily celek germánské, mírně zahlobené chaty. Druhé, pravděpodobnější vysvětlení této archeologické situace je, že se jedná o seskupení sídelních objektů. V případě prvního přístupu je prvním z nich je právě objekt 2436. Jedná se o severní polovinu zmiňované chaty, nebo pozůstatek dříve existující konstrukce, která v sobě zahrnovala trojici sloupových/ kůlových jamek, označovaných jako 2436 A až 2436 C. vlastní profil a hloubka těchto jamek se v každém případě liší. První z nich, 2436 A je nejmělkčí, s prostým obdélným profilem a rovným, mírně se svažujícím dnem. Kůlová jamka 2436 B, pak zasahuje o něco hlouběji a tvar jejího profilu je kónický, taktéž s rovným dnem. Poslední z kůlových jamek spadající do tohoto objektu,

jamka 2436 C, dosahuje přibližně dvojnásobné hloubky než je tomu v předešlých případech. I tvar jejího profilu je složitějšího kónického tvaru, který ve větší hloubce přechází do obdélného. Dno jamky je rovné, stejně jako v předchozích příkladech. Nálezový materiál z celého objektu obsahuje především keramický materiál z doby římské, čítající 11 kusů typických střepů, ale i určitý podíl materiálu příslušného k únětické kultuře. Tento jev, ke kterémuž v tomto případě dochází, vysvětlují okolnostmi polokulturní sídelní oblasti Mikulovic, kdy zde často dochází k druhotnému zanesení fragmentů jedné kultury do sídelních objektů kultury jiné.

Výplň objektu tvořilo šest, vzájemně se prostupujících vrstev obsahující především hlíny šedých odstínů. Svrchní tři, stratigraficky mladší vrstvy obsahovaly větší množství různě velkých fragmentů mazanice a rovněž více dalších příměsí, které se projevovaly na zabarvení a mechanických vlastnostech vykopané hlíny. Ve spodních třech vrstvách pak dochází ke zmiňovanému prostupování vrstev, vzniklé na základě postupného zaplňování kúlových jamek a podobných útvarů na dně objektu. Je možné, že k těmto procesům docházelo ještě v době využívání objektu, čemuž napovídá uložení archeologického materiálu ve více stratigrafických vrstvách.

11.7 Objekt 2443

Objekt 2443 tvoří druhou, jižní polovinu germánské chaty. Podobně jako v předchozí situaci je pod číslem objektu zahrnuto několik kúlových/ sloupových jamek. Konkrétně se jedná o šest jamek, označených jako 2443A–2443G. V případě jamky 2443A a 2443B dochází k vzájemnému prostoupení těchto objektů. Patrně by se mohlo jednat o doklad výměny sloupu v konstrukci chaty během jejího fungování. Tvary profilů těchto kúlových/sloupových jamek víceméně korespondují s výše uvedenými jamkami, objevenými v půdorysu objektu 2436. Část germánské mírně zahloubené chaty 2443 byla nepochybně na nálezy nejbohatším sídelním objektem, který byl v rámci výzkumu na pozemku 241/56 odkryt. Celkový počet keramických fragmentů objevených ve výplni přesáhl dvě stovky. Jako v jednom z mála objektů zde výrazně převažoval materiál z doby římské, avšak druhotně zanesené předměty kultury únětické nebo slezskoplatěnické se vyskytují i zde. Za zmínku stojí i malá část patrně novověkého keramického materiálu, zaneseného do svrchních vrstev objektu. Počet těchto dobově nekontinuálních fragmentů je však výrazně menší, než u ostatních uváděných sídlištních situací, jako například u objektu 1936 nebo 2436.

Z celkového počtu nálezů, bylo na základě typologie tvaru nebo výzdoby vyčleněno 45 keramických fragmentů. Jednalo se o velmi pestrý keramický materiál, zahrnující několik forem nádob z hrubé „kuchyňské“ ale i jemné „stolní“ keramiky. Několik těchto fragmentů umožnilo i vytvoření rekonstrukce jednotlivých tvarů původních nádob. Obsahem byla i dvojice keramických přeslenů a fragment vykuřovadla/cedníku. Mezi nejvýznamnější nálezy z objektu 2443 patří jednoznačně římsko-provinciální importy keramiky, které se zde dochovaly ve formě třech fragmentů, přičemž každý z nich zastupoval určitý druh keramiky. Setkáváme se zde tak s jemnou šedou keramikou ve formě prstencové misky, hrubou šedou keramikou a konečně i keramikou typu terra sigillata. Ostatní, nekeramický nálezový materiál byl tvořen uhlíkem, různě velkými částmi strusky a také blíže neurčitelnými železnými fragmenty.

Výplň části germánské chaty byla tvořena devíti, hlavně hlinitými vrstvami, z nichž některé prostupovaly stratigrafií vrstev jiných. Tento jev se vyskytoval především při stěnách objektu a v okolí kůlových jamek, kde se vzájemně narušují vrstvy č. 4, 5, 6, a 7. Uvedenou stratigrafickou situaci bych vysvětlil dlouhodobějším využíváním, tohoto sídelního objektu, nebo postupnému zanášení zahloubení poté, co byl objekt opuštěn a ztratil svoji původní funkci. K této teorii také přispívá již zmíněný případ změn v jedné z kůlových jamek, které odhaduji na projev výměny jednoho ze sloupů v konstrukci samotné chaty, u kterého však nelze bezpečně určit časové rozmezí nahrazení kůlu v konstrukci. Bohatý nálezový materiál, jenž byl datován do různých časových období doby římské, je možné taktéž považovat za jeden z ukazatelů dlouhodobějšího využití chaty. Dokladem místního významu této konstrukce v rámci sídliště jsou pak již uvedené úlomky římsko-provinciální keramiky. Vzhledem ke komplikovanější situaci půdorysu této konkrétní chaty, nelze zcela jednoznačně určit její přesný typ. Jednoznačné však je, že se jedná o chatu šesti kůlové konstrukce, kde jsou kůly umístěny na delších stěnách chaty. Lze však spatřovat jistou podobnost s chatou typu Droberjar 2.¹³⁹

11.8 Objekt 2445

Součástí výše popisované germánské, mírně zahloubené chaty byl také objekt 2445. Jednalo se o zahloubený, jámový objekt lalokovitého tvaru, situovaného při jižní stěně objektu 2443. S podobnými, pod úroveň někdejší podlahy chaty zahloubenými objekty,

---

¹³⁹ Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Pragae, 1997, s. 24.

se v rámci výzkumů těchto germánských obydlí setkáváme pravidelně.¹⁴⁰ Obsah této jámy fungující patrně v rámci chaty čítal 33 kusů atypického keramického materiálu výhradně z doby římské. Jediným významnějším zdejším nálezem je téměř celá keramická poklička, jejíž typologie je zpracovaná v kapitole analýza keramického materiálu.

11.9 Objekty třetí sezony výzkumu z roku 2011

V rámci závěrečné sezony záchranného archeologického výzkumu na pozemku 241/56 v Mikulovicích bylo odkryto rovněž několik objektů s obsahem keramiky z doby římské. Zastoupení typického materiálu však bylo velmi malé. Celkový počet fragmentů činil pouhých sedm kusů v rámci dvou sídlištních objektů číslo 2629 a 2669. V porovnání s předchozími archeologickými situacemi tedy nešlo o nikterak výjimečné nálezy. Samotná dokumentace třetí fáze výzkumu však nebyla v průběhu vypracovávání této bakalářské práce dostupná. Nepředpokládám ale, že by situace objektů 2629 a 2669 nějak výrazně ovlivnily závěry odvozené ze souboru nálezů a ostatní dokumentace tohoto výzkumu.

---

¹⁴⁰ Ivan PEŠKAŘ, *Nové poznatky o obytných stavbách na moravských sídlištních z doby římské*, Památky archeologické 2, 1961. s. 414 – 421.

11.10 Plány objektů, sezona I, 2009

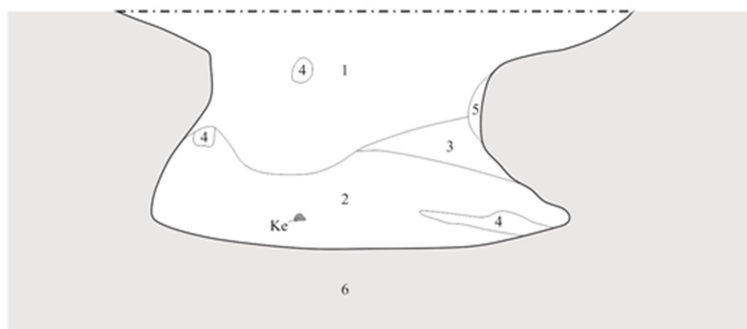
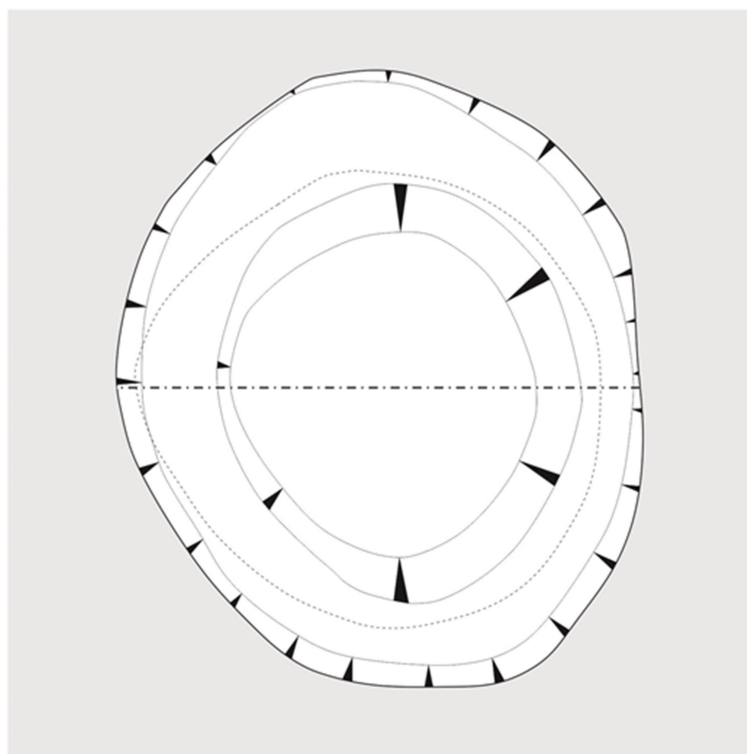
	Výzkum	ZAV na stavbě kolonie RD - MIKULOVICE "v Loučkách" "p.Kovář"		
	Měřítko	Datum	Plán	Objekt
	1 : 20	10. 4. 2009	-	1905
	Měřil	Kreslil	Počítačový soubor	Sektor
P. Žaloudková	P. Žaloudková	Objekt_1905.cdr	D5	

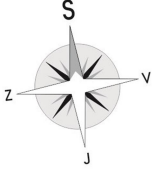

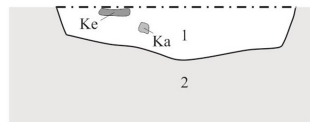
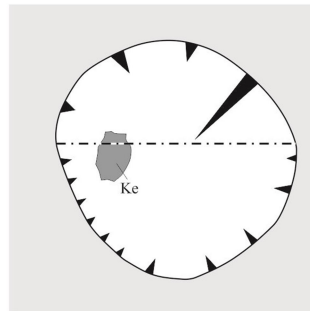
PODLOŽÍ	POPEL	KOST	KÁMEN	MAZANICE	KERAMIKA	UHLÍK	DŘEVO	STRUSKA
---------	-------	------	-------	----------	----------	-------	-------	---------

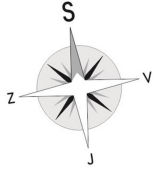

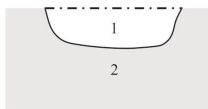
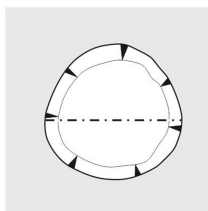
Vrstva č.1	Tmavě hnědá s mazanicí a uhlíky
Vrstva č.2	Tmavě hnědá místy probarvená
Vrstva č.3	Hnědá místy probarvená žlutou
Vrstva č.4	Žlutá probarvená hnědou
Vrstva č.5	Žlutá lehce probarvená hnědou
Vrstva č.6	Žluté podloží

	Výzkum	ZAV na stavbě kolonie RD - MIKULOVICE "v Loučkách" "p.Kovář"						
	Měřítko	Datum	Plán	Objekt				
	1 : 20	10. 4. 2009	-	1910				
	Měřil	Kreslil	Počítačový soubor	Sektor				
P. Žaloudková	P. Žaloudková	Objekt_1910.cdr	D5					
PODLOŽÍ	POPEL	KOST	KÁMEN	MAZANICE	KERAMIKA	UHLÍK	DŘEVO	STRUSKA
Vrstva č.1	Žlutohnědá probarvená s čočkami mazanice							
Vrstva č.2	Žluté podloží							

	Výzkum	ZAV na stavbě kolonie RD - MIKULOVICE "v Loučkách" "p.Kovář"						
	Měřítko	Datum	Plán	Objekt				
	1 : 20	16. 4. 2009	-	1925				
	Měřil	Kreslil	Počítačový soubor	Sektor				
R. Sedláček	R. Sedláček	Objekt_1925.cdr	D5					
PODLOŽÍ	POPEL	KOST	KÁMEN	MAZANICE	KERAMIKA	UHLÍK	DŘEVO	STRUSKA
Vrstva č.1	Hnědošedá hlinitá s hrudkami mazanice							
Vrstva č.2	Podloží - sprásová hlína							

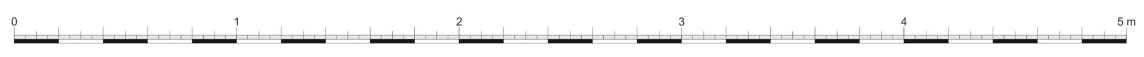
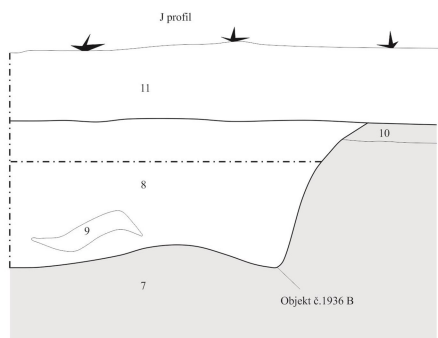
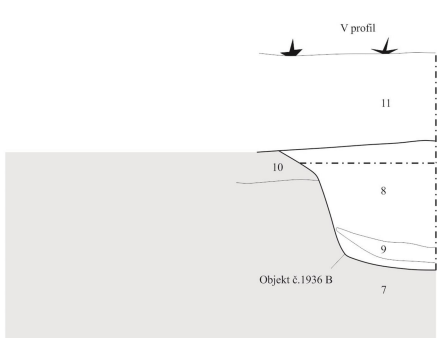
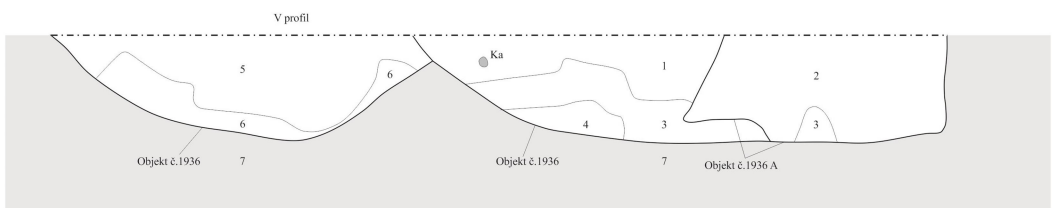
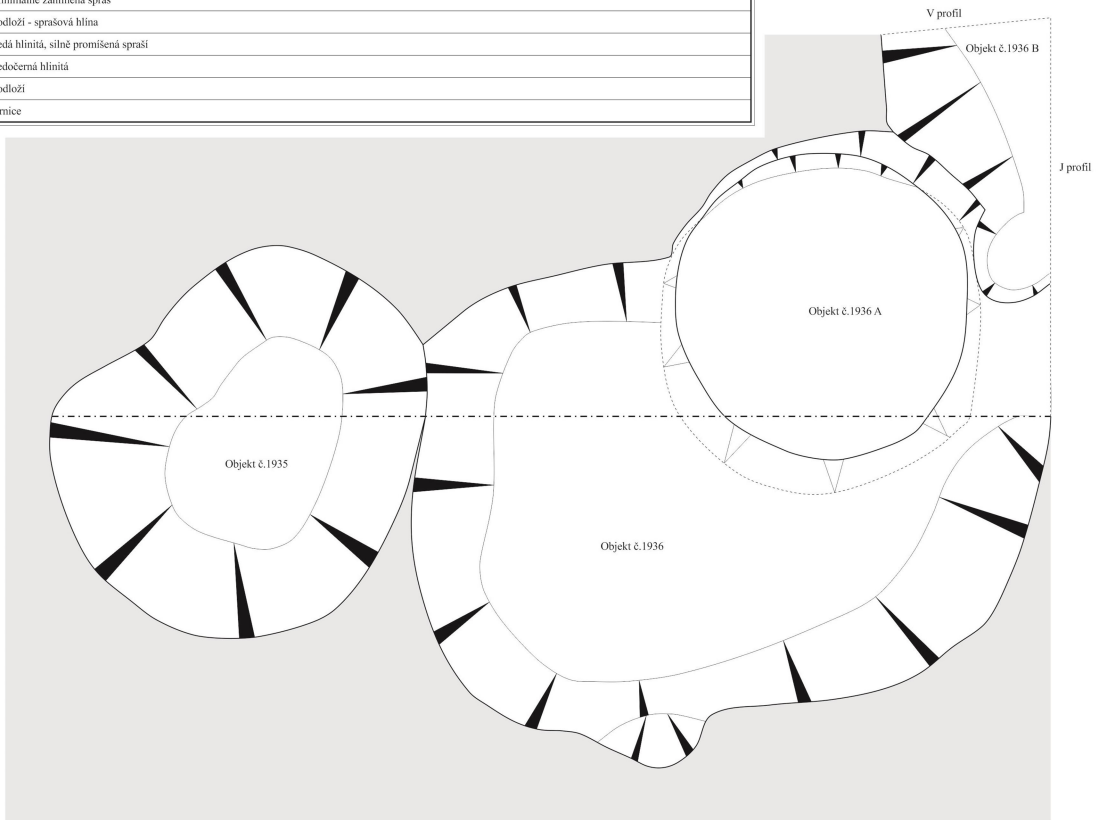

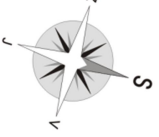
	Výzkum	ZAV na stavbě kolonie RD - MIKULOVICE "v Loučkách" "p.Kovář"		
	Měřítko	Datum	Plán	Objekt
	1 : 20	23. 4. 2009	-	1936
	Měřil	Kreslil	Počítačový soubor	Sektor
R. Sedláček	R. Sedláček	Objekt_1936.cdr	D5	

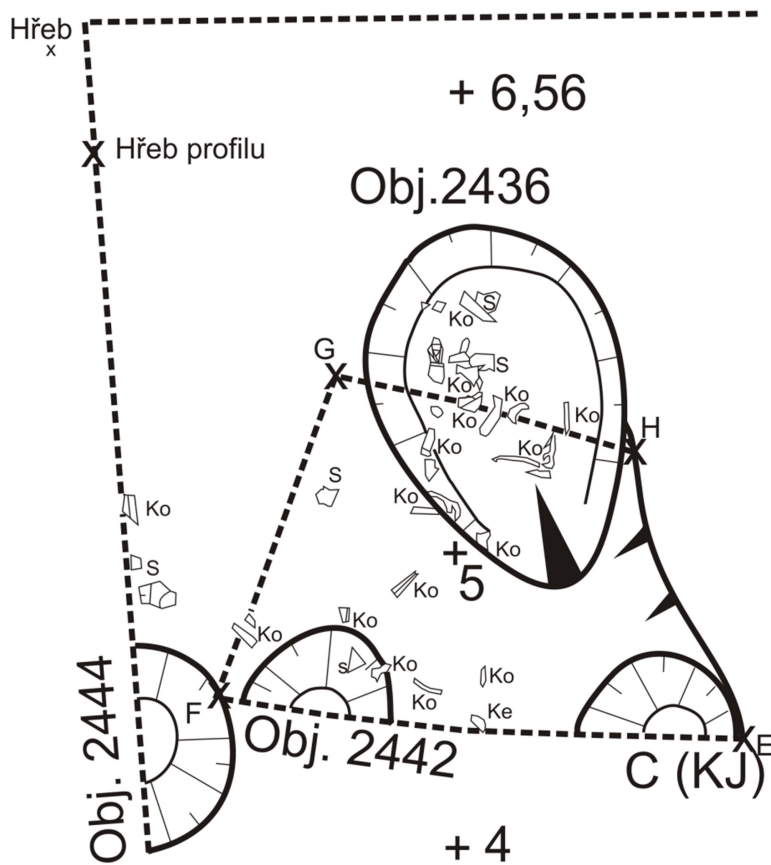
PODLŮŽÍ	POPEL	KOST	KÁMEN	MAZANICE	KERAMIKA	UHLÍK	DŘEVO	STRUSKA
---------	-------	------	-------	----------	----------	-------	-------	---------

Vrstva č.1	Šedohnědá hlinitá, s kousky mazanice
Vrstva č.2	Šedočerná hlinitá, s kousky mazanice
Vrstva č.3	Šedohnědá hlinitá, s kousky mazanice, promíšená spraší (destrukce hliněné konstrukce)
Vrstva č.4	Zahliněná spraš
Vrstva č.5	Šedohnědá hlinitá, s kousky mazanice, s větším podílem spraše
Vrstva č.6	Minimálně zahliněná spraš
Vrstva č.7	Podloží - sprašová hlína
Vrstva č.8	Šedá hlinitá, silně promíšená spraší
Vrstva č.9	Šedočerná hlinitá
Vrstva č.10	Podloží
Vrstva č.11	Omíče

11.11 Plány objektů, sezona II, 2010

	Výzkum	MIKULOVICE II, Kovář 2		
	Měřítko	Datum	Plán	Objekt
	1 : 20	23.4.2010		2436
	Měřil	Kreslil	Digitalizace	zemnice
Sedláček	Sedláček	Cebová		

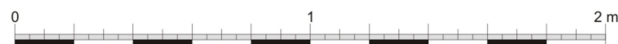

Vrstva č.1	Kulturní vrstva - černohnědá
Vrstva č.2	Objekt - hnědočerná
Vrstva č.3	Podloží - promíšená spraš

Vrstva č.1	černohnědá - hlinitá
Vrstva č.2	Podloží - promíšená spraš

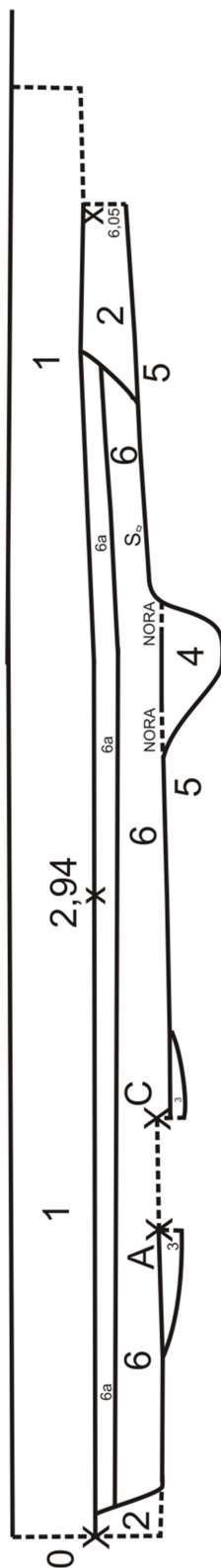

3

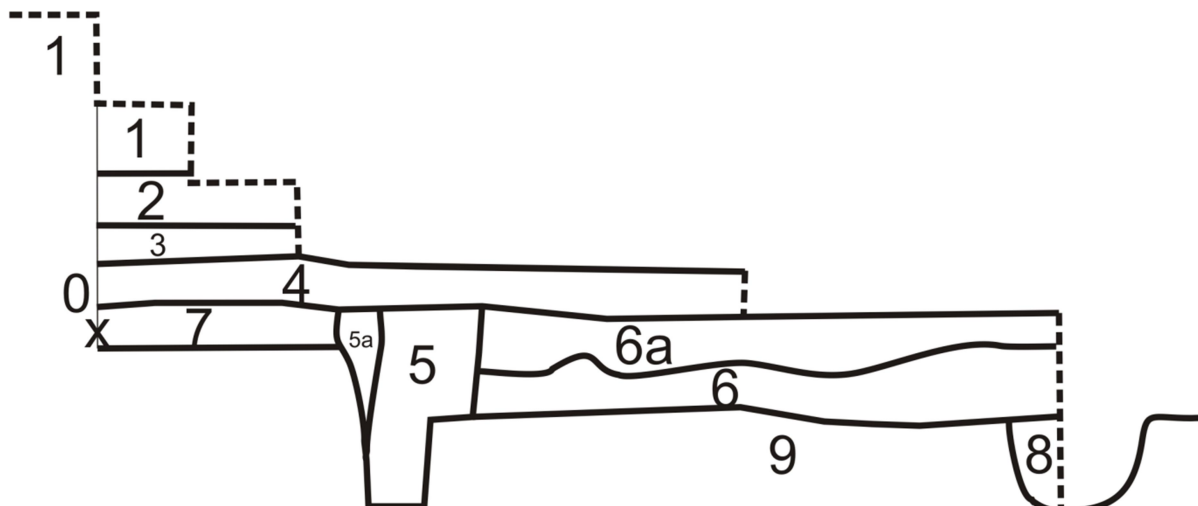
Výzkum	MIKULOVICE II, Kovář 2		Objekt
Měřítko	Datum	Plan	2436
1 : 20	23.+28.4.2010	Jižní profil	
Měří	Kreslí	Digitalizace	zemnice
Sedláček	Sedláček	Cebová	

Vrstva č.1	Omíčka
Vrstva č.2	Kulturní vrstva - hnošeděrná, hlinitá s minimálním množstvím mazzanice
Vrstva č.3	Obj. 2442 sedobnědá, hlinitá, lebece promísená se sprstí
Vrstva č.4	Obj. 2444 (KJ7) hnošeděrná, hlinitojilovitá, mazzavá s mazzanici
Vrstva č.5	Podložní - zhlíněné
Vrstva č.6	Obj. 2443 - tmavě sedoběrná, hlinitá s kousky mazzanice, promísená se sprstí - rozhraní s Vrstvou č. 2 velmi špatně čitelné
Vrstva č.6a	Obj. 2443 - sedoběrná/hnošeděrná hlinitá

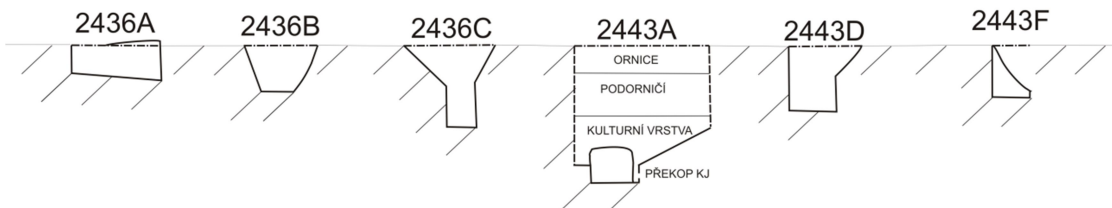
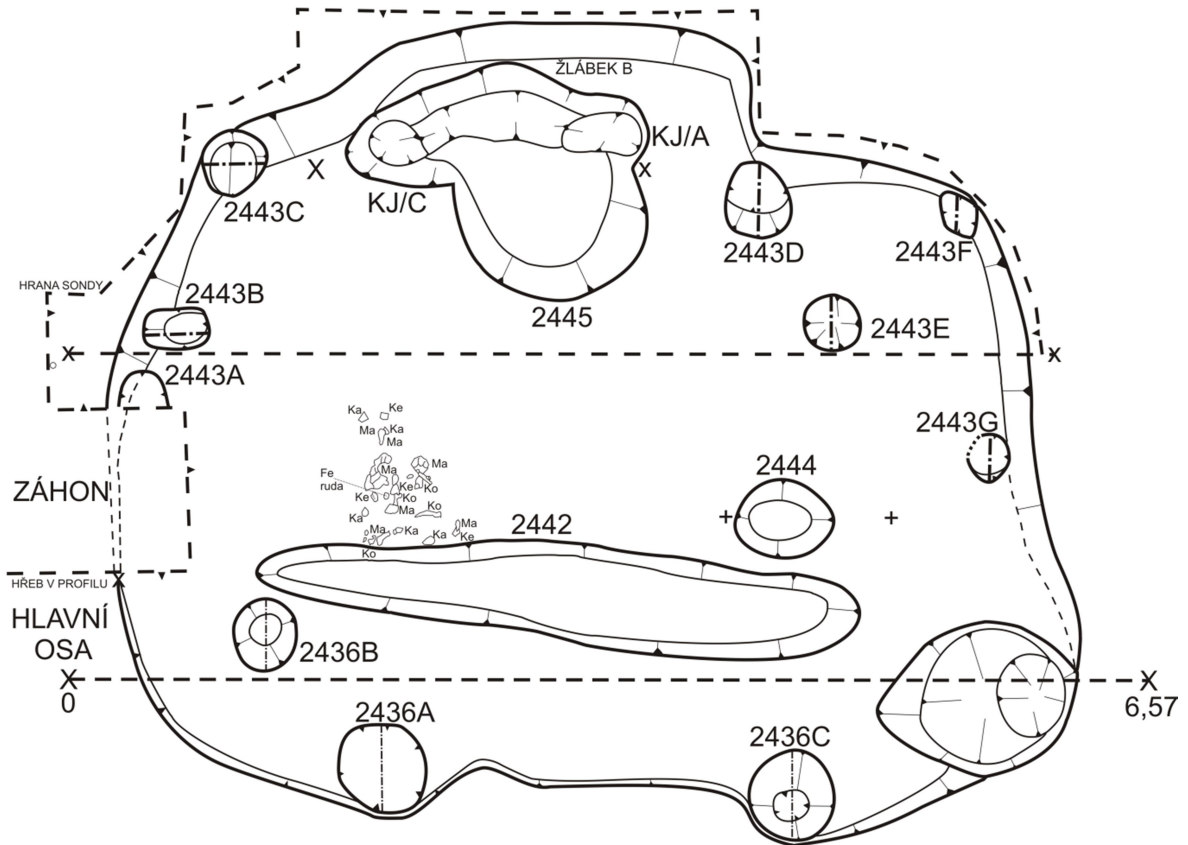

	Výzkum	MIKULOVICE II, Kovář		
	Měřítko	Datum	Plán	Objekt
	1 : 20	11.5.2010	Západní profil	2443
	Měřil	Kreslil	Digitalizace	zemnice
Sedláček	Sedláček	Cebová		

Vrstva č.1	Výkopy
Vrstva č.2	Ornice
Vrstva č.3	šedohnědá hlinitá, promíšená lehká spraš
Vrstva č.4	světle hnědošedá hlinitá + cihly
Vrstva č.5	černošedá hlinitá, lehce promíšená se spraší
Vrstva č.5a	zahliněná sprašová hlína
Vrstva č.6	tmavě šedočerná hlinitá s kousky mazanice, promíšená se spraší
Vrstva č.6a	tmavě šedočerná hlinitá
Vrstva č.7	hnědošedá hlinitá
Vrstva č.8	hnědošedá hlinitá jílovitá s kousky mazanice, promíšená se spraší tmavě šedočerná hlinitá s kousky mazanice, promíšená se spraší
Vrstva č.9	zahliněná sprašová hlína

	Výzkum				MIKULOVICE II, Kovář 2			
	Měřítko		Datum		Sonda/Trasa		Objekt	
	1 : 20		12.5.2010		S		□2443 2436	
	Měří		Kreslil		Digitalizace			
Žaloudková+Sedláček + Švédová				Cebová				

12. Závěr

V samém závěru této bakalářské práce se pokusím shrnout nejdůležitější poznatky učiněné na základě studia nálezového materiálu a nálezové dokumentace. Rovněž zde uvedu kompletní datování jak samotného materiálu, tak i sídlištních situací. Lokalita bude poté zařazena do kontextu dalších nalezišť z doby římské na Pardubicku.

12.1 Shrnutí souboru keramických nálezů

Soubor keramických nálezů pocházejících ze záchranného archeologického výzkumu z pozemku 241/56 v Mikulovicích V loučkách obsahuje téměř rovnoměrné zastoupení hrubé „kuchyňské“ a jemné „stolní“ keramiky. V závislosti na konkrétním sídlištním objektu se počet hrubé a jemné keramiky měnil. Hrubá „kuchyňská“ keramika se v nálezovém materiálu vyskytuje především ve formě hrncovitých nádob, nebo mísovitých nádob. Převažujícím typem fragmentu hrubé „kuchyňské“ keramiky jsou různé části výduti těchto nádob, s celkovým počtem 25 typických fragmentů. Ačkoliv tyto fragmenty nesou na svém povrchu často některý typ výzdoby, viz kapitola X, ve většině případů nelze jednoznačně určit, k jaké formě nádoby patří. V četnosti druhým typem fragmentu jsou okraje, kterých bylo do doby římské zařazeno 20 kusů. Samotné okraje můžeme rozdělit do několika skupin, které jsou popisovány v rámci kapitoly X. Soubor nálezů obsahoval osm kusů ven vykloněných okrajů a 12 kusů dovnitř zatažených okrajů. Poslední skupinu fragmentů, představují dna a jejich části. V celém souboru nálezů jsem neobjevil žádný celek dna, který by umožnil jeho zařazení do doby římské. Fragmentů dna s různě velkými částmi výduti nádoby však bylo v rámci zpracování materiálu vyčleněno pět kusů. Vzhledem k jejich velikosti a převážné absenci blíže určitelného tvaru, nebylo možné většinu těchto fragmentů typologicky zařadit.

V případě jemně plavené „stolní“ keramiky bylo během záchranného archeologického výzkumu pozemku pana Kováře objeveno větší množství úlomků různých typů. Podobně jako v případě hrubé „kuchyňské keramiky se i zde setkáváme s fragmenty okrajů v počtu 15 kusů, typických střepů z výduti nádob zastoupených 11 kusy a konečně i pěti zlomky dna.

Do skupiny keramických nálezů rovněž řadíme i římsko-provinciální keramiku, jež byla rovněž v nálezovém celku zastoupena. Ačkoliv je těmto třem fragmentům věnována celá samostatná kapitola, v krátkosti tento nálezový materiál shrnu i zde. Tato trojice fragmentů importované římsko-provinciální keramiky se stala důležitým prvkem umožňující

využití podobných analogií germánských sídlišť s nálezy keramiky typu terra sigillata, jemné šedé a hrubé šedé provinciální keramiky. Nepochybnou výhodou je v tomto možnost přímo navázat na lokální nálezy keramiky terra sigillata¹⁴¹ ze stejné lokality, tedy z obce Mikulovice. Tato analogie je pak zohledněna při celkovém datování osídlení pozemku 241/56 v době římské.

Celkové datování keramických nálezů z doby římské, které byly získány během výše zmiňovaného záchranného archeologického výzkumu, bylo vytvořeno na základě několika faktorů. Prvním faktorem byla samotná forma keramických nádob. Jednotlivé tvary pak byly porovnány s již datovanými analogiemi jak v Čechách, tak na Moravě nebo Slovensku. Poněkud přesnější představu o možnosti zařazení nálezového celku do určitého stupně doby římské přinesla až analýza způsobů výzdoby keramiky. Právě výzdoba je oproti formám keramiky datačně citlivější a v některých případech ji lze bezpečně datovat i v rámci poměrně krátkých období. Doplněním analýzy výzdoby bylo i přihlídnutí ke zpracování povrchu, které se v kombinaci s výzdobou nebo tvarem keramiky může taktéž projevit na datování konkrétního fragmentu.

Na základě provedení těchto analýz keramického nálezového materiálu, bych tento soubor zařadil do fáze B2b až počátek fáze C1.

12.2 Shrnutí nekeramického materiálu

Součástí souboru nálezů z Mikulovic V loučkách bylo i několik kusů nekeramického materiálu umožňující interpretaci do doby římské. Jednalo se o železný nůž, kostěný hrot a drobný fragment bronzového plechu s profilovaným okrajem, napovídající možnou příslušnost k bronzové nádobě.

Analogii nožů známe z více germánských sídlišť a dokonce i z předešlých výzkumů v Mikulovicích¹⁴². Skupina železných nožů však neumožňuje bližší samostatné datování¹⁴³ a proto je tento nůž (Tab. A. nad objektem 1905. 1.), datován společně s ostatním materiálem. Podobným příkladem je i zmíněný fragment bronzové nádoby (Tab. A. Objekt. 1936. 2.).

---

¹⁴¹ Sedláček, R. – Halama, J. – Jílek, J. Nové germánské sídliště s nálezem terra sigillaty v Mikulovicích, okr. Pardubice. In DROBERJAR, Eduard, Balázs KOMORÓCZY a Dagmar VACHŮTOVÁ (ed). *Barbarská sídliště: chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů: (Archeologie barbarů 2007)* Brno 2008, s. 161–175.

¹⁴² Radko SEDLÁČEK, František KAŠPÁREK, Jan JÍLEK. *Sídlištní nálezy z doby římské z Mikulovic, okr. Pardubice, stav k roku 2008*, in: Ján Beljak (edd.) *Archológia barbarov2009: Hospodárstvo germánov*, Nitra 2010.

¹⁴³ ZEMAN. *Střední pomoraví v době římské, svědectví povrchové prospekce*, Olomouc, 2017, s. 157.

Ačkoliv nese ryté výzdobné linie, je jeho velikost příliš malá, než aby přinesl dostatečnou vypovídající hodnotu. V souboru tak slouží jako doklad možné existence bronzových nádob na germánském sídlišti v Mikulovicích a tím nám dává představu o jeho možné úrovni. Posledním nekeramickým artefaktem, který je zařazen v nálezovém katalogu je leštěný kostěný hrot (Tab. A. 1936.). Ani tento, patrně víceúčelový hrot však nedovoluje samostatnou dataci. Nekeramický materiál tedy v rámci nálezů z doby římské z Mikulovic pouze doplňuje výčet typologicky zařaditelných artefaktů. Jeho samostatná datace je vzhledem k nedostatečné výpovědní hodnotě jen velice obtížná, jak uvádím v předchozích kapitolách, pokud ne nemožná. Datačně jsou tedy tyto nálezy začleněny do celkové datace pozemku 241/56.

12.3 Vyhodnocení sídlištních objektů

Jednotlivé sídlištní objekty s obsahem nálezového materiálu z doby římské se staly druhým zásadním článkem pro vytvoření celkového datování. Celkem bylo těchto objektů v rámci výzkumu pozemku pana Kováře odhaleno devět. První fáze studia nálezové dokumentace tedy spočívala v tom, zjistit, které z těchto objektů skutečně patří do doby římské a které ne. Na základě porovnání se soupisy nálezů, které jsem vytvářel v počátečních fázích této bakalářské práce, jsem došel k závěru, že se zde vyskytují pouze dva sídlištní objekty, vytvořené v době římské.

Prvním objektem je sídlištní jáma 1936. V tomto případě ale došlo k narušení stratigrafie staršího, na základě obsahu keramiky patrně únětického objektu, keramika germánské proveniencí tak ztratila kontinuitu. S podobnými příklady intruze neboli druhotným zanesením artefaktů z jiných nálezových kontextů, jsem se při studiu materiálu setkával velmi často. Příčinou je jednoznačně dlouhodobé osídlení lokality obce Mikulovice několika různými kulturami v různém časovém rozmezí. Situace s promíseným materiálem pak vznikaly působením stavebních činností na sídlišti.

Druhým příkladem stavebního působení germánů na pozemku 241/56 je sídelní objekt 2443. V tomto případě se jedná o mírně zahloubenou chatu šestikúlové konstrukce. Nejpodstatnějšími faktory, na které se bylo třeba při studiu plánů chaty soustředit, byl tvar jejího půdorysu a rozmístění kúlových jamek. Půdorys napovídal, že se pravděpodobně jedná o typ konstrukce spadající do období zlomu letopočtu, fáze B1.¹⁴⁴ Právě v tomto období se začíná uplatňovat šestikúlová konstrukce chat, kterou nám dokládá rozmístění kúlových jamek. Na základě studia dalších půdorysů se usuzuje, že rozmístění jednotlivých sloupů

---

¹⁴⁴ Vladimír SALAČ, Eduard DROBERJAR, *Archeologie pravěkých Čech* 8, Praha 2008. s. 41–44.

ve stavební konstrukci se ustálilo horizontu starší doby římské, B2 a bez větších změn přetrvalo až do období stěhování národů.¹⁴⁵ Datování této skupiny sídelních objektů větší míře závisí především na analýze nálezů, které obsahují. V případě chaty z Mikulovic v Loučkách, bych se přikláněl k zařazení do fáze B2 až počátek C1.

12.4 Zařazení do kontextu ostatních výzkumů v Mikulovicích

Před samotným závěrem, ve kterém bude zpracováván výzkum datován, nelze opomenout porovnání a zařazení výzkumu do kontextu ostatních archeologických akcí v obci a jejím okolí. Asi nejpodobnějším byl výzkum Východočeského muzea v Pardubicích, prováděný během sezóny 2007, rovněž v Mikulovicích.¹⁴⁶ Největší podobnost lze spatřovat ve složení nálezového souboru. Stejně jako u nálezů z pozemku pana Kováře se zde setkáváme s hrubou keramikou stejných, nebo blízkých typů.¹⁴⁷ Podobná situace je i v případě výzdoby hrubé „kuchyňské keramiky. I zde se nejvýrazněji projevuje nehtovaná vhloubená výzdoba.¹⁴⁸ Tvarově a výzdobně blízké formy však můžeme sledovat i u jemné keramiky, zejména pak u terin zdobených kombinací radélkované a kolkované výzdoby.¹⁴⁹ Jisté spojitosti lze vysledovat i v otázkách římsko-provinciální keramiky. Ty spočívají v případě výzkumu z roku 2007 v obsahu jemné šedé importované keramiky. Co se nekeramického materiálu týče, lze zde rovněž odvodit analogie, například pro nález železného nože. V závěru pojednání o výzkumu z roku 2007 jsem se setkal se zajímavou tezí, kterou jsem si spojil se záchranným archeologickým výzkumem pozemku 241/56. Tato formulace spočívá v odhadu dalšího možného osídlení z doby římské na lokalitě v Loučkách a to na základě nálezů získaných právě v sezoně 2007.¹⁵⁰ Dovolím si tedy tvrdit, že materiál zpracovaný v rámci této bakalářské práce je právě jedním z potvrzení, této dnes již ověřené myšlenky na rozlehlejší germánské sídliště v Mikulovicích.

Nemohu však opomenout ještě jedno srovnání s výzkumem, který v Mikulovicích proběhl. Jedná se o již zmiňovanou archeologickou akci z roku 2006 v lokalitě Pod Kostelem¹⁵¹, kde byl pro východní Čechy učiněn neobvyklý nález fragmentů terry sigillaty.

¹⁴⁵ Vladimír SALAČ, Eduard DROBERJAR, *Archeologie pravěkých Čech 8*, Praha 2008, s. 42.

¹⁴⁶ Radko SEDLÁČEK, František KAŠPÁREK, Jan JÍLEK, *Sídlištní nálezy z doby římské z Mikulovic, okr. Pardubice, stav k roku 2008*, in: Ján Beljak (edd.) *Archológia barbarov 2009 : Hospodárstvo germánov*, Nitra 2010, s. 371.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 383–384.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 394.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 389.

¹⁵¹ Sedláček, R. – Halama, J. – Jílek, J. *Nové germánské sídliště*, s. 161.

Tento prvotní nález několika fragmentů terry sigillaty typ Drag. 37¹⁵² tak byl doplněn dalším úlomkem okraje nádoby stejného typu, který byl součástí mnou zpracovávaného nálezového celku. V souvislosti s výše uváděnými fragmenty římsko-provinciální keramiky lze usuzovat, že mikulovická lokalita pravděpodobně během svého fungování jakožto germánského sídliště udržovala obchodní kontakty s římskými provinciemi.

12.5 Závěrečné datování zpracovaného materiálu a archeologických situací

Zpracovaný nálezový materiál z doby římské získaný při předběžném záchranném archeologickém výzkumu pozemku pana Kováře č. 241/56 v Mikulovicích, obsahoval poměrně pestré zastoupení keramických tvarů a výzdobných stylů. Nepochybně zajímavým nálezem jsou tři fragmenty importované, římsko-provinciální keramiky. Nekeramický materiál, který umožňoval zařazení do doby římské je však zastoupen velmi řídko a nijak výrazně neovlivňuje dataci samotného materiálu. Soubor nálezů jsem na základě provedených analýz zařadil do období 2. století, tedy fáze B2b – počátek C1.

Podobné datační období jsem použil i pro dataci sídlištních objektů z doby římské, kterých však na konkrétním pozemku nebylo mnoho. Dataci jsem rovněž provedl za pomoci výše uvedených analýz a porovnáním s dalšími analogiemi. Sídlištní objekty tedy datuji do fáze B2 – počátek C1. Tedy druhou polovinu 1. století až závěr 2. století. Jednoznačně se tedy jednalo o déle fungující sídliště, které patrně fungovalo i v období markomanských válek. V rámci místních analogií by bylo možné odhadnout současné fungování s objekty z výzkumu z roku 2007.¹⁵³

---

¹⁵² Sedláček, R. – Halama, J. – Jílek, J. *Nové germánské sídliště*, s. 163.

¹⁵³ Radko SEDLÁČEK, František KAŠPÁREK, Jan JÍLEK. *Sídlištní nálezy z doby římské*, s. 389.

13. Katalog nálezů

13.1 Sezona 1, 2009

Objekt: SPS. tab. A

1. Fragment výduti silnostěnné nádoby. Povrch hlazený okrově šedé barvy s výzdobou typu Droberjar 126. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 8,9 × 9,2 cm, č. sáčku 4205, SPS. Obr. 1A.
2. Část ven vyklenutého okraje silnostěnné nádoby. Povrch hlazený, šedé barvy s výzdobou typu Droberjar 126. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 6,1 × 7,1 cm, č. sáčku 4205, SPS. Obr. 2A.
3. Fragment ven vykloněného okraje silnostěnné nádoby. Povrch hlazený hnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5,1 × 6,2 cm, č. sáčku 4205, SPS. Obr. 3A.
4. Část ven vyklenutého okraje silnostěnné nádoby. Povrch hlazený šedé barvy s výzdobou typu Droberjar 126. V materiálu je příměs písku. Střep pochází ze stejné nádoby jako č. 2A. Rozm.: 6,4 × 6,7 cm, č. sáčku 4205, SPS. Obr. 4A.
5. Střep silnostěnné nádoby. Povrch hlazený, okrové barvy zdobený nehtováním typu Droberjar 113a. Materiál s příměsí písku. Rozm.: 4,7 × 7,9 cm, č. sáčku 4205, SPS. Obr. 5A.
6. Fragment silnostěnné nádoby. Povrch hlazený okrově hnědé barvy zdobený nehtováním typu Droberjar 112a. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5,6 × 5,6 cm, č. sáčku 4205, SPS. Obr. 6A.
7. Fragment silnostěnné nádoby. Povrch hlazený, šedé barvy se zdobením typu Droberjar 138. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 2,5 × 4,4 cm, č. sáčku 4205, SPS. Obr. 7A.
8. Střep silnostěnné nádoby. Povrch hlazený, černošedé barvy s výzdobou typu Droberjar 112a. V materiálu je příměs hrubšího písku. Rozm.: 4,6 × 3,7 cm, č. sáčku 4205, SPS. Obr. 8A.
9. Fragment dna nádoby. Povrch hlazený, šedočerné barvy. V materiálu je příměs hrubšího písku. Rozm.: 4,5 × 7,5 cm. Sáček č. 4205, SPS. Obr. 9A.
10. Fragment okraje silnostěnné nádoby. Povrch hlazený šedohnědé barvy se zdobením typu Droberjar 126. V materiálu je malá příměs hrubého písku. Rozm.: 4,7 × 5,8 cm, č. sáčku 4205, SPS. Obr. 10A.

11. Část ven vyklenutého okraje silnostěnné nádoby. Povrch hlazený hnědookrové barvy, v materiálu je příměs písku. Rozm.: 4 × 5,6 cm. Sáček č. 4205, SPS. Obr 11A.

12. Střep s fragmentem ven vykloněného okraje. Povrch hlazený, hnědookrové barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 5,9 × 7 cm, sáček č. 4205, SPS. Obr. 12A.

Objekt: SPS. tab. B.

1. Fragment s okrajem nádoby, podobné typu Droberjar 1400. Povrch hlazený okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 6,1 × 3,6 cm. Sáček č. 4205, SPS. Obr. 1B.

2. Zlomek nádoby s výzdobou radélkováním a barbotinem. Povrch hlazený, tmavě šedé barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 3,1 × 4,4 cm. Sáček č. 4205 SPS. Obr. 2B.

3. Fragment silnostěnné nádoby s ven vykloněným okrajem. Povrch hlazený, tmavošedé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 7,9 × 7,6 cm, sáček č. 4205, SPS. Obr. 3B.

4. Fragment ven vykloněného okraje silnostěnné nádoby. Povrch hlazený, tmavošedé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 2,6 × 7,7 cm, sáček č. 4205, SPS. Obr. 4B.

5. Část dna silnostěnné nádoby. Povrch hlazený, okrové barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 2,7 × 6,3 cm, sáček č. 4205, SPS. Obr. 5B.

6. Střep silnostěnné nádoby. Povrch hlazený, šedookrové barvy s černými skvrnami ve spodní části a výzdobou podobnou typu Droberjar 550. V materiálu je příměs písku.

Rozm.: 5,5 × 5,7 cm, sáček č. 4204, SPS. Obr. 6B.

7. Fragment nádoby s částí dna. Povrch hlazený, šedé barvy s výzdobou typu Droberjar 174a, a 550. Rozm.: 3,6 × 7,2 cm, sáček č. 4204, SPS. Obr. 7B.

8. Zlomek nádoby s částí ven vykloněného okraje. Povrch hlazený, okrové až hnědé barvy s vystupujícími zrnky písku. V materiálu je příměs písku, ale i hrubších kamínků. Rozm.: 8,3 × 5,9 cm, sáček č. 4204, SPS. Obr. 8B.

9. Zlomek ven vyklenutého okraje. Povrch hlazený, tmavě okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,5 × 5,3 cm, sáček č. 4204, SPS. Obr. 9B.

10. Fragment teriny. Povrch hlazený, tmavošedé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 7,7 × 12 cm, sáček č. 4205, SPS. Obr. 10B.

Objekt: SPS. tab. C.

1. Fragment tenkostěnné nádoby s částí okraje. Povrch hlazený, černé barvy s rytou linií nad maximální výdutí a ven vykloněným okrajem. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 7,6 × 9 cm. Sáček č. 4204, SPS. Obr. 1C.
2. Zlomek okraje tenkostěnné nádoby s ven vykloněným okrajem. Povrch hlazený, černé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,8 × 6,1 cm. Sáček č. 4208, SPS. Obr. 2C.
3. Část hrnce, nebo hluboké mísy s dovnitř zataženým okrajem. Povrch hlazený a částečně zdrsňený, zdobením rytými liniemi, šedobéžové barvy. Materiál s příměsí písku a slídy. Rozm.: 11,3 × 8 cm. Sáček č. 4204, SPS. Obr. 3C.
4. Fragment horní části nádoby s ven vykloněným okrajem typu Droberjar 1200. Povrch hlazený, černé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 10,6 × 12,1 cm. Sáček č. 4204, SPS. Obr. 4C.
5. Přeslen. Povrch hlazený, šedohnědé barvy. Rozm.: 1,8 × 3,5 cm. Sáček č. 4252, SPS. Obr. 5C.
6. Horní část vykuřovadla – slepeno z více střepů. Povrch hlazený, hnědošedé barvy s řadou. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 4,9 × 5,4 cm. Sáček č. 4253, SPS. Obr. 6B.

Nad 1905: tab. A

1. Železný nůž se zbytky třech nýtů na třence. Délka 23,8 cm, objekt nad 1905, č. sáčku 4211. Obr. 1A.

Objekt: 1905 tab. A

1. Střep silnostěnné hrncovité nádoby. Povrch hlazený, hnědookrové barvy s výzdobou nehtováním typu Droberjar 112c /d. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 8,5 × 4,4 cm, objekt č. 1905, č. sáčku 4108. Obr. 1.
2. Fragment výdutě zdobený nehtovanou rytou linií typu Droberjar 181. Povrch hlazený, šedohnědé barvy. V materiálu příměs hrubšího písku. Rozm.: 3,2 × 4,8 cm, objekt 1905, č. sáčku 4108. Obr. 2.

Objekt: 1910 tab. A

1. Zlomek okraje tenkostěnné nádoby. Povrch hlazený, šedočerné barvy s rytou linií pod okrajem. Materiál bez příměsí. Rozm.: 1,6 × 2,8 cm, objekt č. 1910, č. sáčku 4118. Obr. 1A.

Objekt: 1925 tab. A

1. Střep ze silnostěnné nádoby. Povrch hrubý, béžové barvy s nehtovými vrypy. V materiálu je příměs hrubého písku. Rozm.: 4,5 × 2,2 cm. Sáček č. 4145, Objekt č. 1925. Obr.1A.

2. Fragment dna. Povrch hlazený, šedohnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 2,5 × 4 cm. Sáček č. 4145, Objekt č. 1925. Obr.2A.

3. Zlomek okraje s náznakem linie. Povrch hrubý, okrové barvy s vystupujícími kamínky. V materiálu je příměs kamínků. Rozm.: 3,5 × 3,1 cm. Sáček č. 4145, Objekt č. 1925. Obr. 3A.

4. Zlomek nožky misky podobné typu Droberjar 2418. Povrch hlazený šedé barvy. Rozm.: 2 × 3,7 cm. Sáček č. 4145, Objekt č. 1925. Obr. 4A.

Objekt: 1936 tab. A

1. Fragment misky. Povrch hlazený, šedoběžové barvy s radélkovou výzdobou ve vnitřní části. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5,8 × 3,6 cm, sáček č. 4185, objekt č. 1936. Obr. 1A.

2. Zlomek okraje tenkostěnné bronzové nádoby s plastickou linií. Rozm.: 3,3 × 2,1 cm. Sáček č. 4212, Objekt č. 1936. Obr. 2A.

3. Část kostěného hrotu. Povrch leštěný žluto okrové barvy. Rozm.: 9,1 × 1,7 cm. Sáček č. 4251, Objekt č. 1936. Obr. 3A.

13.2 Sezóna 2. 2010**Objekt: 2436 tab. A**

1. Střep z hrncovité nádoby. Povrch nerovný, okrově šedé barvy s nehtovými vrypy typu Droberjar 112c. Materiál s příměsí jemného písku. Rozm.: 6,2 × 8,4 cm. Sáček č. 6431, Objekt č. 2436. Obr. 1A.

2. Část ven vykloněného okraje nádoby. Povrch leštěný, tuhovaný. Barva černošedá. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 2,1 × 2,8 cm. Sáček č. 6431, objekt č. 2436. Obr. 2A.
3. Fragment výduti silnostěnné nádoby s rytou výzdobou typu Droberjar 212d. Povrch hlazený, šedo béžové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 2,5 × 2,3 cm. Sáček č. 6441, objekt č. 2436. Obr. 3A.
4. Zlomek nádoby s výzdobou nehtovými vrypy typu Droberjar 110. Povrch hrubý, okrově šedé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 6,3 × 3,3 cm. Sáček č. 6451, objekt č. 2436. Obr. 4A.
5. Fragment okraje silnostěnné nádoby s dovnitř zataženým okrajem. Povrch nerovný, černé a béžové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 4,9 × 6,2 cm. Sáček č. 6470, objekt č. 2436. Obr. 5A.
6. Část dna a výdutě hrncovité nádoby. Povrch hlazený, šedé barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 4,7 × 5,4 cm. Sáček č. 6470, objekt č. 2436. Obr. 6A.
7. Fragment nádoby s radélkovou výzdobou. Povrch leštěný, tuhovaný, černé barvy. Rozm.: 3,7 × 2,6 cm. Sáček č. 6470, objekt č. 2436. Obr. 7A.
8. Fragment nádoby s radélkovou výzdobou. Povrch leštěný, tuhovaný, černé barvy. Rozm.: 2,2 × 3,2 cm. Sáček č. 6470, objekt č. 2436. Obr. 8A.
9. Střep z hrncovité nádoby zdobený nehtovými vrypy typu Droberjar 112c. Povrch nerovný, šedookrové barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 8,3 × 6,7 cm. Sáček č. 6463, objekt č. 2436. Obr. 9
10. Fragment ostře řezané mísy tvarově se blížící typu Droberjar 2300. Povrch hlazený, šedé barvy, materiál s příměsí jemného písku. Sáček č. 6463, objekt č. 2436. Obr. 10.

Objekt: 2443 Tab. A

1. Střep z výduti nádoby s nehtovanou výzdobou typu Droberjar 112b. Povrch hlazený, červenohnědé barvy. V materiálu je příměs světlého jemného písku. Střep je špatně vypálený. Rozm.: 3,6 × 4,8cm. Sáček č. 6472, objekt č. 2443. Obr. 1A.
2. Střep ze stěny nádoby s nehtovanou výzdobou typu Droberjar 112b. Povrch hlazený, červenohnědé barvy. V materiálu je příměs světlého jemného písku. Střep pochází

pravděpodobně ze stejné nádoby jako střep č. 1A. Materiál je špatně vypálen. Rozm.: 3,5 × 5 cm. Sáček č. 6472, objekt č. 2443. Obr. 2A.

3. Fragment dovnitř zataženého okraje silnostěnné hrncovité nádoby. Povrch nerovný, šedé barvy. V materiálu je příměs písku a drobných kamínků. Rozm.: 3,6 × 7,1 cm. Sáček č. 6492, objekt č. 2443. Obr. 3A.

4. Střep z hrncovité nádoby s výzdobou typu Droberjar 112a. Povrch hrubý hnědookrové barvy. V materiálu je příměs písku a uhlíků. Rozm.: 6,9 × 8 cm. Sáček č. 6564, objekt č. 2443. Obr. 4A.

5. Zlomek vykuřovadla. Povrch nerovný, šedočerné barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 2,3 × 2,6 cm. Sáček č. 6579, objekt 2443. Obr. 5A.

6. Zlomek dovnitř zataženého okraje hrncovité nádoby. Povrch hlazený, šedoběžové barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 5 × 6,2 cm. Sáček č. 6512, objekt č. 2443. Obr. 6A.

7. Fragment výdutí hrncovité nádoby s výzdobou typu Droberjar 141. Povrch nerovný, šedookrové barvy. Rozm.: 8,6 × 6,2 cm. Sáček č. 6512, objekt č. 2443. Obr. 7A.

8. Střep ze silnostěnné nádoby s rytou výzdobou typu Droberjar 213. Povrch hlazený, černé a béžové barvy. Materiál s příměsí písku. Rozm.: 4,1 × 3,7 cm. Sáček č. 6512, objekt č. 2443. Obr. 8A.

9. Zlomek okraje hrncovité nádoby typu Droberjar 1204. Povrch hlazený, šedočerné barvy. Materiál s příměsí jemného písku. Rozm.: 6,6 × 3,3 cm. Sáček č. 6512, objekt č. 2443. Obr. 9A.

10. Část okraje hrncovité nádoby s dovnitř zataženým okrajem a výzdobou podobnou typu Droberjar 141. Povrch hlazený, černé a béžové barvy. Rozm.: 7,1 × 12,9 cm. Sáček č. 6512, objekt č. 2443. Obr. 10A.

11. Fragment mísovité nádoby typu Droberjar 2300. Povrch hlazený s jednoduchou rytou linií nad maximální výdutí. Barva šedohnědá, materiál s příměsí jemného písku. Rozm.: 9,2 × 6,3 cm. Sáček č. 6512, objekt č. 2443. Obr. 11A.

Objekt: 2443 Tab. B

1. Střep ze silnostěnné hrncovité nádoby s výzdobou typu Droberjar 220. Povrch nerovný, okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5,3 × 6,6 cm. Sáček č. 6520, objekt č. 2443. Obr.1B.
2. Zlomek profilovaného okraje tenkostěnné nádoby. Povrch leštěný, tuhovaný. Barva šedočerná. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,1 × 4,3 cm. Sáček č. 6520, objekt č. 2443. Obr. 2B.
3. Střep s výzdobou typu Droberjar 541a/b kombinovaná s plastickou, vlnkovitě tvarovanou páskou. Povrch leštěný, barva černá. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 2,4 × 2,6 cm. Sáček č. 6520, objekt č. 2443. Obr. 3B.
4. Fragment nádoby typu Droberjar 2300. Povrch hlazený. Barva šedočerná. V materiálu je lehká příměs písku. Rozm.: 3,2 × 6,3 cm. Sáček č. 6520, objekt č. 2443. Obr. 4B.
5. Fragment výdutě miskovité nádoby typu Droberjar 2300 s rytou výzdobou kombinovanou s dvouřadou radélkovou výzdobou typu Droberjar 621 – 622. Povrch hlazený, tuhovaný. Barva černošedá. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 2,3 × 5,5 cm. Sáček č. 6520, objekt č. 2443. Obr. 5B.
6. Střep ze silnostěnné hrncovité nádoby s výzdobou nehtovými vyrypy typu Droberjar 112c. Povrch nerovný. Okrově šedé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 6,5 × 10,1 cm. Sáček č. 6520, objekt č. 2443. Obr. 6B.
7. Zlomek silnostěnné nádoby s rytou výzdobou typu Droberjar 220. Povrch hlazený, červenohnědé barvy. Materiál s příměsí jemného písku. Rozm.: 5,2 × 5,4 cm. sáček č. 6527, objekt č. 2443. Obr. 7B.
8. Střep ze silnostěnné nádoby s výzdobou typu Droberjar 160. Povrch nerovný, světle šedé až bílé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 4,4 × 3,8 cm. Sáček č. 6527, objekt č. 2443. Obr. 8B.
9. Střep z hrncovité nádoby s výzdobou nehtovými vrypy typu Droberjar 110. Povrch nerovný, šedé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 6,4 × 5,2 cm. Sáček č. 6527, objekt č. 2443. Obr. 9B.
10. Horní část tenkostěnné nádoby podobné typu Droberjar 2600. Povrch hlazený, černé barvy s béžovou skvrnou. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 9,8 × 10,8 cm. Sáček č. 6527, objekt č. 2443. Obr. 10B.

11. Fragment džbánu s částí ucha a plastickou výzdobou. Povrch nerovný, šedobéžové barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 3,6 × 5,5 cm. Sáček č. 6527, objekt č. 2443. Obr. 11B.

12. Zlomek dovnitř zataženého okraje hrncovité nádoby. Povrch nerovný, černé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,3 × 5,7 cm. Sáček č. 6545, objekt č. 2443. Obr. 12B.

13. Část profilovaného okraje podobného typu Droberjar 2421–2422. Povrch nerovný, černošedé barvy. Materiál s příměsí jemného písku. Rozm.: 1,9 × 4,2 cm. Sáček č. 6545, objekt č. 2443. Obr. 13B.

Objekt: 2443 Tab. C

1. Střep ze silnostěnné hrncovité nádoby s dovnitř zataženým okrajem. Povrch nerovný, šedo okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5,8 × 8,1 cm. Sáček č. 6545, objekt č. 2443. Obr. 1C.

2. Zlomek ze silnostěnné hrncovité nádoby s povrchovou výzdobou nehtovými vrypy typu Droberjar 110. Povrch nerovný, okrovobéžové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5,5 × 4,3 cm. Sáček č. 6545, objekt č. 2443. Obr. 2C.

3. Fragment hrncovité nádoby s dovnitř zataženým okrajem. Povrch nerovný, ve spodní části upravený blátním. Barva černá až béžová. Rozm.: 10,1 × 7,2 cm. Sáček č. 6545, objekt č. 2443. Obr. 3C.

4. Část dna silnostěnné nádoby. Povrch nerovný, šedobéžové barvy. V materiálu je příměs hrubého písku. Rozm.: 4,2 × 4,9 cm. Sáček č. 6545, objekt č. 2443. Obr. 4C.

5. Část okraje hrncovité nádoby s dovnitř zataženým okrajem. Povrch nerovný, černobéžové barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 7 × 7,9 cm. Sáček č. 6545, objekt č. 2443. Obr. 5.

6. Střep z výduti nádoby s plastickou výzdobou a výzdobou typu Droberjar 187. Povrch nerovný s hlazenými a leštěnými částmi, okrové barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 4,3 × 4,1 cm. Sáček č. 6545, objekt č. 2443. Obr. 6C.

7. Střep z nádoby s výzdobou typu Droberjar 153b. Povrch nerovný, tmavě okrové barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 3,3 × 3,1 cm. Sáček č. 6554, objekt č. 2443. Obr. 7C.

8. Zlomek kolmého okraje hrncovité nádoby. Povrch nerovný, černé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 4,2 × 4,3 cm. Sáček č. 6554, objekt č. 2443. Obr. 8C.

9. Část tenkostěnné nádoby s profilovaným okrajem. Povrch hlazený s pravděpodobně odlomenou plastickou výzdobou. Rozm.: 10 × 6 cm. Sáček č. 6554, objekt 2443. Obr. 9C.

10. Část keramického přeslenu. Povrch hlazený, černé a béžové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 2,7 × 3 cm. Sáček č. 6554, objekt 2443. Obr. 10c.

11. Fragment výdutě nádoby s dvouřadou radélkovou výzdobou blížíci se typu Droberjar 630. Povrch hlazený, tuhovaný, černé barvy. Materiál bez příměsi. Rozm.: 3,1 × 3,2 cm. Sáček č. 6554, objekt č. 2443. Obr. 11C.

Objekt: 2443 Tab. D

1. Část okraje hrncovité nádoby s uchem typu Droberjar 1600. Povrch hlazený, šedočerné barvy s okrovou skvrnou. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 8,3 × 6,1 cm. Sáček č. 6554, objekt č. 2443. Obr. 1D.

2. Střep z hrncovité nádoby s výzdobou typu Droberjar 112. Povrch nerovný, okrově šedé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 7,1 × 4,7 cm. Sáček č. 6557, objekt č. 2443. Obr. 2D.

3. Fragment z nádoby s plastickým výčnělkem. Povrch hlazený, černé barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 4,4 × 3,2 cm. Sáček č. 6554, objekt 2443. Obr. 3D.

4. Část mírně vykloněného profilovaného okraje hrncovité nádoby. Povrch hlazený, šedočerné barvy. V materiálu je příměs jemného písku a slídy. Rozm.: 6,5 × 10,4 cm. Sáček č. 6554, objekt č. 2443. Obr. 4D.

5. Fragment ven vykloněného okraje silnostěnné hrncovité nádoby typu Droberjar 1200. Povrch nerovný, šedohnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,9 × 3,3 cm. Sáček č. 6557, objekt č. 2443. Obr. 5D.

6. Zlomek ven vykloněného okraje nádoby podobné typu Droberjar 2100. Povrch hlazený, šedobéžové barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 2,8 × 1,7 cm. Sáček č. 6557, objekt č. 2443. Obr. 6D.

7. Část okraje tenkostěnné nádoby s plastickou páskou nad maximální výdutí. Povrch leštěný, tuhovaný černé barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 4,6 × 4,2 cm. Sáček č. 6557, objekt č. 2443. Obr. 7D.

8. Střep zdobený radélkovou výzdobou typu Droberjar 630. Povrch hlazený, tuhovaný černošedé barvy. Materiál bez příměsí. Rozm.: 4,9 × 4,2 cm. Sáček č. 6557, objekt č. 2443. Obr. 8D.

9. Střep ze silnostěnné nádoby s výzdobou nehtovými vrypy typu Drobrjar 112a. Povrch hlazený, okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5,8 × 3,7cm. Sáček č. 6492, objekt č, 2443. Obr. 9D.

10. Zlomek okraje miskovité nádoby typu Droberjar 2455. Povrch hlazený, šedobéžové barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 4 × 4,6 cm. Sáček č. 6492, objekt č. 2443. Obr. 10D.

11. Střep ze silnostěnné nádoby s výzdobou nehtovými vrypy typu Drobrjar 112a. Povrch hlazený, okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5,8 × 3,7 cm. Sáček č. 6492, objekt č, 2443. Obr.11D.

12. Spodní část nádoby se zlomkem dna. Povrch hlazený s kombinovanou výzdobou radélkem, rytou linií a nehtovými vrypy. Barva šedočerná. Rozm.: 4,5 × 5,2 cm. Sáček č. 6492, objekt č. 2443. Obr.12D.

13. Fragment profilovaného okraje nádoby terra sigilata. Typ Dragendorf 37. Povrch leštěný, oranžovočervené barvy. Materiál je bez příměsí. Rozm.: 3,1 × 5,8 cm. Sáček č. 6479, objekt č. 2443. Obr. 13D.

14. Fragment keramického, špatně vypáleného přeslenu. Povrch hlazený, šedočerné barvy. Materiál bez příměsí a Rozm.: 1,2 × 2,5 cm. Sáček č. 6560, objekt 2443. Obr 14D.

Objekt: 2443 Tab. E.

1. Fragment nožky poháru. Povrch hlazený, šedočerné barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,6 × 3 cm. Sáček č. 6516, objekt 2443. Obr.1E.

2. Část importované římské prstencové misky točené na kruhu. Povrch hlazený světle šedé barvy se zbytky lesklého, hnědočerného výmazu. Materiál bez příměsí. Rozm.: 10,8 × 4,4 cm. Sáček č. 6516, objekt 2443. Obr. 2E.

3. Část tenkostěnné nádoby podobné typu Droberjar 2127 s radélkovanou a kolkovanou výzdobou. Povrch hlazený, šedočerné barvy. Materiál s příměsí jemného písku. Rozm.: 10,1 × 8,6 cm. Sáček č. 6469, objekt č. 2443. Obr. 3E.

4. Střep z šedé provinciální keramiky s částí dna. Povrch hrubý, šedookrové barvy a tvrdého výpalu. Rozm.: 3,1 × 5,5 cm. Sáček č. 6520, objekt 2443. Obr. 4E.

5. Část silnostěnné nádoby s dovnitř zataženým okrajem typu Droberjar 2400. Povrch nerovný až zdrsňený blátěním. Barva okrová až černohnědá. Rozm.: 10,3 × 18,7 cm. Sáček č. 6545, objekt 2443. Obr. 4E.

Objekt: 2445. Tab. A.

1. Keramická poklička s rytou výzdobou podobnou typu Droberjar 913a. Na spodní části se nachází konkávní výduť. Povrch hlazený, béžové až černé barvy. Rozm.: 1,8 × 5,7 cm. Sáček č. 6600, objekt č. 2445. Obr. 1A.

13.3 Sezóna 3, 2011

Objekt: 2629 tab. A

1. Část okraje mísovité nádoby s dovnitř zataženým okrajem. Povrch hlazený hnědavé barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 6,1 × 7,2 cm. Sáček č. 7137, objekt č. 2629. Obr. 1A.

Objekt: 2669 tab. A

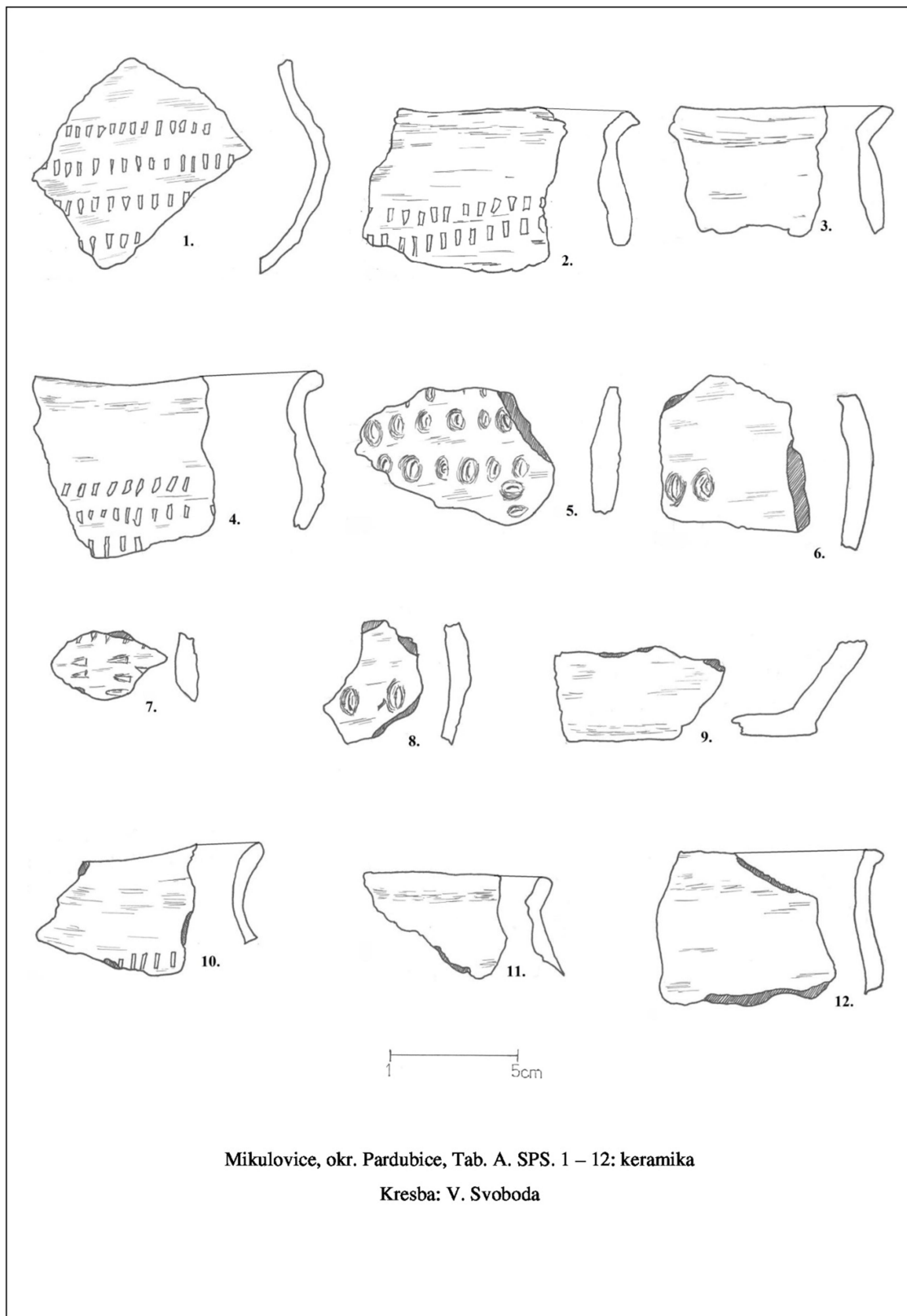
1. Střep z vykuřovadla (cedníku). Povrch nerovný, šedohnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,6 × 5 cm. Sáček č. 7150, objekt č. 2669. Obr. 1A.

2. Střep z vykuřovadla (cedníku). Povrch nerovný, šedohnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,7 x 3,4 cm. Sáček č. 7150, objekt č. 2669. Obr. 2A.

3. Fragment výduť silnostěnné nádoby s výzdobou typu Droberjar 311. Povrch nerovný, okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,6 × 3,5 cm. Sáček č. 7132, objekt č. 2669. Obr. 3A.

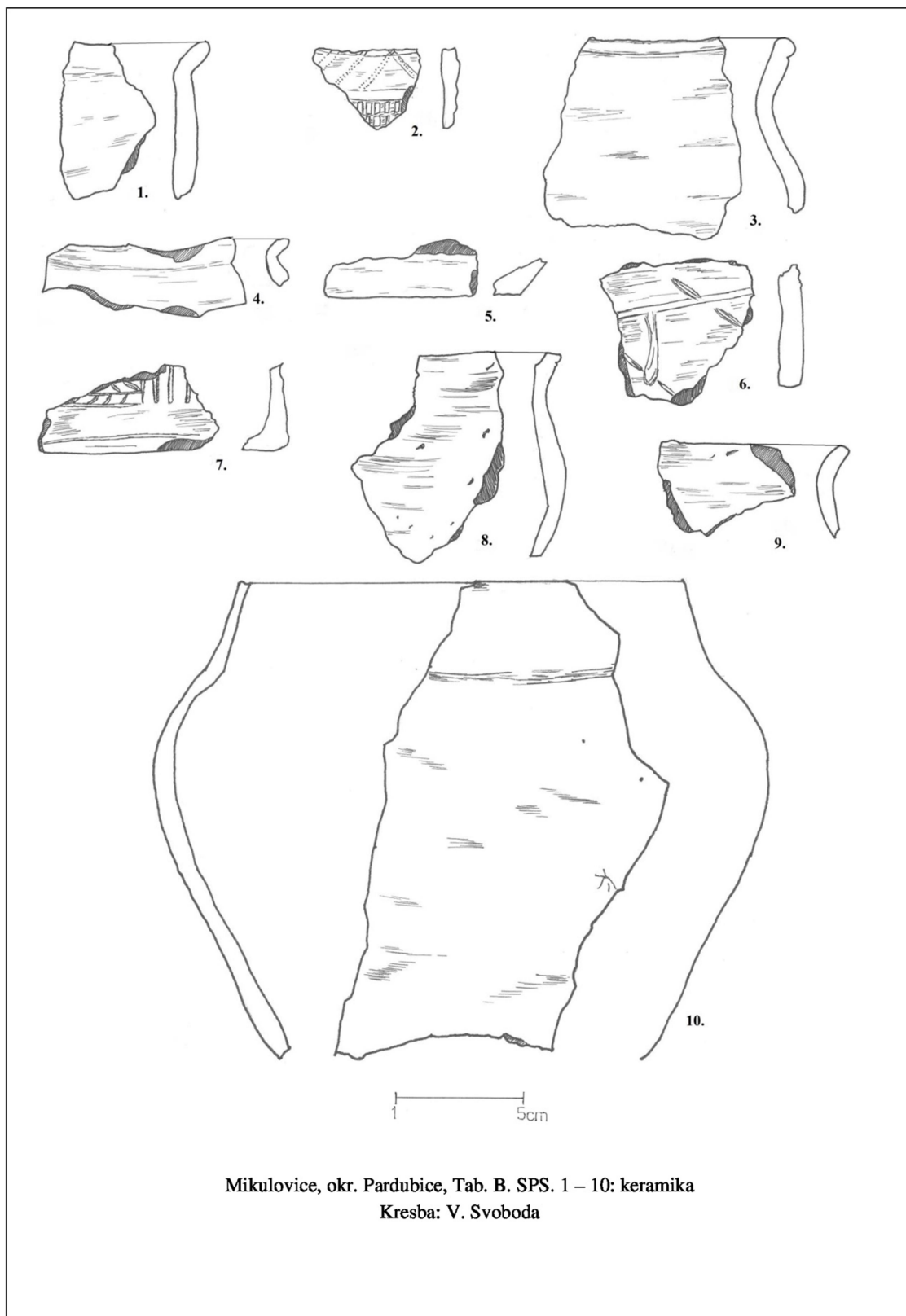
4. Zlomek okraje tenkostěnné nádoby s mírně vykloněným okrajem. Povrch hlazený, šedé barvy. Materiál bez příměsí. Rozm.: 4×4 cm. Sáček č. 7140, objekt č. 2669. Obr. 4A.
5. Zlomek části dna silnostěnné nádoby s rytou linií. Povrch nerovný, okrovo šedé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: $2,5 \times 4,3$ cm. Sáček č. 7140, objekt č. 2669. Obr. 5A.
6. Střep z výdutě silnostěnné nádoby s výzdobou hřebenováním. Povrch nerovný, šedobéžové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: $5,2 \times 7,1$ cm. Sáček č. 7140, objekt č. 2669. Obr. 6A.

14. Tabulky nálezů

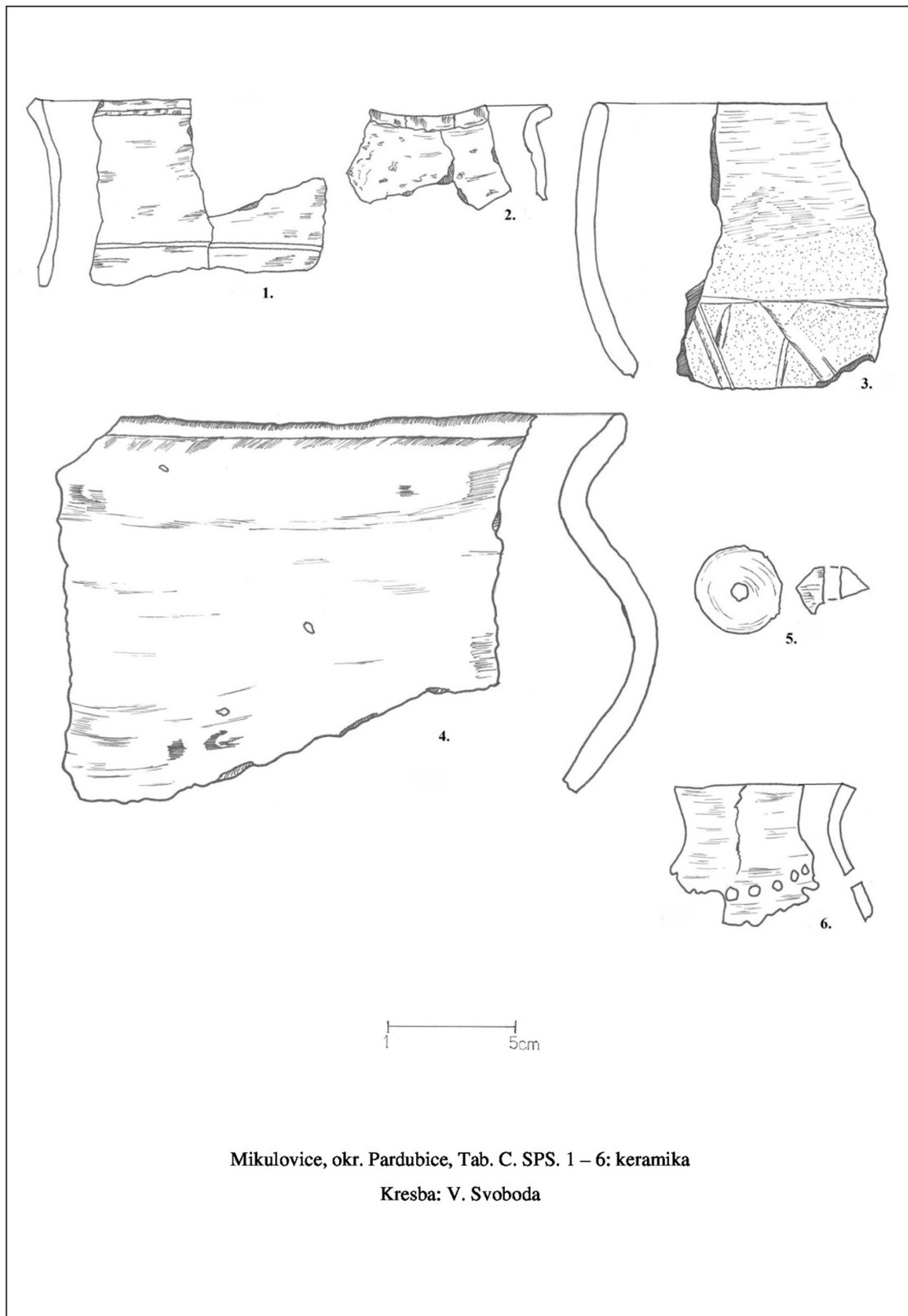
Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. A. SPS. 1 – 12: keramika

Kresba: V. Svoboda

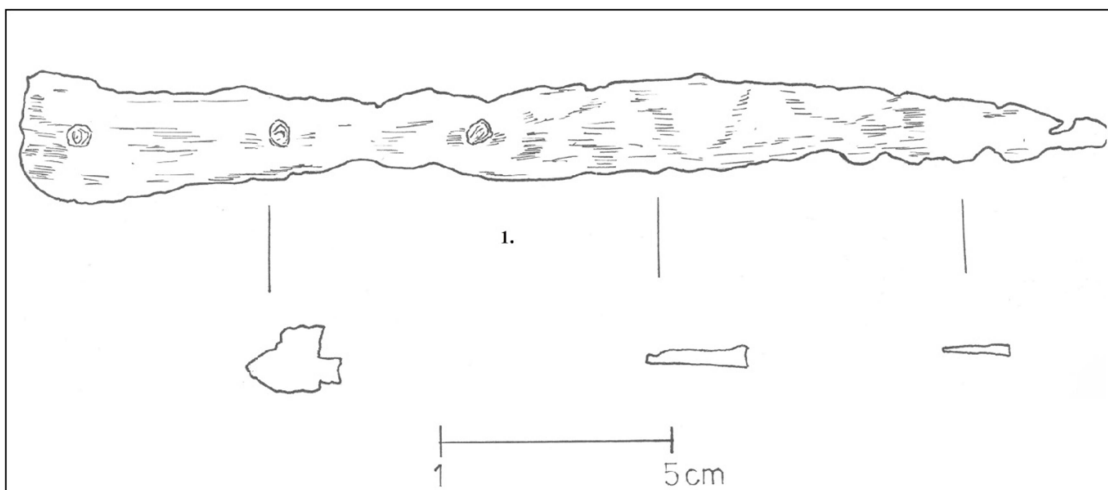
Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. B. SPS. 1 – 10: keramika
Kresba: V. Svoboda

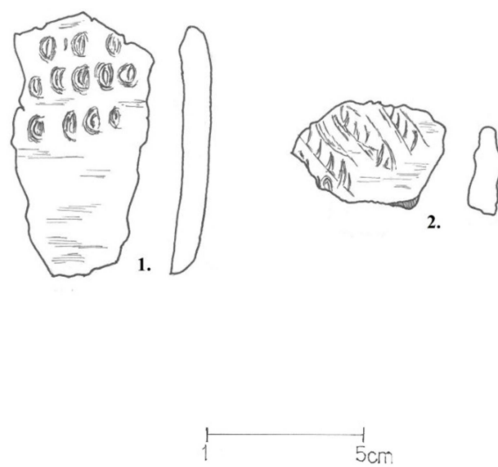

Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. C. SPS. 1 – 6: keramika

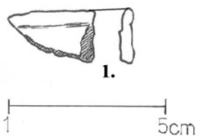
Kresba: V. Svoboda

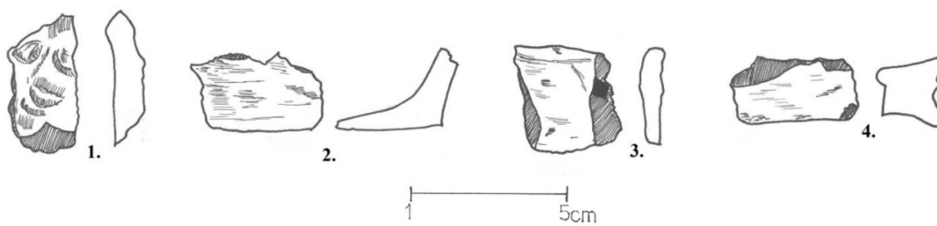
Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. A. nad objektem 1905. 1: železo
Kresba: V. Svoboda

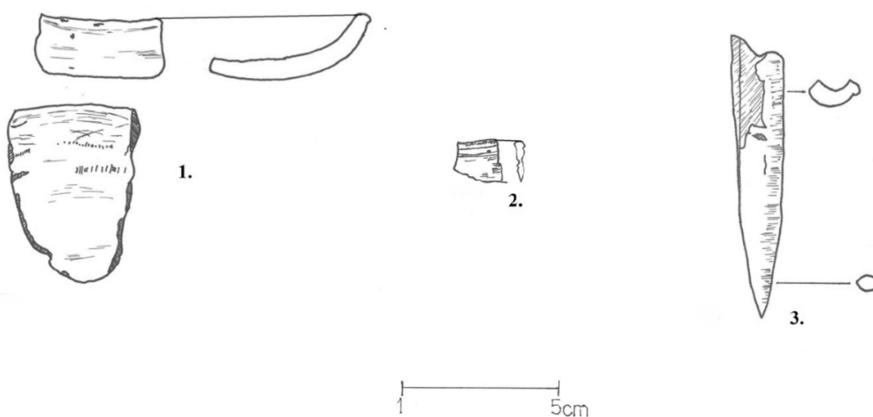
Mikulovice, okr. Pardubice, Tab.A. Objekt 1905. 1 – 2: keramika
Kresba: V. Svoboda

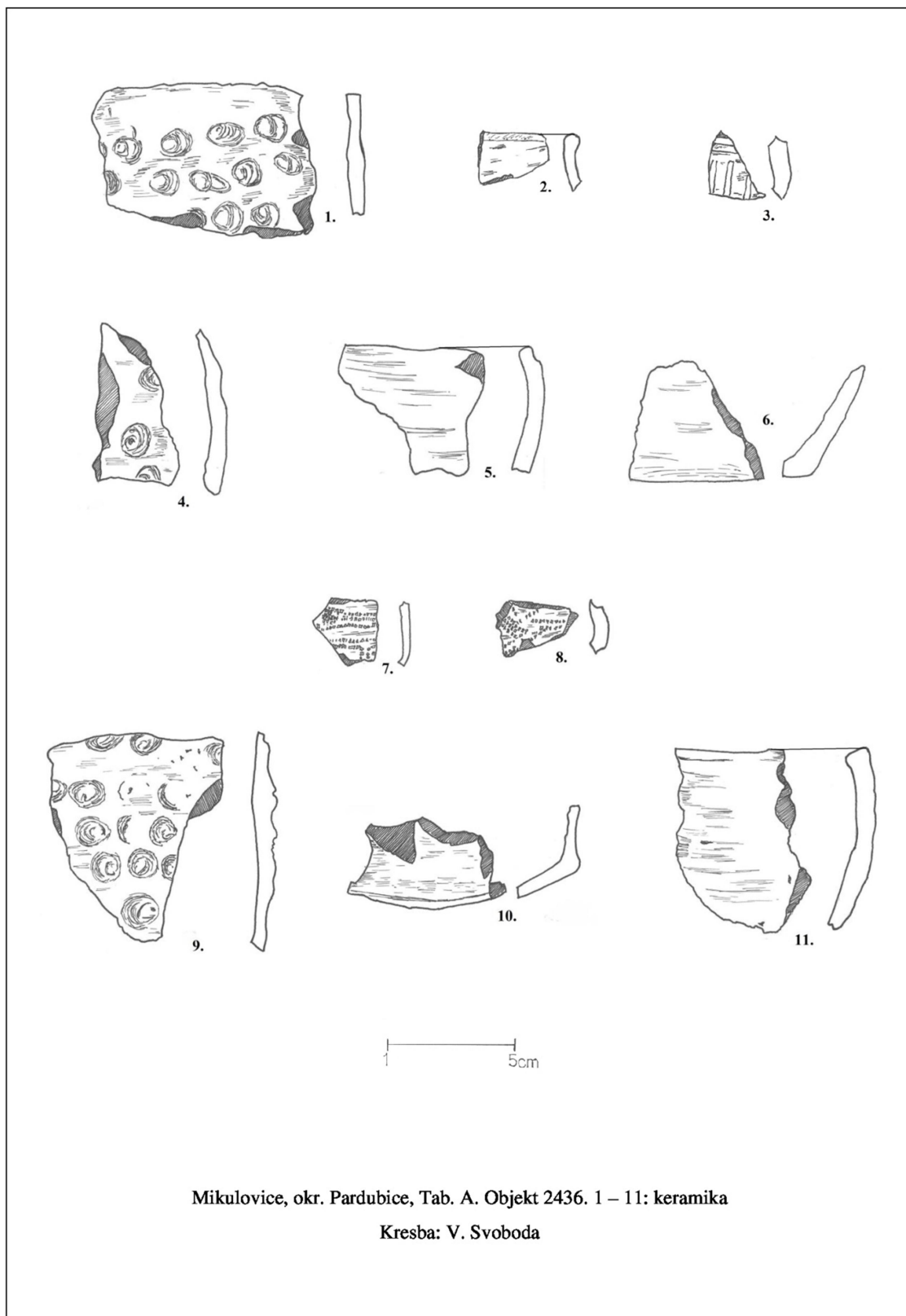
Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. A. Objekt 1910. 1: keramika
Kresba: V. Svoboda

Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. A. Objekt 1925. 1 – 4: keramika
Kresba: V. Svoboda

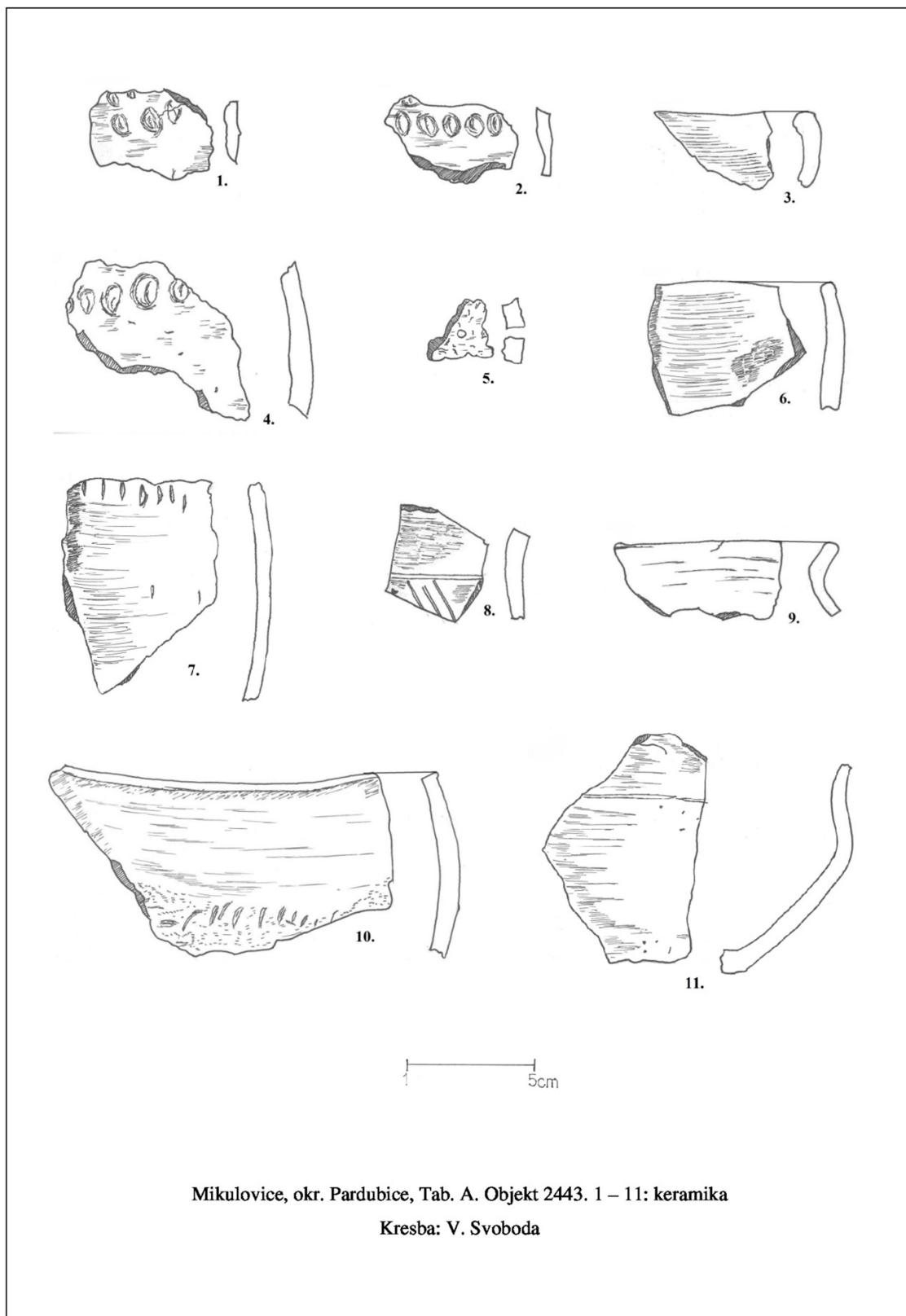

Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. A. Objekt 1936. 1: keramika, 2: bronz, 3: kost
Kresba: V. Svoboda

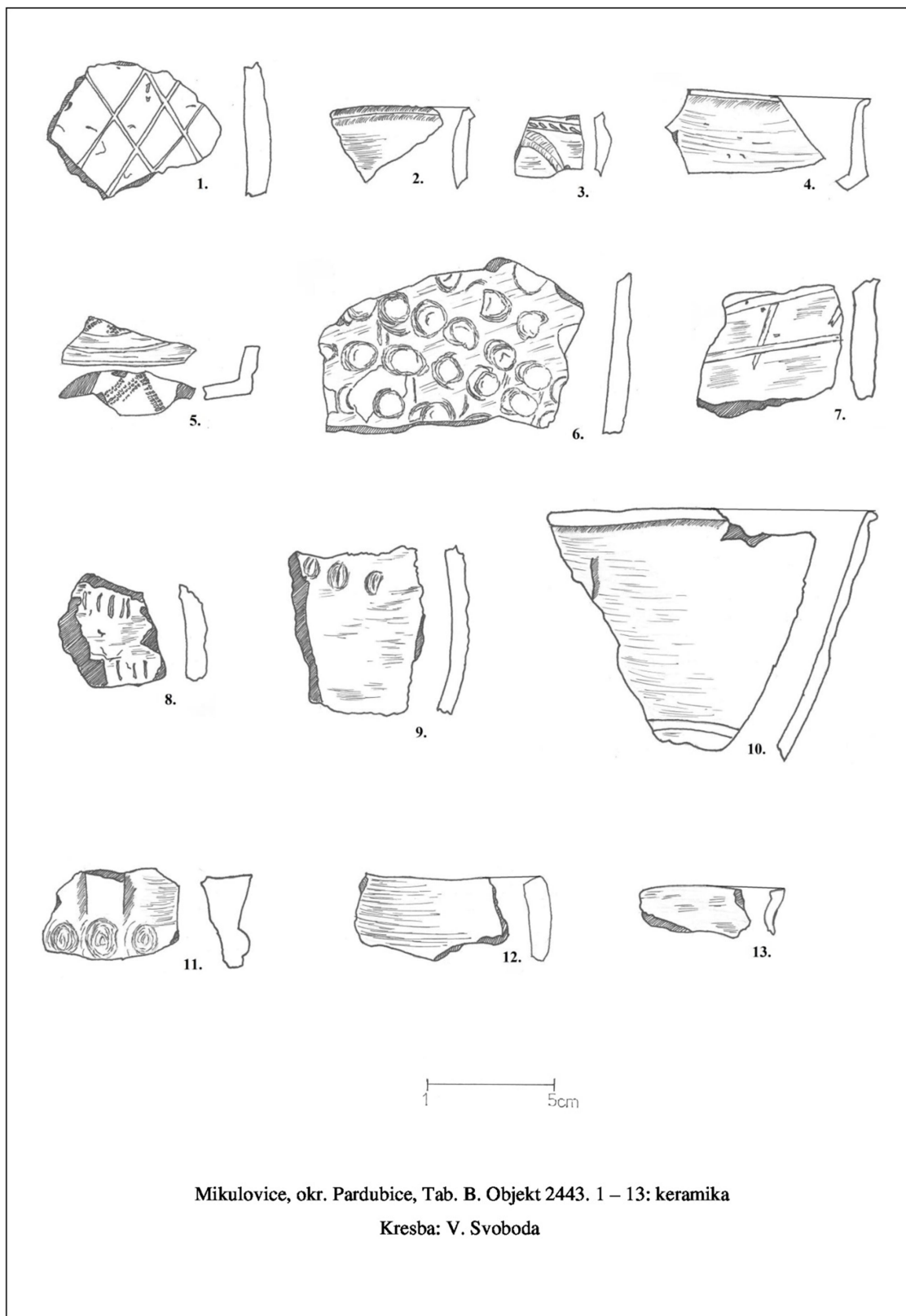
Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. A. Objekt 2436. 1 – 11: keramika

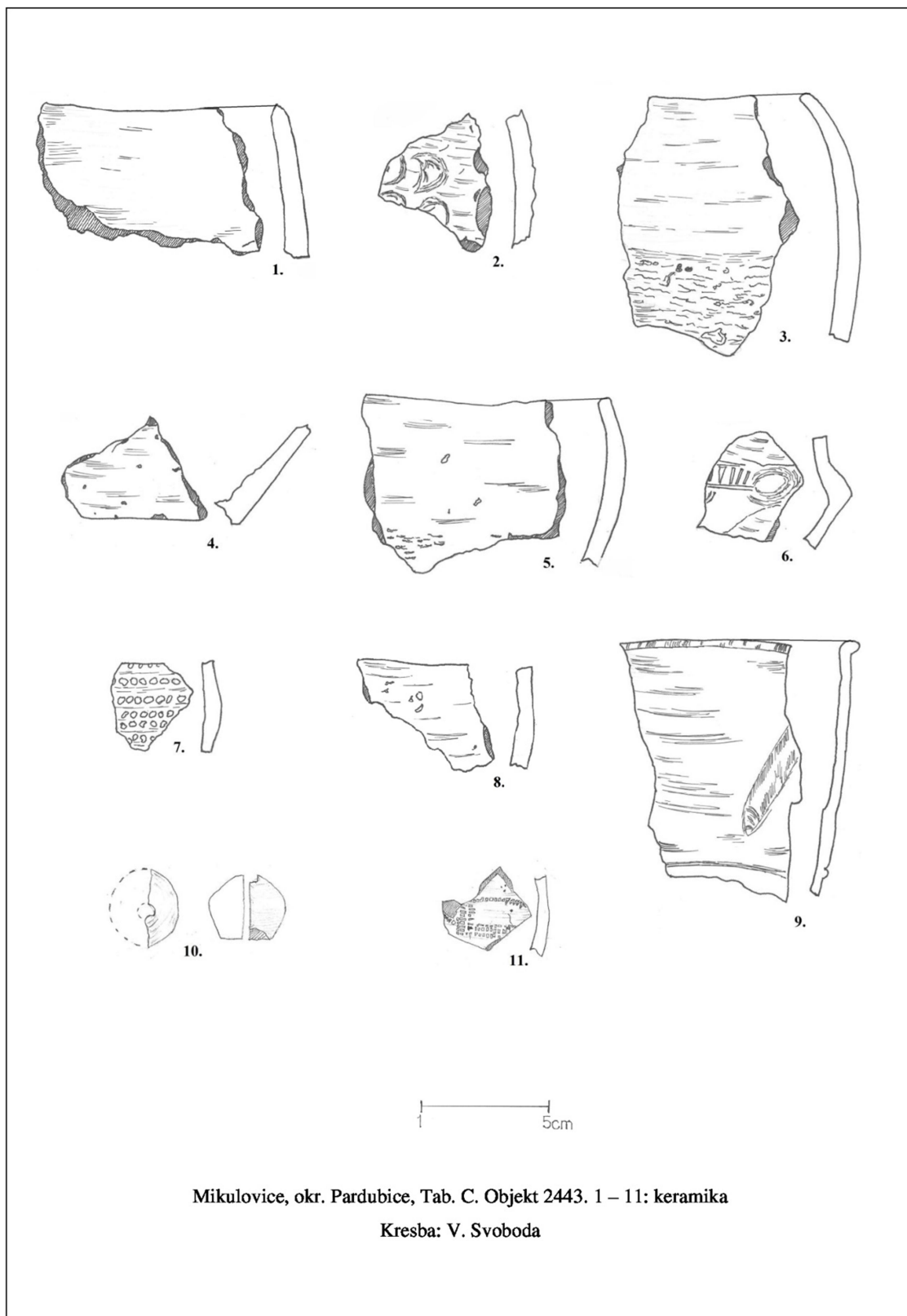
Kresba: V. Svoboda

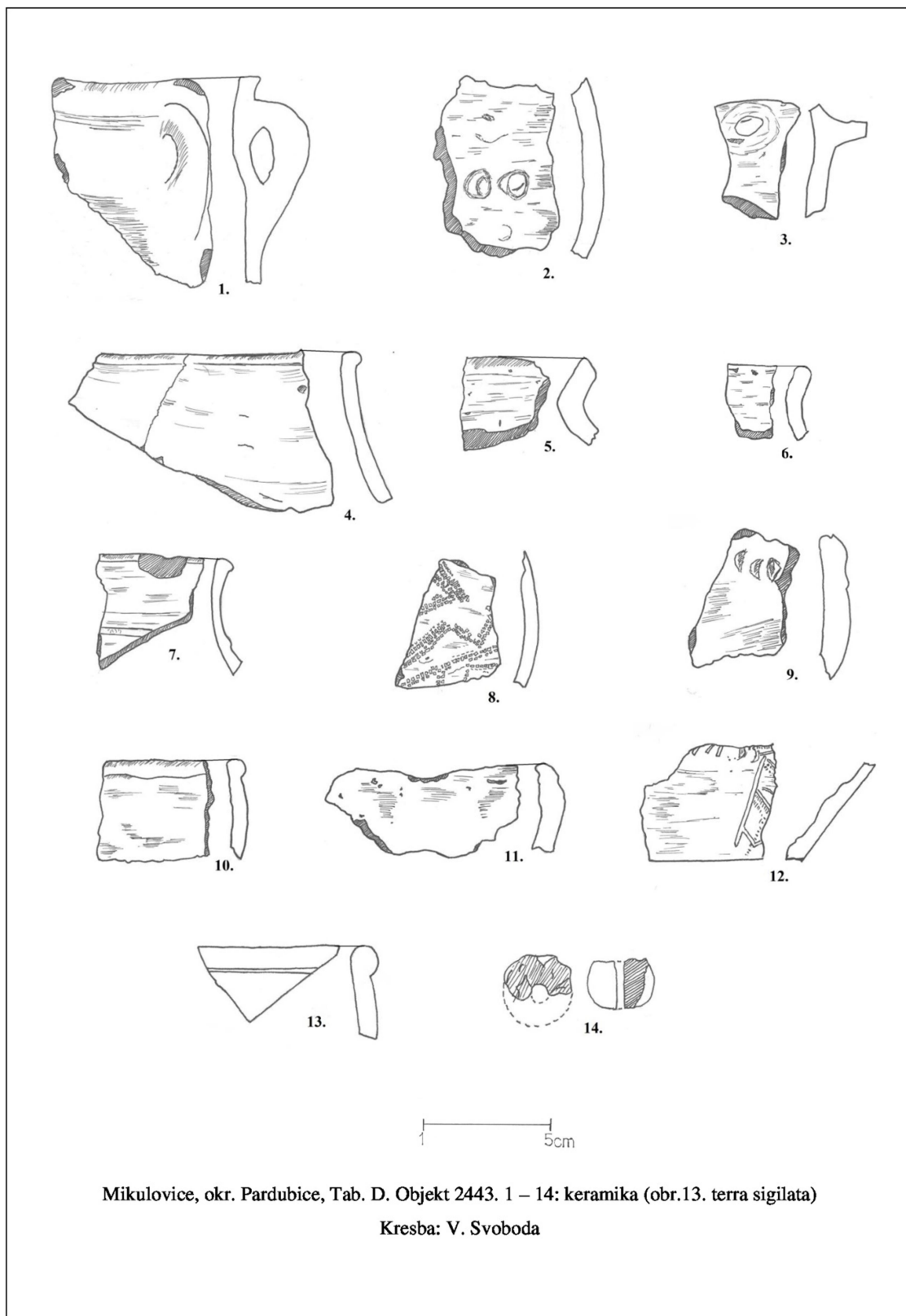

Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. A. Objekt 2443. 1 – 11: keramika

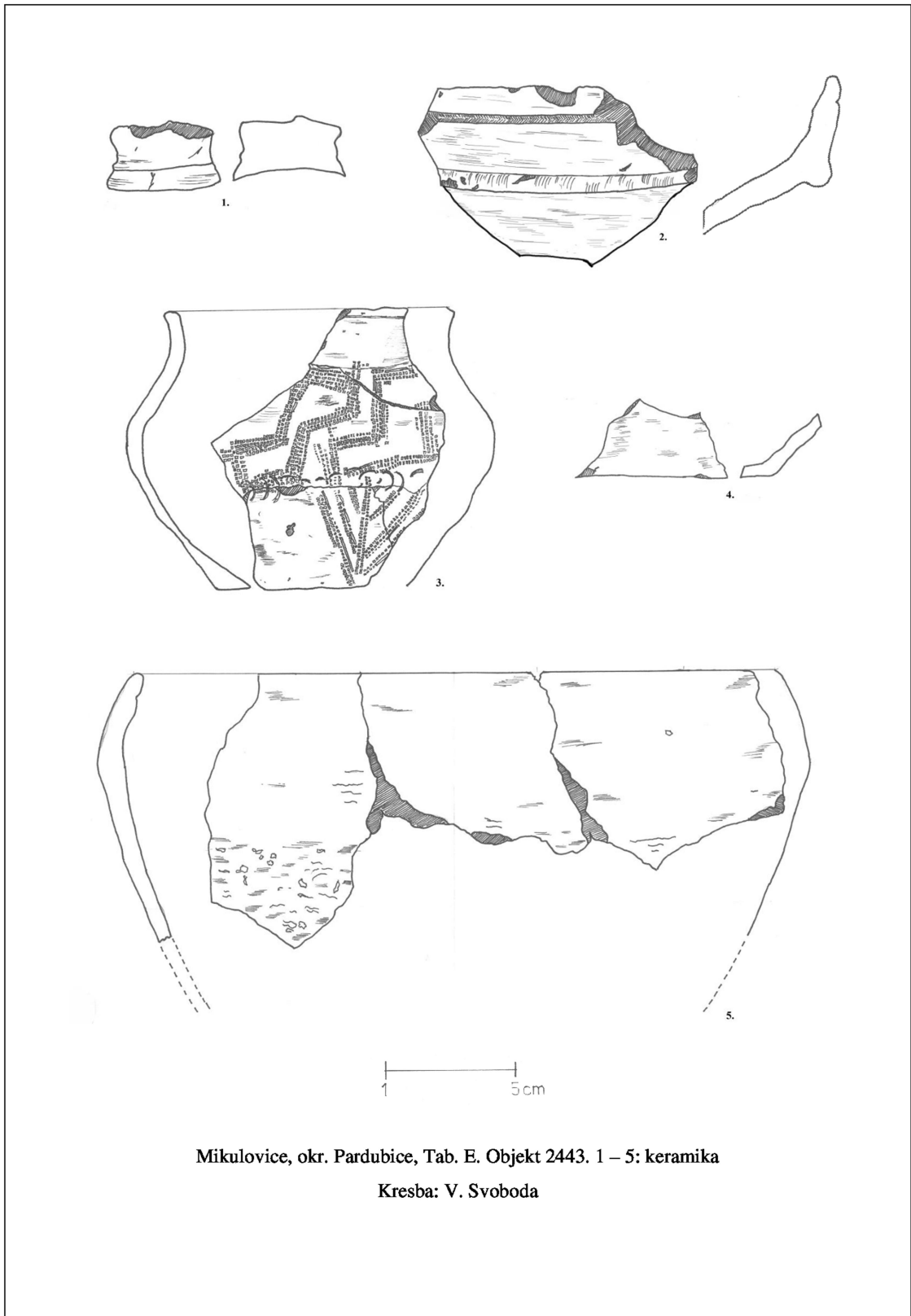
Kresba: V. Svoboda

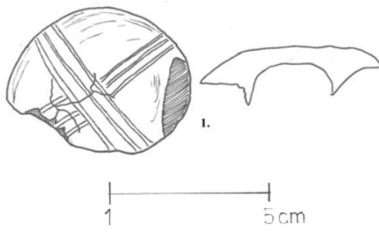

Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. E. Objekt 2443. 1 – 5: keramika

Kresba: V. Svoboda

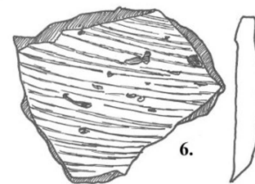
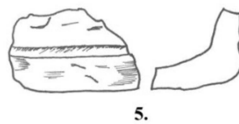
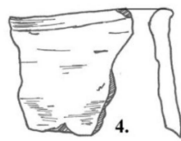
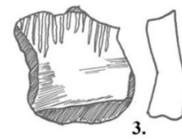
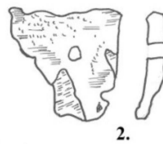
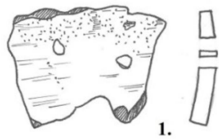
Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. A. Objekt 2445. 1: keramika

Kresba: V. Svoboda

Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. A. Objekt 2629 1: keramika

Kresba: V. Svoboda

Mikulovice, okr. Pardubice, Tab. A. Objekt 2669. 1 – 6: keramika

Kresba: V. Svoboda

15. Seznam použité literatury

Eduard DROBERJAR, *Dobřichov-Pičhora, Ein Brandgäberfeld der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen (Ein Beitrag zur Kenntnis des Marbod-Reichs)*, Fontes archaeologici Pragenses n.23, Pragae, 1999.

Eduard DROBERJAR, Radka KNÁPEK, *K labskogermánské radélkované keramice*, in: Zborník Slovenského národného múzea CXI, Archológia 27. Bratislava 2017. s. 205–210.

Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Pragae, 1997, ISSN 0015-6183.

Eduard KERKOVICĚ, *K terminológii rímskoprovinciálnej keramiky*, Archeologické rozhledy XXVII, 1976. 5. s. 547–549.

F. K. ROSŮLEK, *Pardubickem kolem dokola. IV. V okruhu pravěkých sídel, Krajem Pernštýnův. 1933–1934.*

F. K. ROSŮLEK, *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko. Díl III.* Pardubice. 1909.

F. K. ROSŮLEK, *Předhistorické památky objevené v letech 1914–1915.* Musejní spolek v Pardubicích 1914 – 1915.

Hana CHYTRÁ, *Přesleny jako součást výbavy hrobů doby římské v Čechách, na Moravě a na jihozápadním Slovensku.* Brno, 2005. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Ústav archeologie a muzeologie.

Ivan PEŠKAŘ. *Nové poznatky o obytných stavbách na moravských sídlištích z doby římské, Památky archeologické 2*, 1961.

Jakub HALAMA, *Nálezy terra sigillata v Čechách.* In E. Droberjar, O. Chvojka, *Archeologie barbarů.* České Budějovice 2006.

Ján BELJAK, Titus KOLNÍK, *Rímskoprovinciálna keramika z germánskej osady v Štúrove*, in: Eduard Droberjar, Ondřej Chvojka (edd.). *Archeologie barbarů 2006.* České Budějovice 2007. s. 137–159.

Jan EISNER, *Pohřebiště lužického typu v Srchu u Pardubic.* Památky archeologické č. 25 1913.

Jan JÍLEK, Vít VOKOLEK, Kristýna URBANOVÁ, *Tkalcovská dílna ze Slepotic, okr. Pardubice. Předběžné vyhodnocení*, in: Zborník Slovenského národného múzea 58, 2014. Archológia 24. s. 271–292.

Jan JÍLEK, Vít VOKOLEK, Martina BEKOVÁ, Tomáš BEK, Kristýna URBANOVÁ, Pavel HORNÍK. *Sídliště z časné doby římské ve Slepoticích*, Archeologie východních Čech 6, 2013, s. 21–334.

JÍLEK. Jan (ed.), *Proti proudu času. Pardubicko v pravěku a raném středověku*. Pardubice 2015.

Kateřina JOŠTOVÁ, *Keramika ze sídliště z doby římské v Úhřeticích, okr. Chrudim*. Pardubice, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Ústav historických věd.

Luboš RYPKA, *Provinciální keramika z doby římské a doby stěhování národů v Čechách*. Praha 2012. Diplomová práce (Mgr.), Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou.

Margita FILIPOVÁ, *Prstencové misky v střednom Podunajsku*. Brno 2013. Diplomová práce (Mgr.), Filozofická Fakulta Masarykovy univerzity Brno, Ústav archeologie a muzeologie.

Martin CULEK a kol., *Biogeografické členění České republiky*, Praha, 1996.

Radko SEDLÁČEK, Jakub HALAMA, Jan JÍLEK, *Nové germánské sídliště s nálezem Terry sigillaty v Mikulovicích, okr. Pardubice*. In: Eduard DROBERJAR, Balázs KOMORÓCZY a Dagmar VACHŮTOVÁ. (ed.) *Barbarská sídliště: chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů : (Archeologie barbarů 2007)*. Brno, 2008. s. 161–175.

Titus KOLNÍK, Vladimír VARSÍK, Josef VLADÁR. *Branč, germánská osada z 2. až 4. století*. Nitra 2007.

Tomáš ZEMAN, *Střední Pomoraví v době římské. Svědectví povrchové prospekce*, Olomouc 2017, 373. s. ISBN 978-80-88278-03-0.

Tomáš ZEMAN. *Germánská kostěná a parohová industrie doby římské ve středoevropském barbariku*. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, řada M6. Brno 2001. s.

Vít VOKOLEK – Jan JÍLEK, *Osada z doby římské v Sobčicích, okres Jičín, Východočeský sborník historický 19, 2011, s. 3–57.*

Vladimír VARSÍK, *Germánské osídlenie na východním predpolí Bratislav: Sídlišká z doby rímskej v Bratislave-Trnávke a v okolí, Bratislava, 2011. ISBN 978-80-89315-34-5.*

16. Seznam obrázků a grafů

Seznam obrázků

Obrázek 1. Obec Mikulovice, okres Pardubice	2
Obrázek 2. Mikulovice, okres Pardubice s vyznačenou lokalitou V loučkách	3
Obrázek 3. Mikulovice, okres Pardubice pozemek č. 241/56 z něhož pochází zkoumaný materiál	3
Obrázek 4. Rekonstrukce hrncovité nádoby (Tab. E. Objekt 2443. 5.)	20
Obrázek 5. Fragment hrnce s uchy. Mikulovice u Pardubic.	21
Obrázek 6. Profil zlomku hrnce s uchy. Mikulovice u Pardubic.....	22
Obrázek 7. Spleené fragmenty esovité profilované teriny. Mikulovice u Pardubic.....	27
Obrázek 8. Keramická poklička. Mikulovice u Pardubic.....	36

Seznam grafů

Graf 1. Zastoupení typů keramiky v jednotlivých objektech	17
Graf 2. Zastoupení zdobených a nezdobených typických keramických fragmentů.....	46
Graf 3. Počet keramických fragmentů v objektu 1936.....	57

17. Fotografická příloha

Foto. 1. Mikulovice, okr. Pardubice, příklad radélkované výzdoby. Foto: V. Svoboda

Foto. 2. Mikulovice, okr. Pardubice. Příklad radélkované výzdoby. Foto: V. Svoboda

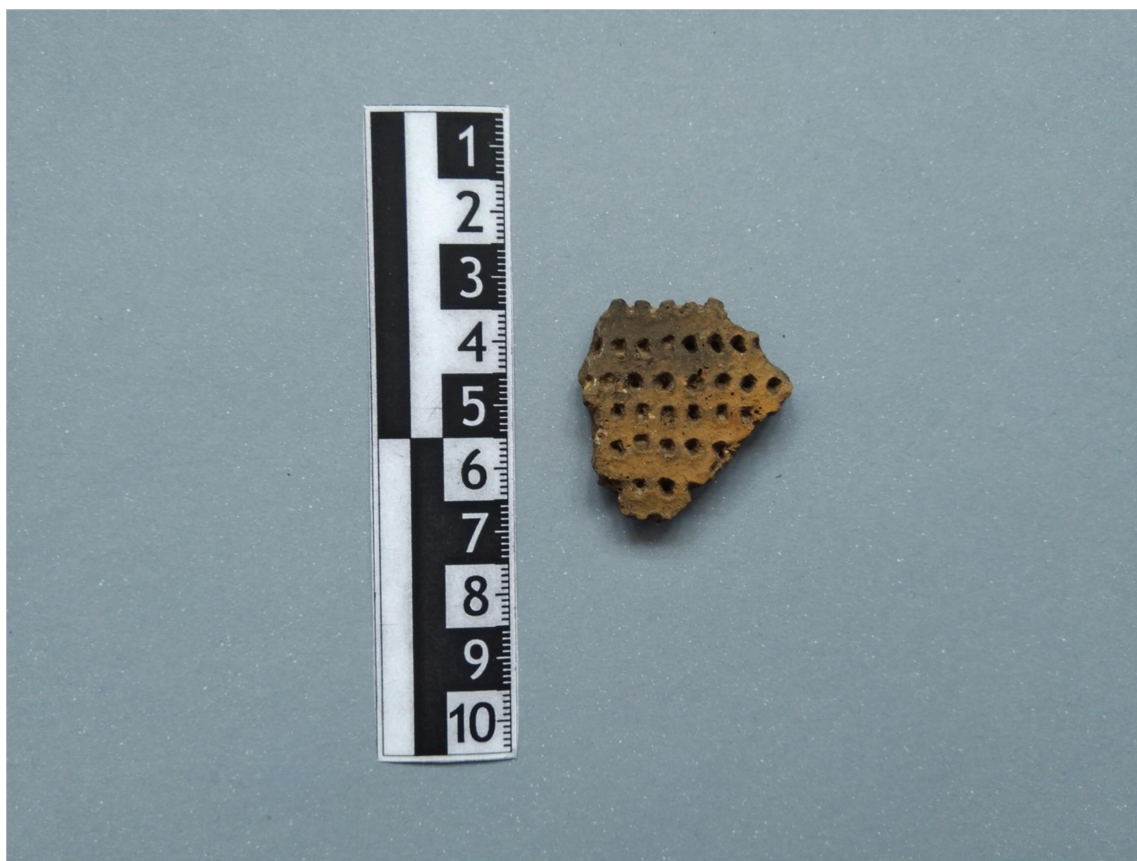

Foto. 3. Mikulovice, okr. Pardubice. Příklad výzdoby okrouhlými vpichy. Foto V. Svoboda

Foto. 4. Mikulovice, okr. Pardubice. Příklad výzdoby hřebenováním. Foto: V. Svoboda

Foto. 5. Mikulovice, okr. Pardubice. Příklad plastické výzdoby. Foto. V. Svoboda

Foto. 6. Mikulovice, okr. Pardubice. Příklad plastické výzdoby. Foto: V. Svoboda

Foto. 7. Mikulovice, okr. Pardubice. Keramická poklička. Foto: V. Svoboda

Foto. 8. Mikulovice, okr. Pardubice. Keramický přeslen. Foto: V. Svoboda

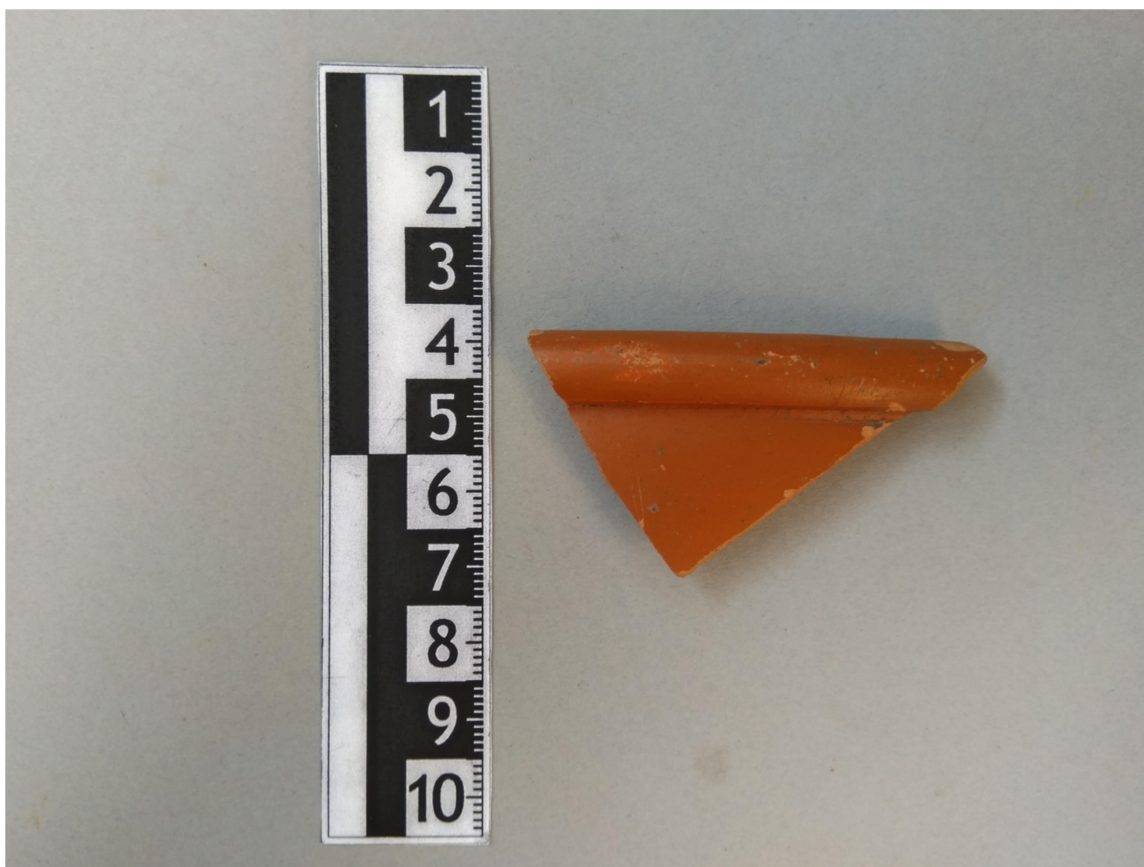

Foto. 9. Mikulovice, okr. Pardubice. Fragment keramiky terra sigillata. Foto: V. Svoboda

Foto. 10. Mikulovice, okr. Pardubice. Část prstencové misky. Foto: V. Svoboda

Foto. 11. Mikulovice, okr, Pardubice. Fragment hrubé, šedé keramiky. Foto: V. Svoboda

Foto. 12. Mikulovice, okr. Pardubice. Železný nůž. Foto: V. Svoboda